

ІНФОРМАЦІЙНА ДОВІДКА
щодо виконання річного плану діяльності
Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної
правової допомоги
на 2022 рік у IV кварталі

ЗМІСТ

Розділ I. Основні заходи, що були здійснені за пріоритетними напрямками:	2
[1.1.] Забезпечення доступу до безоплатної правової допомоги	2
[1.2.] Створення ефективної системи управління правовими знаннями та розвиток людського потенціалу правничої спільноти та партнерських мереж БПД	92
[1.3.] Децентралізація системи БПД	93

Розділ І. Основні заходи, що були здійснені за пріоритетними напрямками

[1.1.] Забезпечення доступу до безоплатної правової допомоги

06 жовтня 2022 року заступник начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталія Мамонова провела лекцію для відвідувачів центру надання адміністративних послуг виконавчого комітету Смілянської міської ради на тему: «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні».

Фахівець розповіла що, основні засади державної політики щодо ветеранів праці та інших громадян похилого віку визначає Конституція України, Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».

Громадянами похилого віку визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року

Ветерани у сучасному розумінні – це ті люди, які брали участь у війні або відслужили визначений термін в армії. Проте в законодавстві використовуються такі поняття як «ветеран війни», «ветеран праці», «ветеран бойових дій», «ветеран військової служби».

Ветеранами праці визнаються громадяни, які працювали на підприємствах, в установах, організаціях, об’єднаннях громадян, фізичних осіб, мають стаж роботи 40 років – для чоловіків і 35 років – для жінок і вийшли на пенсію.

Ветеранами праці визнаються також громадяни, яким призначені пенсії на пільгових умовах:

- за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах – за наявності стажу роботи у жінок – 25 років і у чоловіків – 30 років;

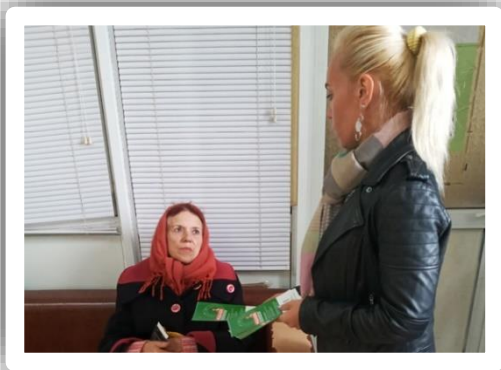
- за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників з шкідливими та важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах – за наявності стажу роботи у жінок – 30 років і у чоловіків – 35 років;

- трактористи-машиністи, безпосередньо зайняті у виробництві сільськогосподарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства – чоловіки після досягнення 55 років і при загальному стажі роботи не менше 30 років, з них не менше 20 років на зазначеній роботі

- жінки, які працюють трактористами-машиністами, машиністами будівельних, шляхових і вантажно-розвантажувальних машин, змонтованих на базі тракторів і екскаваторів – після досягнення 55 років і при загальному стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначеній роботі

- жінки, які працюють доярками (операторами машинного доїння), свинарками-операторами в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства – після досягнення 55 років при стажі зазначеної роботи не менше 20 років за умови виконання встановлених норм обслуговування

- жінки, зайняті протягом повного сезону на вирощуванні, збиранні та післязбиральній обробці тютюну – після досягнення 55 років і при стажі зазначеної роботи не менше 20 років
- жінки, які працюють у сільськогосподарському виробництві та виховали п'ятеро і більше дітей, – незалежно від віку і трудового стажу,
- водії міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і великовагових автомобілів, зайнятих у технологічному процесі важких і шкідливих виробництв – після досягнення 55 років і при стажі роботи (для чоловіків – не менше 30 років, у тому числі на зазначеній роботі не менше 12 років 6 місяців, для жінок – не менше 25 років, у тому числі на зазначеній роботі не менше 10 років).
- особи, хворі на гіпофізарний нанізм (ліліпути), і диспропорційні карлики які мають право на пенсію за віком, особи з інвалідністю по зору I групи – сліпі та інваліди з дитинства I групи які мають право на пенсію за віком – за наявності стажу роботи у жінок – 25 років і у чоловіків – 30 років.
- особи з інвалідністю I і II груп, які одержують пенсії по інвалідності, якщо вони мають стаж роботи не менше 15 років.

15 листопада 2022 року в приміщенні громадської організації «Січ Сміла» заступник начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталія Мамонова провела лекцію для внутрішньо переміщених осіб на тему: «Встановлення факту смерті на окупованій території та в зоні бойових дій».

Наталія відповіла на найпоширеніші запитання, а саме:

Що потрібно вказати в заяві про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території?

Відповідно до вимог статі 318 Цивільного процесуального кодексу України, у заяві повинно бути зазначено:

- який саме факт заявник просить встановити та з якою метою;
- причини неможливості одержання або відновлення документів, що посвідчують цей факт;

- докази, що підтверджують факт.

- Разом із заявою про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України, родич покійного має подати належні докази, що підтверджують викладені в заяві обставини, до яких, зокрема, відносяться: свідоцтво про смерть особи видане на непідконтрольній Україні території; договір на проведення поховання; фото місця захоронення; медичні документи про смерть, письмові свідчення очевидців тощо.

Також стаття 318 Цивільного процесуального кодексу України передбачає необхідність подачі разом із заявою про встановлення факту, що має юридичне значення, довідки про неможливість відновлення втрачених документів, тобто по даній категорії справ це мала бути письмова відмова органу реєстрації актів цивільного стану у здійсненні реєстрації смерті особи. Однак, згідно з листом Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від

22.04.2021 № 985/0/208-21 щодо особливостей розгляду судами справ про встановлення факту народження або смерті особи на тимчасово окупованій території України, вимога щодо отримання письмової відмови органів реєстрації актів цивільного стану під час розгляду судами зазначеної категорії справ не ґрунтується на положення чинного законодавства. Тож не має потреби перш ніж звернутися до суду із заявою про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України, звертатися до органів РАЦСу для отримання відмови в реєстрації смерті та видачі свідоцтва про смерть особи. Квитанцію про сплату судового збору не потрібно додавати до заяви, оскільки відповідно до п. 21 ч.1 ст. 5 Закону України «Про судовий збір» заявники по даній категорії справ звільняються від сплати судового збору.

До якого суду можна звернутися із заявою про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території ?

За загальним правилом заява особи про встановлення факту, що має юридичне значення, подається до суду за місцем її проживання. Однак, заява про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України, визначеній такою відповідно до законодавства, може бути подана родичами померлої особи або їх представниками до суду за межами такої території. Тож з такою заявою можна звернутися до будь-якого місцевого суду, що знаходиться на підконтрольній Україні території.

05 грудня 2022 року завідувач сектору «Смілянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Ярослав Кобець спільно з заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Мамоною провели лекцію та консультування в приміщенні Ротмістрівської сільської ради на тему: «Встановлення меж земельної ділянки».

Фахівці роз'яснили основні випадки, в яких виникає необхідність встановлення меж земельної ділянки:

- втрата чи пошкодження раніше встановлених межових знаків;
- проведення будівельних робіт на земельній ділянці (в т.ч. при встановленні огорожі земельної ділянки);
- під час вирішення межових спорів з власниками сусідніх земельних ділянок;
- буріння свердловин;
- придбання земельної ділянки новим власником та інші.

Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі (на місцевості).

Технічна документація із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) розробляється, на відміну від інших випадків, без надання дозволу органів місцевого самоврядування у разі передачі у власність чи користування земельної ділянки державної чи комунальної власності, на якій розташовано житловий будинок, право власності на який зареєстровано. Така технічна документація розробляється на замовлення власника житлового будинку.

Етапи встановлення меж земельної ділянки:

- підготовчі роботи — збір та аналіз наявних документів із землеустрою, правових підстав надання земельної ділянки у власність (користування), відомостей про наявність спірних питань щодо меж земельної ділянки, даних Державного земельного кадастру та інших;
- топографо-геодезичні роботи — виконання геодезичних зйомок на місцевості для визначення поворотних точок меж земельних ділянок та встановлення межових знаків;
- камеральні роботи — опрацювання даних, отриманих в результаті проведених топографо-геодезичних робіт, робіт із землеустрою та складання технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості);
- встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) та закріплення їх межовими знаками.

13 жовтня 2022 року помічник юриста сектору «Смілянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Таїсія Коберник провела лекцію для відвідувачів громадської організації «Січ Сміла» на тему: «Трудові гарантії для військовослужбовців».

Фахівець роз'яснила, основні права та трудові гарантії військовослужбовців:

- право на захист від незаконного звільнення або переміщення по службі;
- право на безоплатну перепідготовку і дострокове звільнення у визначених випадках, на матеріальну допомогу при звільненні, на одноразову грошову допомогу при звільненні в розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожен повний рік служби у визначених випадках;
- право на службовий час нормальної тривалості (крім військових навчань, походів, бойових стрільб, бойового чергування, несення служби в добовому наряді тощо);
- право на час відпочинку;
- право на відпустки з оплатою вартості проїзду до місця відпустки і назад у визначеному порядку.

Під час воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин зі збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець. При цьому надання військовослужбовцям у періоди мобілізації та воєнного стану інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у зв'язку з хворобою або для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється;

- право на оплату праці, зокрема на грошове забезпечення та його індексацію;

– на речове забезпечення або грошову компенсацію за не отримане речове майно, продовольче забезпечення, підйомні допомоги, добові;

– право на охорону праці (у тому числі охорону здоров'я та медичну допомогу, безоплатну для учасників бойових дій психологічну, медико-психологічну реабілітацію, грошову допомогу на оздоровлення, одноразову грошову допомогу в разі інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (в разі смерті військовослужбовця одноразова грошова допомога отримується членами сім'ї);

– право на навчання та підвищення кваліфікації;

– право на пільги щодо проїзду,

– право на подальше пільгове пенсійне забезпечення.

Військовослужбовці мають такі додаткові трудові права:

– переважне право на залишення на роботі в разі скорочення на підприємстві

– право на щорічну відпустку повної тривалості до закінчення 6 місяців у перший рік роботи на підприємстві – у тому числі для осіб з інвалідністю внаслідок війни

– можливість використовувати чергову щорічну відпустку у зручний час – для осіб з інвалідністю, дружин (чоловіків) військовослужбовців, ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, а також осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»

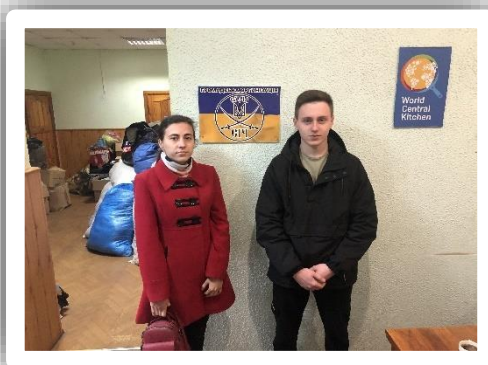
– 14 календарних днів на рік додаткової відпустки, зі збереженням заробітної плати – для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, статус яких визначений Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також грошова компенсація за невикористані дні такої відпустки

– додаткові гарантії щодо працевлаштування осіб до 35 років, які влаштовуються на роботу вперше.

Після звільнення з військової служби для збереження місця роботи та посади працівник повинен вийти на роботу в день, що настає після дня взяття на військовий облік у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (військкоматі) після його звільнення з військової служби. У його військовому квитку зазначається дата про призов і звільнення з військової служби та взяття на військовий облік.

Що робити, якщо права військовослужбовців порушені?

Негайно звернутися по безоплатну правову допомогу. Учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, тобто на допомогу в складанні процесуальних документів (позовних заяв) та представництво їхніх інтересів у суді.

За період дії воєнного стану законодавство, яке регулює земельні відносини, змінювалося неодноразово. Деякі введені на початку дії воєнного стану обмеження законодавець уже встиг послабити, а для певних зумовлених або видозмінених війною правовідносин - передбачив нове регулювання.

16 листопада 2022 року провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олена Сокол спільно з завідувачем сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василем Ямковим провели лекцію для

землевласників, землекористувачів та працівників ТОВ «Агронива Черкаси» на тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Під час воєнного стану внесено чимало змін до земельного законодавства Олена розповіла про основні з них:

Особливості передачі в оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності для ведення товарного сільськогосподарського виробництва на строк до одного року. Передача в оренду таких ділянок має відбуватися з обов'язковим дотриманням умов:

- розмір орендної плати не може перевищувати 8 відсотків нормативної грошової оцінки земельної ділянки;

- орендар земельної ділянки не має права на: компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки;

- поновлення договору оренди землі, укладення договору оренди землі на новий строк з використанням переважного права орендаря;

- передачу земельної ділянки в суборенду;

- встановлення земельного сервітуту;

- зміну угідь земельної ділянки; будівництво на земельній ділянці об'єктів нерухомого майна;

- закладення на земельній ділянці багаторічних насаджень; переважне право на купівлю орендованої земельної ділянки у разі її продажу;

- відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування земельною ділянкою;

- поділ земельної ділянки, об'єднання її з іншою земельною ділянкою; використання для власних потреб наявних на земельній ділянці загальнопоширених корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів, а також інших корисних властивостей землі;

- зміну цільового призначення земельної ділянки;

- договір оренди земельної ділянки укладається лише в електронній формі та засвідчується кваліфікованими електронними підписами орендаря і орендодавця;

- договір оренди землі може передбачати передачу в оренду декількох земельних ділянок одним орендодавцем;

- передача в оренду земельної ділянки здійснюється без проведення земельних торгів;

- право оренди земельної ділянки не підлягає державній реєстрації. При цьому, договір оренди землі, а також зміни до нього, договір про розірвання такого договору оренди підлягають державній реєстрації.

- Право оренди земельної ділянки виникає з дня державної реєстрації договору оренди земельної ділянки;

- примірник зареєстрованого договору оренди землі протягом трьох робочих днів з моменту його реєстрації орендодавець надсилає електронною поштою до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин;

- договір оренди землі не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено;

- якщо договір оренди землі закінчився до збирання врожаю, посіяного орендарем на земельній ділянці, орендар має право на збирання такого врожаю з компенсацією ним орендодавцю збитків, спричинених тимчасовим зайняттям земельної ділянки, у розмірі орендної плати за період з дня закінчення строку дії договору оренди до дня закінчення збирання врожаю;

- передача в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності, яка не віднесена до цієї категорії земель, здійснюється без зміни її цільового призначення;

2. Особливості передачі земельних ділянок державної, комунальної власності в оренду без проведення земельних торгів. Передача в оренду земельних ділянок без проведення земельних торгів може здійснюватися для:

- розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій (у тому числі тих, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави);

- розміщення річкових портів (терміналів) на річці Дунай, доцільність будівництва (розширення) яких визначена рішенням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері внутрішнього водного транспорту;

- будівництва мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів;

- товарного сільськогосподарського виробництва;

- розміщення морських портів.

3. Спрощений порядок встановлення та зміни цільового призначення земельної ділянки. Встановлення та зміна цільового призначення земельних ділянок для цілей:

- переміщення виробничих потужностей підприємств, евакуйованих із зони бойових дій,

- розміщення річкових та морських портів на річці Дунай,

- нового будівництва, реконструкції будівель для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб,

- об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури (крім об'єктів дорожнього сервісу),

- місць тимчасового зберігання відходів від руйнувань, зумовлених бойовими діями, терористичними актами, диверсіями або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків,

- будівництва мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів, дозволяється без дотримання правил співвідношення між видом цільового призначення земельної ділянки та видом функціонального призначення території, визначеним відповідною містобудівною документацією, за умови, що розміщення на земельній ділянці відповідних об'єктів не призведе до порушення обмежень у використанні земель, вимог нормативно-правових актів, будівельних норм та інших нормативних документів, обов'язковість застосування яких встановлена законодавством.

Зміна цільового призначення земельної ділянки для цілей:

- розміщення виробничих потужностей підприємств, переміщених (евакуйованих) із зони бойових дій (у тому числі тих, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави);

- розміщення річкових портів (терміналів) на річці Дунай,

- будівництва мереж електропостачання, газорозподільних, водопровідних, теплопровідних, каналізаційних мереж, електронних комунікаційних мереж, об'єктів магістральних газопроводів дозволяється без сплати втрат лісгосподарського та сільськогосподарського виробництва та без розроблення документації із землеустрою.

4. Особливий порядок проведення робіт із землеустрою.

Обстежувальні, вишукувальні та топографо-геодезичні роботи під час воєнного стану можуть виконувати тільки за умови отримання спеціального дозволу від Служби безпеки України.

5. Особливості регулювання окремих сфер земельних правовідносин.

- Договори оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту, строк яких закінчився після введення воєнного стану, щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності вважаються поновленими на один рік без волевиявлення сторін відповідних договорів і без внесення відомостей про поновлення договору до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

- Під час воєнного стану забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі та розроблення такої документації.

- Під час дії воєнного стану не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності.

- Землекористувачі, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності на праві постійного користування,

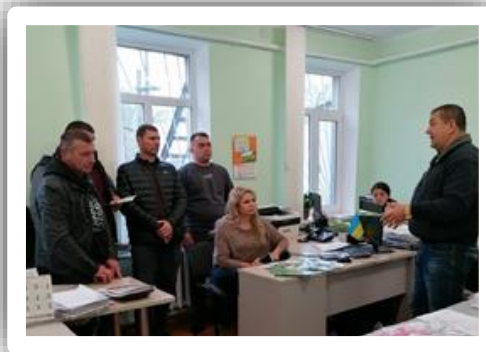

емфітевзису, можуть передавати такі земельні ділянки в оренду строком до одного року для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

– Орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності можуть передавати на строк до одного року належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Така передача здійснюється без згоди власника земельної ділянки на підставі письмового договору про передачу права землекористування між землекористувачем та особою, якій передається право користування земельною ділянкою, що укладається в електронній формі. Про передачу права оренди, суборенди особа, яка його передала, письмово повідомляє орендодавця протягом п'яти днів з дня державної реєстрації договору про передачу права землекористування.

– До розробників документації із землеустрою, виконавців топографо-геодезичних і картографічних робіт загальнодержавного призначення на відповідних територіях не застосовуються вимоги щодо обов'язкового страхування відповідальності перед замовниками та третіми особами за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок необережності, недогляду і професійних помилок.

– Терміни сплати землекористувачем (крім землекористувачів земель державної, комунальної власності) орендної, суборендної плати за земельні ділянки, плати за встановлення земельного сервітуту, суперфіцію, які настали під час дії воєнного стану, переносяться на строк до шести місяців з дня припинення або скасування воєнного стану.

З нагоди відзначення 10 грудня – Всеукраїнського дня безоплатної правової допомоги, який присвячений Дню прав людини, що відзначається щорічно 10 грудня у зв'язку з проголошенням у 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини, **06 грудня 2022 року** в приміщенні Черкаського районного відділу № 3 філії ДУ «Центр пробації» у Черкаській області, провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олена Сокол провела лекцію для суб'єктів пробації на тему: «Безоплатна правова допомога в Україні».

Право на безоплатну правову допомогу — гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу. При реалізації права на безоплатну правову допомогу не допускається застосування привілеїв чи обмежень до осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Державна політика у сфері надання безоплатної правової допомоги ґрунтується на таких принципах:

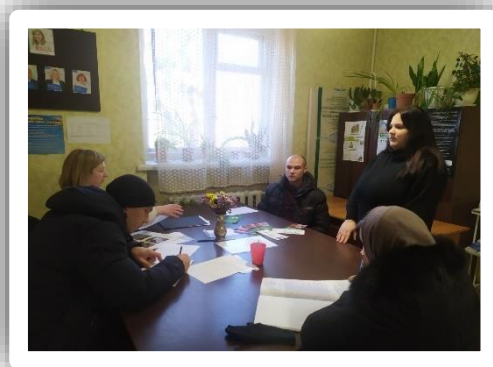
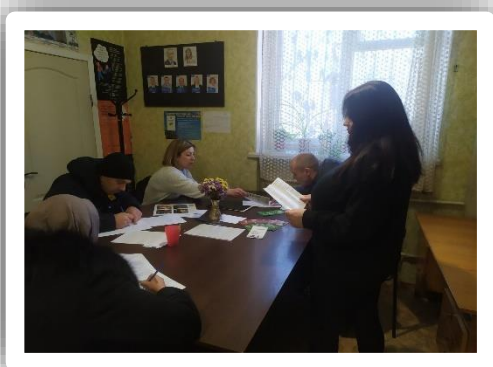
- верховенство права;
- законність;
- доступність безоплатної правової допомоги;

- забезпечення якості безоплатної правової допомоги;
- гарантоване державне фінансування.

Питання надання безоплатної правової допомоги в Україні регулюються Конституцією України, Законом Про безоплатну правову допомогу, іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

«Для нас дуже важливо щоб люди вирішували свої проблеми виключно у правовий спосіб, для цього вони завжди можуть звернутись до юристів Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги та отримати якісну консультацію» – зазначила Олена Сокол.

Фахівець також наголосила, що дата проведення Всеукраїнського дня БПД обрана не випадково, адже система безоплатної правової допомоги є ефективним правовим інструментом у реалізації та захисті прав громадян.

Соціальний захист - невід'ємна складова політики держави, відповідальної за добробут, розвиток і безпеку своїх громадян. Це той чинник, від ефективності якого залежить цивілізаційний розвиток будь-якого суспільства.

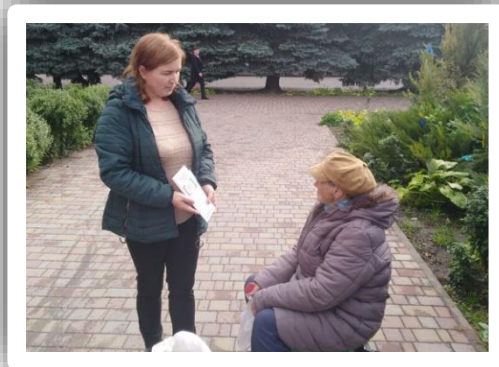
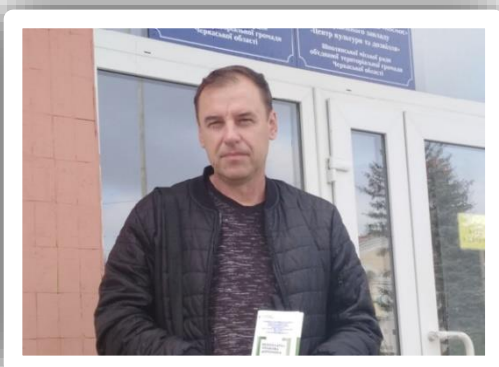
Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги» особам похилого віку держава гарантує право на отримання соціальних послуг.

З нагоди Міжнародного дня людей похилого віку головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Віктором Антипенком спільно із волонтером Смілянського місцевого центру БВПД Ольгою Антипенко, **03 жовтня 2022 року** у Центрі надання гуманітарної допомоги Шполянської міської ради ОТГ, який розташований у кінотеатрі «Космос», провели зустріч із пенсіонерами, вимушено переміщеними із тимчасово окупованих територій.

Під час зустрічі було обговорено питання соціального захисту переселенців, надання їм медичних послуг, а також проблеми захисту прав цієї категорії осіб. До відома присутніх доведено інформацію про служби та заклади, які надають якісні соціальні послуги, а також можливості залучення до надання соціальних послуг і недержавних організацій.

Крім того, працівником бюро та волонтером центру було проведено вуличне інформування населення із роздачею тематичних буклетів, розроблених системою БВПД.

Є питання по безоплатній правовій допомозі? Телефонуйте на гарячу цілодобову безкоштовну телефонну лінію за номером 0 800 213 103.

Відповідно до статті 160 Сімейного кодексу України місце проживання дитини, яка не досягла 10 років, визначається за згодою батьків. Місце проживання дитини, яка досягла 10 років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла 14 років, визначається нею самою.

Згідно з чинним законодавством, якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина (яка не досягла 14 років), спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом.

З огляду на те, що після проведення територіальної реформи у нашій державі органи місцевого самоврядування стикнулися із новими для себе функціями, а саме виконання повноважень органу опіки і піклування над неповнолітніми дітьми, працівники сектору «Шполянське бюро правової допомоги» вирішили поспілкуватися над проблематикою самовільного протиправного визначення місця проживання дитини та роль у цих правовідносинах органу місцевого самоврядування.

Тому, **01 листопада 2022 року** головним юристом сектору Віктором Антипенком у Матусівській ОТГ спільно із головою громади, Лесею Шаповал, проведено круглий стіл, присвячений питанню правових наслідків протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини.

Під час зустрічі обговорювалися питання відшкодування шкоди, яка заподіяна внаслідок протиправної поведінки батьків при визначенні місця проживання дитини, а також роль органу опіки та піклування у вирішенні цих спорів.

Варто знати, що звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду. У разі ж звернення з позовом до суду орган опіки та піклування припиняє розгляд поданої йому заяви.

Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини (до 14 років) беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

Орган опіки та піклування не може передати дитину для проживання з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвитку дитини.

Якщо орган опіки та піклування визнав, що жоден із батьків не може створити дитині належних умов для виховання та розвитку, на вимогу баби, діда або інших родичів, залучених до участі у справі, дитина може бути передана комусь із них.

Якщо дитина не може бути передана жодній із цих осіб, суд на вимогу органу опіки та піклування може постановити рішення про відібрання дитини від особи, з якою вона проживає, і передання її для опікування органу опіки та піклування.

Кадастровий номер земельної ділянки — індивідуальна, що не повторюється на всій території України, послідовність цифр та знаків, яка присвоюється земельній ділянці під час її державної реєстрації і зберігається за нею протягом усього часу існування.

07 грудня 2022 року провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олена Сокол спільно з головним юристом відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Юлією Дякун провели лекцію для жителів села Мала Смілянка на тему: «Присвоєння кадастрового номеру земельній ділянці».

Фахівці роз'яснили, для чого потрібен кадастровий номер.

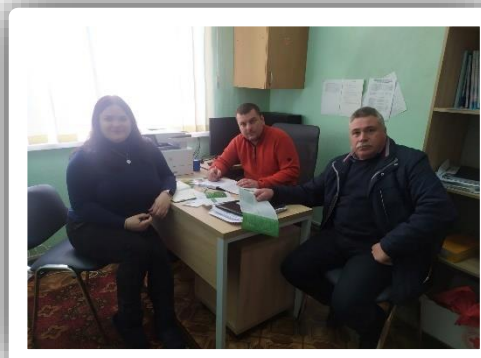
Присвоєння кадастрового номера — обов'язкова складова процесу приватизації, оформлення прав власності, врегулювання договірних відносин, що здійснюється шляхом державної реєстрації земельної ділянки у Державному земельному кадастрі.

Кадастровий номер присвоюється земельній ділянці незалежно від форми власності. У разі переходу права власності на земельну ділянку від однієї особи до іншої, виникнення інших, крім права власності, речових прав на земельну ділянку, зміни речових прав на земельну ділянку, інших відомостей про неї кадастровий номер не змінюється.

Наприкінці заходу спільно з начальником служби у справах дітей Тернівської сільської ради Володимиром Вороною та старостою Малосмілянського старостинського округу Віктором Шапталенко обговорили питання надання безоплатної правової допомоги дітям.

«Що робити, коли порушуються права дітей, як дитині захистити себе в таких випадках? Відповіді на ці та інші питання ми даємо дітям на численних правопросвітницьких заходах, які організуємо за підтримки наших партнерів. Діти мають знати, що система БПД захищатиме їхні права та сприятиме їх відновленню у разі порушення», – відзначила провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою Смілянського МЦ з надання БВПД.

Фахівчиня підкреслила, що вони роз'яснюють дітям, що ті можуть не лише проконсультуватися безпосередньо в бюро правової допомоги, завітавши до нього з батьками (опікунами, піклувальниками), а й самостійно зателефонувати на гарячу лінію системи БПД за номером 0 800 213 103 або звернутися до юристів по правову консультацію через соціальні мережі та мобільні застосунки.

Будь-яка криза змінює наше життя. Зараз в нашій державі йде війна і ми вже розуміємо, яким чином та в яких ситуаціях необхідно оборонятися, щоб захистити найдорожче. Кожен долучається до відповідальності за безпеку рідної країни. Особливо в такий складний період часу можуть трапитися випадки, коли особа, може заподіяти шкоду правоохоронюваним інтересам, під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого вона не могла керувати своїми діями. Стаття 40 Кримінального Кодексу України встановлює, що такі дії або бездіяльність особи не є злочином.

04 жовтня 2022 року в приміщенні сектору поліцейської діяльності №1 відділу поліції №1 Черкаського районного управління поліції ГУНП в Черкаській області за участі старшого інспектора сектору ювенальної превенції Черкаського районного управління поліції Богдана Поповича головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Оксана Курчатова провела робочу зустріч на тему «Стаття 40

Кримінального Кодексу України». Представник безоплатної правової допомоги уточнила поняття та ознаки фізичного та психічного примусу. Окремо зазначила, що шкода, про яку йде мова в статті 40 КК України це не лише майнова шкода, шкода для життя, здоров'я людей, довкілля чи інша шкода, прояви якої є очевидні, але також і немайнова шкода чи небезпека заподіяння шкоди будь-якому об'єкту, що охороняється кримінальним законом. Учасники заходу обговорили приклади даних діянь та бездіяльності особи в такій ситуації та довели до відома присутніх інформацію про систему безоплатної правової допомоги в Україні.

Для підвищення правової грамотності населення та обізнаності з новелами законодавства під час дії воєнного стану **02 листопада 2022 року** у Публічній бібліотеці Корсунь-Шевченківської міської ради для працівників бібліотечної системи Черкаського та Звенигородського району головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського МЦ з надання БВПД Оксана Курчатова провела лекцію на тему «Земельні правовідносини під час воєнного стану». Під час заходу обговорили основні положення нових нормативно-правових актів, які удосконалюють норми земельного права під час воєнного стану та покликані забезпечити продовольчу безпеку і функціонування договірних відносин у сфері земельного права, а також застосування їх на практиці.

Так, 24.03.2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX, що покликаний вдосконалити окремі процедури та спростити набуття прав користування на земельні ділянки сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану з метою їх раціонального використання у 2022 році для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та забезпечення продовольчої безпеки України. Фактично, вказаним законом встановлено альтернативну процедуру передачі в оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення в період дії воєнного стану:

- в договорі оренди не зазначається кадастровий номер земельної ділянки, а сама ділянка вважається сформованою лише на період дії договору оренди, після чого припиняє бути об'єктом цивільних прав;

- вимоги щодо мінімального строку договору оренди, встановлені Земельним кодексом України та Законом України «Про оренду землі» не застосовуються;

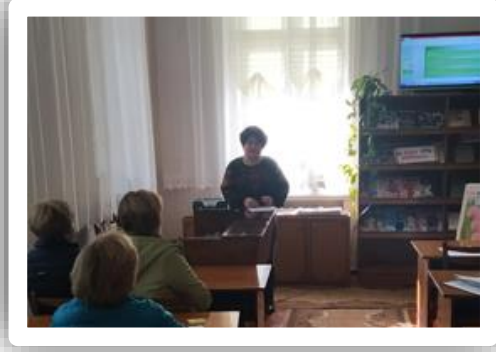
- право оренди не підлягає державній реєстрації, натомість державній реєстрації підлягає сам договір оренди, і така реєстрація здійснюється районною військовою адміністрацією;

- безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації забороняється;

- земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності не проводяться;

- договір оренди землі, укладений відповідно до встановлених законом умов та порядку, не може бути поновлений чи укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено.

Окрім того, Законом 2145 встановлено право орендарів, суборендарів земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності передавати на строк до одного року належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Ще одним кроком в регулюванні земельних відносин в умовах воєнного стану став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» №2247-ІХ від 12.05.2022, яким конкретизовано вимоги до ділянок, які можуть бути передані в оренду в умовах воєнного стану. Мова йде про земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які в силу закону перейшли з державної до комунальної власності, однак право власності на які не було зареєстровано в Державному реєстрі речових прав.

07 грудня 2022 року в приміщенні будинку дитячої та юнацької творчості заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Мамоною спільно з Харківським кіноклубом Docudays, ГО Крим SOS організували показ документального фільму мандрівного фестивалю Docudays «Фортеця Маріуполь».

Після перегляду фільму Наталія Мамонова провела лекцію, спрямовану на популяризацію волонтерської діяльності та участь учнівської та студентської молоді у волонтерській діяльності.

Громадянами похилого віку визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року

Ветерани у сучасному розумінні - це ті люди, які брали участь у війні або відслужили визначений термін в армії. Проте в законодавстві використовуються такі поняття як «ветеран війни», «ветеран праці», «ветеран бойових дій», «ветеран військової служби».

04 жовтня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні Звенигородської публічної бібліотеки ім. Ю.С. Кримського для відвідувачів на тему: «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні».

Під час заходу юрист розповіла, що ветеранами праці визнаються громадяни, які працювали на підприємствах, в установах, організаціях, об'єднаннях громадян, фізичних осіб, мають стаж роботи 40 років – для чоловіків і 35 років – для жінок і вийшли на пенсію.

Також, юрист розповіла, що ветеранам праці видаються посвідчення про право на пільги і нагрудні знаки, порядок виготовлення яких встановлюється Кабінетом Міністрів України. Відповідно до Положення про порядок видачі посвідчення і нагрудного знаку «Ветеран праці», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.07.1994 №521, посвідчення є документом, що підтверджує статус ветерана праці, на підставі якого надаються відповідні пільги і компенсації.

Ветеранам праці надаються такі пільги:

- користування при виході на пенсію чи зміні місця роботи поліклініки, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи;
- першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування із дорогоцінних металів), за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- переважне право на забезпечення санаторно-курортним лікуванням, а також на компенсацію вартості самостійного санаторно-курортного лікування в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України;
- щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;
- першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;
- використання основної щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;
- переважне право на забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;
- першочергове одержання позики на індивідуальне (кооперативне) житлове будівництво з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва, а також першочергове одержання позики для будівництва або придбання дачних будинків і благоустрою садових ділянок;
- переважне право на вступ до садівницьких товариств (кооперативів), кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів;
- переважне право на встановлення домашніх телефонів;
- звільнення від плати за землю.

Все частіше ми чуємо у соціальних мережах, новинах, пресі таке слово, як «КІДНЕПІНГ», проте багато хто не до кінця розуміє значення цього слова, а не розуміючи значення не звертає увагу на наявну у суспільстві проблему. Саме для того, щоб суспільство

розуміло наявність такої проблеми та могло їй протидіяти **02 листопада 2022 року** помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина провела лекцію з трудовим колективом Публічної бібліотеки Кам'янської ТГ на тему : «Як захистити дитину від кіднепінгу».

Кіднепінг — це термін, який використовують для опису викрадання дітей з метою шантажу та отримання викупу. Причини таких явищ різні: бажання швидко отримати велику суму грошей, задовольнити статеві бажання, чорна трансплантологія і таке інше.

Кожен з батьків, рідних чи близьких хоч раз у житті, але знепокоювався про таку ситуацію та задавав собі питання: «Як мені уберегти свою дитину від небезпеки, коли мене не має поруч?»

То як же захистити дитину від кіднепінгу?

1. Не залишайте дитину без нагляду в громадських місцях.
2. Поясніть дитині, що вона не повинна розмовляти з незнайомими людьми і брати від них що-небудь. Тим більше, не зобов'язана нікого проваджати! У разі, якщо незнайомі кудись ведуть дитину, вона має голосно кричати, щоб привабити людей на допомогу
3. Встановіть маячок на мобільний телефон дитини, і Ви постійно знатимете, де вона знаходиться у будь-який момент.
4. Ваша дитина повинна пам'ятати прізвище/ім'я та адресу проживання, щоб поліція швидше знайшла батьків.
5. За можливості не дозволяйте дитині навіть у середній школі самостійно пересуватись вулицею.
6. Часто викрадачі є прекрасними психологами, тонко розбираються в дитячій психіці і поведінці. Поясніть дитині, що викрадачі не виглядають як страшні монстри, це звичайнісінькі люди, ні чим не відрізняються від інших. При будь-якій спробі незнайомих людей заговорити про щось з дитиною, необхідно розвернутися і бігти туди, де є люди, при цьому кличучи на допомогу. Дитина сама може звертатися до дорослих, якщо загубилася або їй терміново потрібна їхня допомога.
7. Якщо хтось намагається схопити дитину, – потрібно кричати і вириватися. Викрадачі не люблять шум і, скоріше за все, залишать дитину в спокої. Ваш син/дочка повинні розповісти вам про те, що трапилося. Для цього будуйте в родині довірливі стосунки!
8. Не пишіть на рюкзак, речах ім'я дитини, цим можуть скористатися викрадачі: діти схильні довіряти тому, хто назве їх по імені.
9. Якщо ваша дитина – учень молодшої школи і має самостійно відвідувати школу, гуртки, нехай гуртується зі своїми однокласниками, однолітками, друзями і йдуть разом, або домовляйтесь з чисею бабусею, нянею, хто кожен день супроводжує свою дитину, і міг би пригланути за вашою.
10. Потрібно навчити дитину приховувати той факт, що вона перебуває вдома сам (а), як в розмові з незнайомими по телефону, так і через двері.
11. У великих магазинах домовляйтесь про місця зустрічей, якщо дитина раптом загубиться.

Домашнє насильство – це не внутрішньо сімейна справа чи особливості родинного спілкування. Це протиправні дії, яким немає виправдання та про які не можна мовчати. В Україні існують закони, які захищають від насильства.

08 грудня 2022 року в приміщенні Центральної бібліотеки для дітей, заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Мамоною проведено лекцію на тему: «Запобігання та протидія домашньому насильству».

Під час лекції обговорено забезпечення постраждалим особам доступу до правосуддя та інших механізмів юридичного захисту, у тому числі шляхом надання безоплатної правової допомоги у порядку, встановленому Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

Наголошено на тому, що якщо постраждалою особою є дитина, будь-які дії, що вчиняються щодо неї, базуються на принципах, визначених Конвенцією ООН про права дитини, Конвенцією Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Європейською конвенцією про здійснення прав дітей та законодавчими актами України у сфері захисту прав дитини.

05 жовтня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Сергій Косенко, провів захід в Ватутінській міській раді, міста Ватутіне Звенигородського району Черкаської області на тему: «Присвоєння кадастрового номера земельній ділянці».

Під час заходу юрист розповів, що для забезпечення належного захисту державою суб'єктів права власності і господарювання має бути здійснене відповідне оформлення права власності на землю. Частиною цієї процедури є присвоєння кадастрового номера земельній ділянці. Без нього власник земельної ділянки не зможе продавати, дарувати, здавати в оренду, брати кредит під її заставу.

Присвоєння кадастрового номера - обов'язкова складова процесу приватизації, оформлення прав власності, врегулювання договірних відносин, що здійснюється шляхом державної реєстрації земельної ділянки у Державному земельному кадастрі. Кадастровий номер присвоюється земельній ділянці незалежно від форми власності. У разі переходу права власності на земельну ділянку від однієї особи до іншої, виникнення інших, крім права власності, речових прав на земельну ділянку, інших відомостей про неї - кадастровий номер не змінюється. У разі поділу чи об'єднання, земельній ділянці (земельним ділянкам) присвоюються нові кадастрові номери.

Юрист також пояснив, що для отримання кадастрового номера, спочатку необхідно звернутися до землепорядної організації, яка має в штаті сертифікованого інженера-землепорядника. Знайти відповідну організацію можна на сайті Держгеокадастру в рубриці «Онлайн сервіси», розділ «Набори відкритих даних - Державний реєстр сертифікованих інженерів-землепорядників» або безпосередньо в територіальному органі Держгеокадастру.

Далі треба замовити технічну документацію із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), яка є основою для отримання кадастрового номера. Саме на підставі даної документації відбувається державна реєстрація земельної ділянки. Відповідно до статті 13 Закону України «Про порядок виділення в натурі

(на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)»- у разі якщо до 1 січня 2025 року власник не витребуваної земельної частки (паю) або його спадкоємець не оформив право власності на земельну ділянку, він вважається таким, що відмовився від одержання земельної ділянки. Тому, отримання кадастрового номеру земельної ділянки, яка вже належить особі на підставі державного акту про право власності на землю, але в якому відсутній кадастровий номер - є необхідною умовою для реєстрації самого права власності на земельну ділянку.

Серед інших документів необхідно надати заяву встановленої форми (у паперовій або електронній формі) про державну реєстрацію земельної ділянки; оригінал документації із землеустрою, яка є підставою для формування земельної ділянки; документацію із землеустрою, яка є підставою для формування земельної ділянки у формі електронного документу.

Після цього потрібно звернутися до центру надання адміністративних послуг та замовити послугу «Державна реєстрація земельної ділянки з видачею витягу з Державного земельного кадастру. Строк реєстрації не більше 14 днів.

До ЦНАПу потрібно подати заяву за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, а також документацію із землеустрою, що є підставою для формування земельної ділянки, в електронній формі та формі електронного документа. Під час здійснення державної реєстрації земельної ділянки їй присвоюється кадастровий номер.

На підтвердження державної реєстрації земельної ділянки заявнику безоплатно видається витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку. Витяг містить всі відомості про земельну ділянку, внесені до Поземельної книги. Складовою частиною витягу є кадастровий план земельної ділянки.

02 листопада 2022 року у приміщенні «Служби у справах дітей» виконавчого комітету Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Миколою Барабашем проведено лекцію на тему: «Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини».

Під час обговорення відзначено, що особа, яка самочинно змінила місце проживання малолітньої дитини, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому, з ким вона проживала.

Зазначено, що відповідно до статті 160 Сімейного кодексу України (далі – СК) місце проживання дитини, яка не досягла 10 років, визначається за згодою батьків. Місце проживання дитини, яка досягла 10 років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла 14 років, визначається нею самою.

Згідно з чинним законодавством, якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина (яка не досягла 14 років), спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом.

Варто знати, що звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду. У разі ж звернення з позовом до суду орган опіки та піклування припиняє розгляд поданої йому заяви.

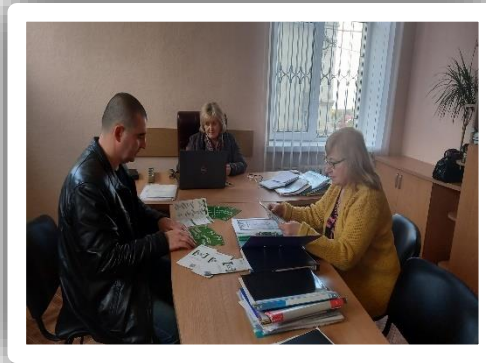
Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини (до 14 років) беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

Орган опіки та піклування або суд не можуть передати дитину для проживання з тим із батьків, хто не має самостійного доходу, зловживає спиртними напоями або наркотичними засобами, своєю аморальною поведінкою може зашкодити розвиткові дитини.

Якщо орган опіки та піклування або суд визнав, що жоден із батьків не може створити дитині належних умов для виховання та розвитку, на вимогу баби, діда або інших родичів, залучених до участі у справі, дитина може бути передана комусь із них.

Якщо дитина не може бути передана жодній із цих осіб, суд на вимогу органу опіки та піклування може постановити рішення про відібрання дитини від особи, з якою вона проживає, і передання її для опікування органу опіки та піклування.

Також під час заходу було роз'яснено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

13 грудня 2022 року заступник начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталія Мамонова провела лекцію в приміщенні Березняківської сільської ради тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Під час заходу юрист розповіла, що з урахуванням потреби воєнного часу у спрощенні передачі землі в користування для проведення посівної кампанії, 7 квітня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX від 24 березня 2022 року.

Наголосила, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» передбачив на час дії воєнного стану такі правила:

- автоматично продовжуються на один рік договори користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення усіх форм власності, строк яких завершився під час воєнного стану, без волевиявлення сторін;

- землевласники та землекористувачі звільняються від відповідальності за невикористання земельних ділянок за їх цільовим призначенням;

- земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва («ТСВ»);

- забороняється безоплатна приватизація земельних ділянок;

- не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності;

- постійні користувачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть передавати їх в оренду для ТСВ строком до одного року;

- орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності без згоди землевласника можуть передавати свої права оренди, суборенди іншим особам на строк до одного року за договорами в електронній формі;

- для ведення ТСВ земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, а також ті, що залишились у колективній власності, нерозподілені та невитребувані земельні ділянки та земельні частки (паї) («СГ Ділянки») передаються в оренду на строк до одного року на таких умовах:

а) розмір орендної плати не перевищує 8% нормативної грошової оцінки земельної ділянки;

б) договір укладається в електронній формі та засвідчується кваліфікованими електронними підписами сторін;

в) формування земельної ділянки для її передачі в оренду здійснюється без внесення відомостей до ДЗК та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації з інвентаризації;

г) право оренди не підлягає державній реєстрації;

д) договір не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено (навіть у тому випадку, якщо воєнний стан було припинено раніше);

е) орендар земельної ділянки не має переважного права орендаря на поновлення договору або купівлю СГ Ділянки, прав на компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки, передачу СГ Ділянки в суборенду, встановлення сервітуту, будівництво на СГ Ділянці, зміну її цільового призначення тощо.

Турбота про людей похилого віку – справа всього суспільства, адже саме літні люди зберегли для нас найкращі національні традиції, навчили долати труднощі, бути наполегливими і толерантними. На долю старшого покоління випало чимало випробувань, болю і втрат, проте вони зуміли зберегти і пронести через життя почуття гідності, віри і любові. Люди похилого віку мають право на користування всіма соціально-економічними та особистими правами і свободами, закріпленими Конституцією України, Законами України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”, “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у цій сфері.

05 жовтня 2022 року головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Оксана Курчатова відвідала з робочим візитом Управління соціального захисту населення Черкаської районної державної адміністрації. Темою заходу став «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів». Під час зустрічі головний юрист обговорила з трудовим колективом та відвідувачами норми чинного законодавства, що регулює дане питання у сфері соціального права. Присутні цікавились соціальними послугами, гарантіями, зокрема тими, що стосуються питань догляду осіб похилого віку та користування послугами державних інтернатів для людей похилого віку, компенсації витрат на користування такими установами, також актуальним є захист майнових прав осіб, похилого віку, які знаходяться під опікою, та питання укладення договорів щодо нерухомості, яка їм належить, а також задавали питання про нюанси спадкового права, особливо про умови договору довічного утримання та заповіту.

02 листопада 2022 року у приміщенні Городищенського відділення поліції, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Миколою Барабашем проведено круглий стіл разом з Інспектором сектору ювенальної провенції ВП Черкаського РУП ГУНП у Черкаській області Альбіною Корінною на тему: «Як захистити дитину від кіднепінгу».

Під час обговорення відзначено, що для того, щоби уникнути кіднепінгу, батькам потрібно пам'ятати декілька важливих правил:

- Будьте уважні, викрадачі, щоб заманити дитину, використовують різні способи та методи. Серед найпоширеніших — представитися знайомими батьків і запропонувати дитині відвести її до мами чи тата на роботу. В інших випадках дитину просять показати кудись дорогу, за допомогу пропонують подарунок або солодощі.

- Навчіть дитину, що краще взагалі уникати спілкування з незнайомими людьми. Звісно ж, роз'яснити дитині, що не варто розповідати приватну інформацію чужим людям. А саме як її звати, де працюють батьки, де вони живуть. Дитина має знати, що незнайома людина з недобрими намірами може видатися на перший погляд приємною та лагідною. Вона може покликати дитину дивитись мультфільми, пригостить морозивом, буде обіцяти, що купить щось дороге, чого не можуть придбати батьки. Батьки мають пояснити дитині, що в таких випадках вона не має бути розгубленою й одразу іти геть. А якщо буде спроба силоміць повести кудись дитину, то вона не має боятись покликати когось на допомогу, і у разі небезпеки, обов'язково потрібно кричати, щоб привернути увагу інших людей. В цьому немає нічого поганого. Навпаки, дитина так врятує собі життя. Особливо важливо це пояснити сором'язливим дітям, які бояться завдати незручність оточуючим. З дитиною потрібно говорити про небезпеку. Необхідно давати в цих розмовах чіткі попередження та інструкції, як вона має діяти в різних ситуаціях. Дитину також треба навчити уникати темних вулиць, незнайомих провулків. Поясніть про небезпеку, яка на них може там очікувати.

- Навчіть дитину довіряти Вам. Дитина може потрапити до рук злодія, бо вона намагається врятувати якусь річ. Дитина має знати, що у разі загрози життю — речі втрачають цінність, оскільки батьки хвилюються більше за дитину та її життя. І вона в жодному разі не повинна відчувати провини чи переживати за те, що батьки її покарають, втративши якусь дорогу річ. І взагалі, краще просто такі речі дитині не купувати, ніж потім суворо карати за їх втрату.

Зауважено як захистити дитину від кіднепінгу

1. Не залишайте дитину без нагляду в громадських місцях.
2. Поясніть дитині, що вона не повинна розмовляти з незнайомими людьми і брати від них що-небудь. Тим більше, не зобов'язана нікого проводити! У разі, якщо незнайомі кудись ведуть дитину, вона має голосно кричати, щоб привабити людей на допомогу

3. Встановіть маячок на мобільний телефон дитини, і Ви постійно знатимете, де вона знаходиться у будь-який момент.

4. Ваша дитина повинна пам'ятати прізвище/ім'я та адресу проживання, щоб поліція швидше знайшла батьків.

5. За можливості не дозволяйте дитині навіть у середній школі самотійно пересуватись вулицею.

6. Часто викрадачі є прекрасними психологами, тонко розбираються в дитячій психіці і поведінці. Поясніть дитині, що викрадачі не виглядають як страшні монстри, це звичайнісінькі люди, ні чим не відрізняються від інших. При будь-якій спробі незнайомих людей заговорити про щось з дитиною, необхідно розвернутися і бігти туди, де є люди, при цьому кличу чи на допомогу. Дитина сама може звертатися до дорослих, якщо загубилася або їй терміново потрібна їхня допомога.

7. Якщо хтось намагається схопити дитину, – потрібно кричати і вириватися. Викрадачі не люблять шум і, скоріше за все, залишать дитину в спокої. Ваш син/дочка повинні розповісти вам про те, що трапилось. Для цього будуйте в родині довірливі стосунки!

8. Не пишіть на рюкзаках, речах ім'я дитини, цим можуть скористатися викрадачі: діти схильні довіряти тому, хто назве їх по імені.

9. Якщо ваша дитина – учень молодшої школи і має самотійно відвідувати школу, гуртки, нехай гуртується зі своїми однокласниками, однолітками, друзями і йдуть разом, або домовляйтесь з чиясь бабусею, нянею, хто кожен день супроводжує свою дитину, і міг би пригланути за вашою.

10. Потрібно навчити дитину приховувати той факт, що вона перебуває вдома сам (а), як в розмові з незнайомими по телефону, так і через двері.

11. У великих магазинах домовляйтесь про місця зустрічей, якщо дитина раптом загубиться. Пам'ятайте: при втраті, викраденні дитини важлива кожна хвилина: чим швидше почнеться пошуки, тим вище ймовірність позитивного результату.

Власник земельної ділянки має право вимагати від власника сусідньої земельної ділянки сприяння встановленню твердих меж, а також відновленню межових знаків у випадках, коли вони зникли, перемістились або стали невидимими.

14 грудня 2022 року директор Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Євген Савчук спільно з головним юристом сектору «Звенигородське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Сергієм Косенко провели лекцію та консультування в приміщенні Ватутінської міської ради на тему: «Встановлення меж земельної ділянки».

06 жовтня 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» Василь Ямковий прочитав лекцію на тему: «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні» в стаціонарному відділенні для постійно проживаючих територіального центру соціального обслуговування Лисянської ОТГ для осіб похилого віку та працівників.

Фахівець пояснив, що люди похилого віку мають право на користування всіма соціально-економічними та особистими правами і свободами, закріпленими Конституцією України, Законами України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у цій сфері.

Присутнім повідомлено, що відповідно до Ст. 10 ЗУ «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні» - громадянами похилого віку визнаються особи, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", а також особи, яким до досягнення зазначеного пенсійного віку залишилося не більш як півтора року.

Громадянам похилого віку, які не мають права на пенсію, за умов, визначених Законом України "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю", надається державна соціальна допомога.

Якщо людина поставлена внаслідок насильства (примусу) в необхідність заподіяти шкоду (і ця необхідність була створена іншою людиною, подолати яку було неможливо), то чи відповідає вона за заподіяну шкоду?

Відповідь на це питання обговорювали учасники круглого столу, проведеного **02 листопада 2022 року** у приміщенні старостинського округу села Станіславчик Звенигородського району. Серед учасників були присутні: головний юрист сектору

«Шполянське бюро правової допомоги» Віктор Антипенко, староста Іван Бакуненко та працівники старостинського округу.

Під час війни вже були зафіксовані випадки, коли людина розуміла небезпечність своїх вчинків і їхніх наслідків, але, перебуваючи під примусом, була позбавлена можливості чинити інакше.

Тобто, якщо особа під впливом цих обставин вчинить дію чи бездіяльність, яка містить ознаки кримінального правопорушення, вона не буде притягнута до кримінальної відповідальності, оскільки ці дії спрямовані на захист інтересів громадян, суспільства та держави, і тому вони визнаються суспільно корисними або суспільно прийнятними і не є протиправними.

Учасник зустрічі обговорили зміст ст. 40 КК України, відповідно до якої не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

За період дії воєнного стану законодавство, яке регулює земельні відносини, змінювалося неодноразово. Деякі введені на початку дії воєнного стану обмеження законодавець уже встиг послабити, а для певних зумовлених або видозмінених війною правовідносин - передбачив нове регулювання. **15 грудня 2022 року** директор Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Євген Савчук спільно з заступником директора Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олександром Дячуком провели лекцію для землевласників та землекористувачів села Орловець на тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Першого жовтня у всьому світі відзначається Міжнародний день людей похилого віку, проголошений Генеральною Асамблеєю ООН, а в Україні це також і День ветерана.

06 жовтня 2022 року у приміщенні комунального закладу «Городищенського центру надання соціальних послуг» Городищенської міської ради, головними юристами сектору

«Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Миколою Барабашем та Наталією Крикун проведено лекцію на тему «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні».

Під час лекції було відзначено, що люди похилого віку мають право на користування всіма соціально-економічними та особистими правами і свободами, закріпленими Конституцією України, Законами України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”, “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у цій сфері.

Держава гарантує ветеранам праці та особам похилого віку належний рівень життя, задоволення різних життєвих потреб, надання різних видів соціальної допомоги шляхом:

- інформування населення про послуги та програми з підтримки осіб похилого віку;
- створення умов для здорового старіння й активного довголіття;
- організації медичної допомоги;

забезпечення реалізації права на працю відповідно до професійної підготовки, трудових навичок з урахуванням стану здоров’я;

- забезпечення реалізації права на соціальні послуги, створення мережі установ і закладів, що надають соціальні послуги та/або залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору (шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо);

- забезпечення зміцнення та розвитку матеріально-технічної бази установ та закладів, що надають соціальні послуги;

- формування позитивного ставлення суспільства до осіб похилого віку;

- забезпечення навчання впродовж життя осіб похилого віку;

- забезпечення пенсіями та соціальною допомогою;

- надання житла;

- сприяння реінтеграції осіб похилого віку з числа внутрішньо переміщених у суспільне життя населення.

- Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов’язані розробляти й забезпечувати реалізацію державних і регіональних цільових програм соціального захисту осіб похилого віку.

- Участь об’єднань ветеранів праці та громадян похилого віку в розробці та прийнятті рішень.

Відзначено, що однією з важливих складових соціального захисту людей похилого віку є соціальне обслуговування, яке здійснюється шляхом надання соціальних послуг.

Також під час заходу було роз’яснено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

Відповідно до частини 1 ст.146 Кримінального кодексу України, незаконне позбавлення волі чи викрадення людини караються обмеженням волі до 3 років або позбавленням волі на той самий строк.

Відповідно до частини 2 ст.146 Кримінального кодексу України, такі ж діяння, вчинені щодо малолітнього чи з корисливих мотивів, щодо 2-х чи більше осіб/за попередньою змовою групою осіб/способом, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого/що супроводжувалося заповіданням йому фізичних страждань/із застосуванням зброї, або здійснюване протягом тривалого часу - караються обмеженням волі до 5 років або позбавленням волі на той же строк.

03 листопада 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід для учнів Звенигородської дитячої художньої школи ім. С.М. Терещенко Звенигородської міської ради Звенигородського району Черкаської області на тему: «Як захистити дитину від кіднепінгу».

Під час заходу юрист розповіла, що кваліфікуючою ознакою незаконного позбавлення волі чи викрадення людини є вчинення цього діяння щодо малолітньої, а не неповнолітньої особи. Отже, викрадення малолітньої дитини кваліфікується за ч.2 статті 146 КК України, а неповнолітньої - за ч.1 статті 146 КК України.

Також, юрист розповіла, що кіднепінг - це термін, який використовують для опису викрадення дітей з метою шантажу та отримання викупу. Причини таких явищ різні: бажання швидко отримати велику суму грошей, задовольнити статеві бажання, чорна трансплантологія.

Окремим видом кіднепінгу є «сімейний кіднепінг»- це викрадення дитини одним із батьків у іншого (здебільшого після розлучення та всупереч рішенням суду). Є батьки, що часто змінюють місце проживання і не повідомляють про це колишню дружину чи чоловіка, які втрачають зв'язок із дитиною.

Такі випадки досить поширені, проте на законодавчому рівні відповідальності за сімейний кіднепінг поки не встановлено. З кожним роком кількість випадків кіднепінгу зростає і, на жаль, значна кількість дітей залишається незнайденими до сьогодні.

16 грудня працівниками Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги здійснено виїзне консультування на тему «Припинення та поновлення договору оренди землі» та обговорення нагальних питань зі старостою села Дирдин Городищенської ОТГ Миколою Петренком, працівниками сільської ради та жителями села Дирдин.

Під час заходу обговорено, що відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24.03.2022 р. № 2145-IX визначено особливості регулювання земельних відносин на час дії воєнного стану, серед яких, зокрема: укладення, виконання, зміна, поновлення і припинення договорів оренди землі та набуття права оренди, суборенди земельних ділянок в Україні або окремих її місцевостях, у яких введено воєнний стан, здійснюється з урахуванням пунктів 27 і 28 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України".

Також учасниками заходу обговорені питання, щодо співпраці у напрямі підвищення правової обізнаності громадян у сфері земельних відносин, та спільних консультувань з питань, щодо регулювання земельних відносин. Поінформовано присутніх про можливість одержання консультацій в онлайн режимі, подачі заяв та звернень через веб-портал, обговорено порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та

розповсюджені друквані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

В рамках виконання Програми «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» **06 жовтня 2022 року** головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро здійснив виїзний прийом громадян Ревівського старостинського округу Михайлівської сільської ради. Під час виїзду проведено інформаційно-роз'яснювальний захід щодо земельних правовідносин, а також надано консультації жителям громади з актуальних питань земельного, трудового та житлового права зокрема щодо спадкування земельної ділянки за відсутності кадастрового номера, приватизації земельної ділянки під будинком, підстави набуття права власності на землю, звільнення без трудової книжки та інших питань. По закінченню заходу поширені інформаційні матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактами бюро.

Окремим видом кіднепінгу, який набув поширення в Україні, є так званий «сімейний кіднепінг» — це викрадення дитини одним із батьків у іншого. Зустрічається він здебільшого у випадку розлучення подружжя. Часто один із батьків всупереч рішення суду намагається вивезти чи взагалі вивозить дитину за кордон. Є батьки, що змінюють місце проживання щомісяця й не повідомляють про це колишню дружину чи чоловіка, які втрачають зв'язок із дитиною.

Такі випадки досить поширені, проте на законодавчому рівні відповідальності за сімейний кіднепінг поки не встановлено. Хоча деякі депутати ВРУ вже оголосили про те, що ними буде подано законопроект, який визначатиме поняття «сімейного кіднепінгу» та встановлюватиме відповідальність.

Кіднепінг — це термін, який використовують для опису викрадення дітей. За останні кілька років, на жаль, воно стало поширеним явищем. Відповідальність за викрадення людини закріплюється ст. 146 Кримінального кодексу України.

З метою покращення правової обізнаності молодого покоління, попередження кіднепінгу **04 листопада 2022 року** головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського МЦ з надання БВПД Оксана Курчатова провела пізнавальне заняття для здобувачів освіти Корсунь-Шевченківської загальноосвітньої школи №1 м. Корсунь-Шевченківський на теми «Як захистити дитину від кіднепінгу» та «Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини». Повідомила про заходи безпеки поводження в соціальних мережах та в громадських місцях, поза школою та в місцях скупчення людей.

На жаль, кількість вироків у справах про притягнення до відповідальності за кіднепінг, не спів мірна з кількістю дітей, зниклих безвісти.

Аналізуючи судову практику, можна дійти до висновку, що викрадення дітей відбуваються із наступних мотивів: задоволення статевої пристрасті (Вирок від 03.06.2021 № 748/1463/20 Чернігівський апеляційний суд, Вирок від 06.03.2019 № 489/6110/17 Ленінський районний суд м. Миколаєва), незаконного збагачення (Вирок від 23.05.2018 № 357/4305/17 Білоцерківський міськрайонний суд).

Однак судова практика не відображає реальної картини. Значна кількість дітей залишається незнайденими до сьогодні. Оскільки цих дітей не знайшли, до відповідальності за їхнє викрадення жодну особу притягнуто не було. З тієї ж судової практики слідує, що до відповідальності притягаються саме ті винні особи, діяння яких було розкрито у короткий строк.

Обов'язком дорослих є захист дітей. Останнім часом активно поширюються новини про виявлення правоохоронцями випадків вчинення дітьми злочинів. Діти можуть виконувати злочинні дії за різних обставин, але відповідальність, на жаль, настає для всіх. Як бути? Як реабілітуватися?

Відповідь на ці питання містить програма відновного правосуддя для неповнолітніх.

01 грудня 2022 року головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Віктором Антипенком, було проведено зустріч із учнями 9-А класу Ліцею № 1 Шполянської ОТГ.

Під час зустрічі було обговорено юридичні ситуації, у яких може опинитися дитина, та шляхи виходу з них. Насильство, посягання на власність та інші правопорушення можуть бути вчинені неповнолітнім, навіть не усвідомлюючи, що це є злочином.

Зараз, коли діти зазнають негативного впливу, в тому числі, через поширення пандемії COVID-19, збройної агресії РФ, а також певних економічних та соціокультурних проблем - ключовим аспектом є створення безпечного середовища саме для дітей.

Участь неповнолітнього у відновному правосудді – це шанс не стати засудженим в юному віці, виправити ситуацію з нанесеною шкодою для потерпілої сторони, зробити висновки та більше не вчиняти кримінальних проступків і правопорушень.

З метою підвищення рівня правової обізнаності населення **06 жовтня 2022 року** головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів вуличне інформування на тему: «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні». Під час інформування юристом зазначено, що люди похилого віку мають право на користування всіма соціально-економічними та особистими правами і свободами, закріпленими Конституцією України, ЗУ "Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" та ЗУ "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", а також іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у цій сфері.

По закінченню інформування розповсюджені інформаційні матеріали системи безоплатної правової допомоги.

Відповідно до статті 162 Сімейного кодексу України якщо один з батьків або інша особа самочинно, без згоди другого з батьків чи інших осіб, з якими на підставі закону або рішення суду проживала малолітня дитина, або дитячого закладу (установи), в якому за рішенням органу опіки та піклування або суду проживала дитина, змінить її місце проживання, у тому числі способом її викрадення, суд за позовом заінтересованої особи має право негайно постановити рішення про відібрання дитини і повернення її за попереднім місцем проживання.

04 листопада 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні «Службі у справах дітей Звенигородської міської ради» з начальником служби Юлією Павловою на тему: «Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини».

Під час заходу юрист розповіла, що дитина не може бути повернута лише тоді, коли залишення її за попереднім місцем проживання створюватиме реальну небезпеку для її життя та здоров'я або обставини змінилися так, що повернення суперечить її інтересам.

Особа, яка самочинно змінила місце проживання малолітньої дитини, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому, з ким вона проживала.

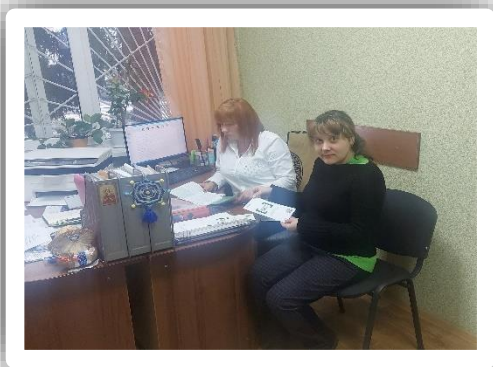
Місце проживання малолітньої дитини може визначатися таким чином:

1. Обома батьками за погодженням, тобто шляхом домовленості, яка може бути усною або оформленою у вигляді письмового документа. В даному випадку зміна місця проживання дитини також має проводитися за погодженням батьків.

2. Законом. Наприклад, відповідно до ч. 3 статті 29 ЦК України місцем проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я тощо, в якому вона проживає, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка виконує щодо неї функції опікуна. А відповідно до ч. 4 цієї ж статті місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає.

3. Рішенням суду або рішенням органу опіки та піклування, які можуть постановити рішення про проживання дитини з кимось із родичів або у відповідному дитячому закладі (установі), зокрема у дитячому будинку, будинку-інтернаті тощо.

Також, юрист розповіла, що відповідно до статті 160 Сімейного кодексу України місце проживання дитини, яка не досягла десяти років, визначається за згодою батьків. Місце проживання дитини, яка досягла десяти років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла чотирнадцяти років, визначається нею самою.

01 грудня 2022 року завідувачем сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» Смілянського МЦ з надання БВПД Кривошия Олегом проведено вуличне інформування серед населення на тему яка стосуються правового забезпечення життєдіяльності та захисту інвалідів в Україні. Громадянам також було роз'яснено можливість отримати правову допомогу звернувшись до бюро правової допомоги яке розміщено по вул. Героїв Майдану,9 в м. Корсунь-Шевченківський.

07 жовтня 2022 року у приміщенні Лисянського відділу з призначення державних соціальних допомог, соціальної підтримки пільгових категорій громадян та осіб з інвалідністю

управління соціального захисту Звенигородської РДА, завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василем Ямковим проведено семінар на тему: «Соціальний захист людей похилого віку та ветеранів в Україні».

Відзначено, що люди похилого віку мають право на користування всіма соціально-економічними та особистими правами і свободами, закріпленими Конституцією України, Законами України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні”, “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, іншими законодавчими актами, які регулюють відносини у цій сфері.

Держава гарантує ветеранам праці та особам похилого віку належний рівень життя, задоволення різних життєвих потреб, надання різних видів соціальної допомоги шляхом:

- інформування населення про послуги та програми з підтримки осіб похилого віку;
- створення умов для здорового старіння й активного довголіття;
- організації медичної допомоги;

забезпечення реалізації права на працю відповідно до професійної підготовки, трудових навичок з урахуванням стану здоров’я;

- забезпечення реалізації права на соціальні послуги, створення мережі установ і закладів, що надають соціальні послуги та/або залучення надавачів соціальних послуг недержавного сектору (шляхом соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо);

- забезпечення зміцнення та розвитку матеріально-технічної бази установ та закладів, що надають соціальні послуги;

- формування позитивного ставлення суспільства до осіб похилого віку;

- забезпечення навчання впродовж життя осіб похилого віку;

- забезпечення пенсіями та соціальною допомогою;

- надання житла;

- сприяння реінтеграції осіб похилого віку з числа внутрішньо переміщених у суспільне життя населення.

- Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов’язані розробляти й забезпечувати реалізацію державних і регіональних цільових програм соціального захисту осіб похилого віку.

- Участь об’єднань ветеранів праці та громадян похилого віку в розробці та прийнятті рішень.

Відзначено, що однією з важливих складових соціального захисту людей похилого віку є соціальне обслуговування, яке здійснюється шляхом надання соціальних послуг.

Також під час заходу було роз’яснено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

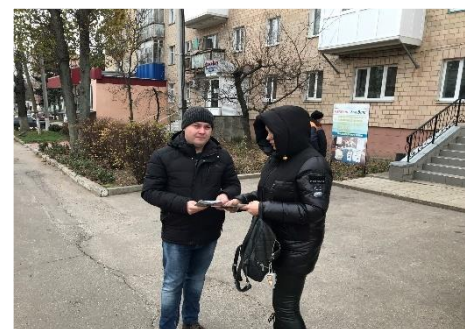

04 листопада 2022 року головний юрист сектору «Кам’янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів лекцію для трудового колективу служби

у справах дітей виконавчого комітету Кам'янської міської ради Черкаської області на тему: «Правові наслідки протиправної поведінки одного з батьків або іншої особи при визначенні місця проживання малолітньої дитини». Під час зустрічі юристом зазначено, що особа, яка самостійно змінила місце проживання малолітньої дитини, зобов'язана відшкодувати матеріальну та моральну шкоду, завдану тому, з ким вона проживала. Сімейним кодексом України передбачено, що місце проживання дитини, яка не досягла 10 років, визначається за згодою батьків. Місце проживання дитини, яка досягла 10 років, визначається за спільною згодою батьків та самої дитини. Якщо батьки проживають окремо, місце проживання дитини, яка досягла 14 років, визначається нею самою. Законодавством передбачено, якщо мати та батько, які проживають окремо, не дійшли згоди щодо того, з ким із них буде проживати малолітня дитина, спір між ними може вирішуватися органом опіки та піклування або судом. Слід зазначити, що звернення за захистом до органу опіки та піклування не позбавляє особу права на звернення до суду. Під час вирішення спору щодо місця проживання малолітньої дитини (до 14 років) беруться до уваги ставлення батьків до виконання своїх батьківських обов'язків, особиста прихильність дитини до кожного з них, вік дитини, стан її здоров'я та інші обставини, що мають істотне значення.

З метою підвищення рівня правової обізнаності населення **01 грудня 2022 року** головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів вуличне інформування на тему: «Права осіб з інвалідністю та їх захист».

Під час інформування наголошено, що особи з інвалідністю в Україні володіють усією повнотою соціально-економічних, політичних, особистих прав і свобод, які закріплені в Конституції України, Законах України та в міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Також, серед гарантованих державою прав є і право на безоплатну правову допомогу. Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» такою особою є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності. Згідно вищезазначеного Закону захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом. В ході інформування юрист бюро зазначив, що держава зобов'язана створити умови для реалізації особою з інвалідністю прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист, який полягає в у наданні пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, встановленні опіки (піклування) або забезпеченні стороннього догляду. По закінченню інформування розповсюджені інформаційні матеріали системи безоплатної правової допомоги.

Дорослі мають сформовану психіку та здатні нести відповідальність за свої дії, підлітки тільки проходять процес становлення особистості, який може супроводжуватись емоційною

нестабільністю, перепадами настрою та навіть агресією, що часто стає причиною скоєння протиправних дій.

01 грудня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід у «Служба у справах дітей Звенигородської міської ради» на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

Під час заходу відзначено, що є необхідність впроваджувати нові підходи реагування на злочин- запровадження процедури примирення (відновного правосуддя) у кримінальних справах.

Відновне правосуддя - це процес, під час якого всі сторони -учасники конкретного правопорушення зустрічаються для колективного вирішення питання: що робити з наслідками правопорушення та їх впливом на майбутнє.

Коли кримінальний проступок чи нетяжкий злочин вчинені підлітком вперше та неповнолітній визнає свою провину і готовий компенсувати завдану моральну чи/та матеріальну шкоду потерпілому, у кримінальну провадження може застосовуватись проєкт «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення».

Програма відновного правосуддя, може бути застосована за чотирьох умов:

1.Наявність потерпілої сторони - фізичної особи, який кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди;

2.Якщо неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;

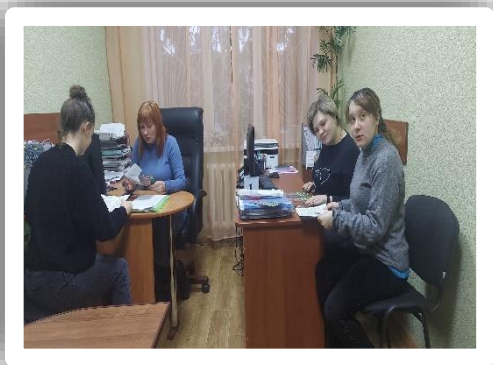
3.Визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення;

4. Наявність згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі. Якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, успішно пройде етап ресоціалізації, має шанс бути звільненим від кримінальної відповідальності.

Також, юрист розповіла, що участь у Програмі надає шанс неповнолітнім не бути засудженим у юному віці та будувати своє майбутнє без згубного впливу злочинного оточення, яке чекає на підлітків у виправних закладах.

Програма реалізується шляхом залучення Регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги посередника (адвоката, включеного до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, який пройшов навчання з реалізації цієї Програми) для проведення медіації та укладення угоди про застосування Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

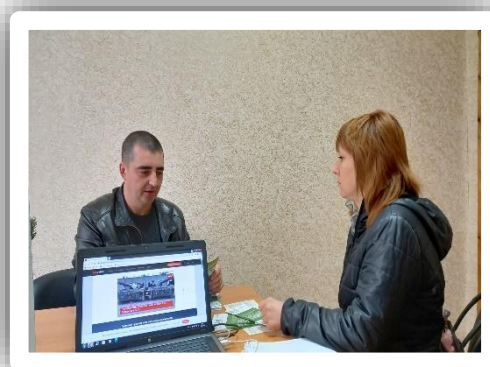
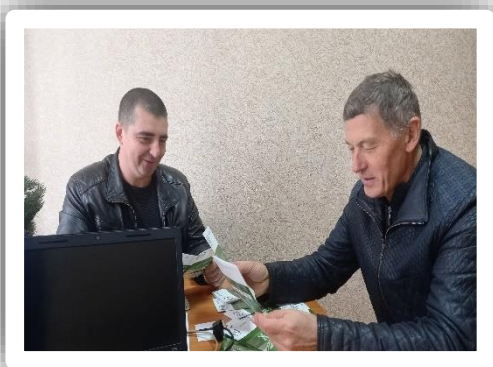
Медіація - добровільна, позасудова процедура, під час якої неповнолітній, який є підозрюваним у вчиненні кримінального правопорушення, та потерпілий за допомогою посередника намагаються врегулювати конфлікт шляхом укладення угоди про застосування Програми. Завдяки соцслужбам та психологам - коригується поведінка неповнолітнього.

10 жовтня 2022 року головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Барабашем Миколою здійснено виїзне консультування на тему «Припинення та поновлення договору оренди землі» та обговорення нагальних питань зі старостою села Валява Городищенської ОТГ Олександром Гайдаєм, працівниками сільської ради та жителями села Валява.

Під час заходу обговорено, що відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24.03.2022 р. № 2145-IX визначено особливості регулювання земельних відносин на час дії воєнного стану, серед яких, зокрема: укладення, виконання, зміна, поновлення і припинення договорів оренди землі та набуття права оренди, суборенди земельних ділянок в Україні або окремих її місцевостях, у яких введено воєнний стан, здійснюється з урахуванням пунктів 27 і 28 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України".

Також учасниками заходу обговорені питання, щодо співпраці у напрямі підвищення правової обізнаності громадян у сфері земельних відносин, та спільних консультувань з питань, щодо регулювання земельних відносин. Поінформовано присутніх про можливість одержання консультацій в онлайн режимі, подачі заяв та звернень через веб-портал, обговорено порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

Віднедавна розпочався опалювальний період. Він є особливим, адже проходить в умовах війни. Важливим питанням наразі є призначення житлових субсидій громадянам.

07 листопада 2022 року головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Оксана Курчатова відвідала з робочим візитом Управління соціального захисту населення Черкаської районної державної адміністрації. Темою заходу став «Призначення житлової субсидії в умовах воєнного стану». Під час зустрічі головний юрист обговорила з трудовим колективом та відвідувачами норми чинного законодавства, що регулює дане питання у сфері соціального права.

За призначенням житлової субсидії громадяни можуть у будь-який час звернутися до ЦНАПу, уповноваженої посадової особи виконавчого органу територіальної громади, органу соціального захисту населення або через портал Дія із 1 жовтня. Цього річ призначення субсидій і пільг відбуватиметься через ІТ-систему Пенсійного фонду. Наразі триває підготовка та передача персональних даних. Нині призначення субсидій і пільг здійснюється лише управліннями соціального захисту населення з прив'язкою до місця. Новий алгоритм призначення – вимушений крок. Зараз майже 200 тисяч одержувачів субсидій проживають на територіях, де неможливо виконати свої повноваження належним чином. Окрім того, оригіналом поданих документів є паперова форма, що небезпечно під час бойових дій чи

окупації. Щоб усунути зрозумілі ризики, Мінсоцполітики таку послугу робить централізованою. Використання екстериторіального принципу роботи та ІТ-систем Пенсійного фонду дозволить прийняти та опрацювати документи громадян на отримання житлових субсидій і пільг в будь-якій точці України. Наприклад, субсидію для громадян, які проживали в Донецькій чи Запорізькій області, можна буде призначити у Чернівцях чи Львові. Процес нарахування та виплати пільг та житлових субсидій буде відбуватися автоматично із забезпеченням захисту персональних даних отримувачів субсидій. Документи зберігатимуться виключно в електронній формі.

Згідно із Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» держава гарантує особам з інвалідністю рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства та створює для них потрібні умови, які дають змогу вести повноцінний спосіб життя згідно з їх індивідуальними здібностями та інтересами.

02 грудня 2022 року, з нагоди Міжнародного дня людей з інвалідністю, який у цьому році відзначається в суботу, 3 грудня, головним юристом сектору Віктором Антипенком було проведено зустріч із трудовим колективом СТОВ «Нива» с. Васильків Звенигородського району.

Під час зустрічі було обговорено положення Закону України «Про охорону праці», яким, зокрема, встановлено, що підприємства, які використовують працю осіб з інвалідністю, зобов'язані створювати для працівників інвалідів умови праці з урахуванням рекомендацій медико-соціальної експертної комісії, індивідуальних програм реабілітації та вживати заходів безпеки праці, які відповідають специфічним особливостям цієї категорії працівників. Використання праці інвалідів без цих вимог — заборонено.

Міжнародний день людей із інвалідністю не є святом, а покликаний привернути увагу до проблем цих людей, захисту їхніх прав, гідності і благополуччя, акцентує увагу суспільства на перевагах, які воно отримує від участі людей з інвалідністю у політичному, соціальному, економічному і культурному житті. Цей день є нагадуванням людству про його обов'язок виявляти турботу і милосердя до найбільш незахищеної частини суспільства – людей із інвалідністю.

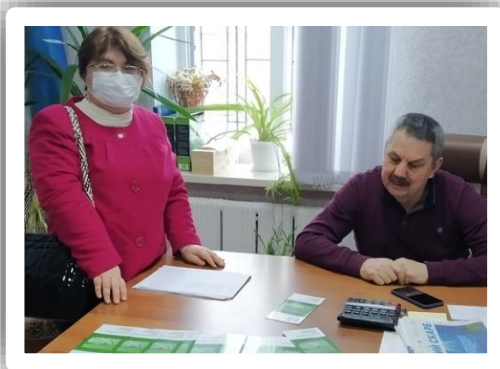
**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

Які основні випадки, в яких виникає необхідність встановлення меж земельних ділянок в натурі? Який порядок укладання договору із землепорядною організацією? Які види робіт потрібно провести при цій процедурі, їх вартість та строки? На підставі якої документації здійснюється встановлення меж земельних ділянок?

Ці питання стали темою виїзного консультування, яке провела головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Курчатова Оксана в Стеблівській селищній раді Звенигородського району з трудовим колективом та відвідувачами, яке відбулося **11 жовтня 2022 року**. Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється

з метою визначення в натурі метричних даних земельної ділянки, у тому числі місцезнаходження поворотних точок меж земельної ділянки та їх закріплення межовими знаками, ця процедура здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі. З відвідувачами міської ради головний юрист розглянула основні випадки, в яких виникає необхідність встановлення меж земельної ділянки: пошкодження чи втрата раніше встановлених знаків розмежування, проведення будівельних робіт на ділянці землі, вирішення межових спорів, придбання земельної ділянки новим власником тощо. Особливе в місце в спілкуванні зайняло питання вирішення земельних спорів. Також жителів об'єднаної територіальної громади цікавили інші правові питання земельних правовідносин, зокрема накладення меж земельних ділянок, порядок отримання кадастрових номерів, реєстрація права власності на земельну ділянку (пай) в Державному реєстрі речового права на нерухоме майно тощо.

Відвідувачів селищної ради поінформували про можливість скористатися послугами бюро, звернувшись особисто або зателефонувавши на безкоштовний номер системи безоплатної правової допомоги.

Всі громадяни України, які володіють рухомим або нерухомим майном, мають сплачувати обов'язкові платежі або податки державі. Зокрема, власники земельних ділянок щороку зобов'язані сплачувати земельний податок, крім випадків, коли вони звільнені від плати за землю.

08 листопада 2022 року головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун здійснено виїзне консультування на тему «Земельний податок для фізичних осіб» та обговорено нагальні питань зі старостою села Хлистунівка Віктором Сенкевичем, працівниками сільської ради та жителями села, щодо особливостей Земельної реформи в Україні.

Під час заходу було відзначено, що відповідно до Податкового кодексу України плата за землю – це обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку або орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності.

Платниками податку є:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі.

Об'єктами оподаткування є:

- земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні;
- земельні частки(паї), які перебувають у власності.

Плата за землю віднесена до місцевих податків і є однією із складових податку на майно. Тому встановлення ставок земельного податку належить до повноважень сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, які встановлюють розміри ставок цього податку виключно в межах ставок, визначених Податковим кодексом України та затверджують їх своїм рішенням щороку до 15 липня.

Нарахування земельного податку фізичним особам здійснюють податкові органи за місцем знаходження земельної ділянки на підставі даних Державного земельного кадастру з урахуванням бази оподаткування земельним податком.

Базою оподаткування для розрахунку земельного податку є:

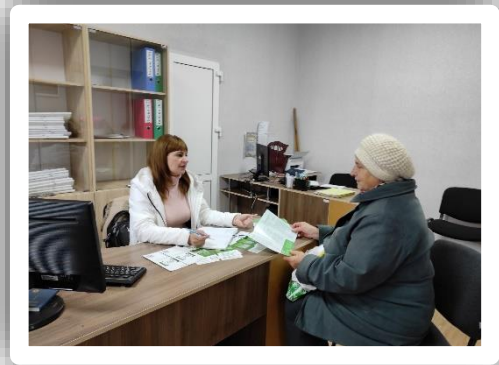
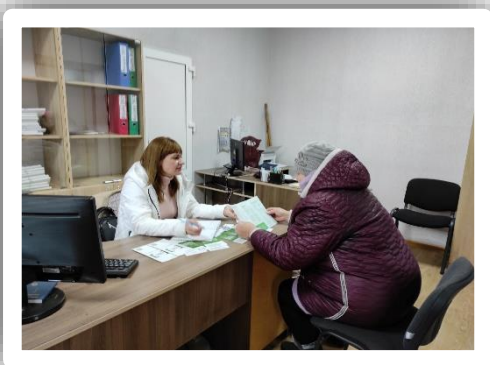
- нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації;
- площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Присутніх поінформовано, що ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування – не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для лісових земель – не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки.

Ставки земельного податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких не проведено, та які розташовані за межами населених пунктів або в межах населених пунктів, встановлюється у розмірі не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 відсотка та не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по області, а для лісових земель – не більше 0,1 відсотка від нормативної грошової оцінки площі ріллі по області.

Відзначено, що існують пільги щодо сплати земельного податку для фізичних осіб відповідно до статті 281 Податкового кодексу України.

Також учасниками заходу було обговорено питання, щодо співпраці у напрямі підвищення правової обізнаності громадян у сфері земельних відносин, та спільних консультивань з питань, щодо регулювання земельних відносин. Поінформовано присутніх про можливість одержання консультацій в онлайн режимі, подачі заяв та звернень через веб-портал, обговорено порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друквані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

Правовий статус особи з інвалідністю характеризується тим, що як громадянин держави така особа володіє всією повнотою конституційних прав, свобод і обов'язків, тобто, володіє загальним правовим статусом; з іншого боку, як особа, яка має певні вади здоров'я, вона наділена додатковими правами та пільгами, або на неї покладені додаткові обмеженнями, тобто, має спеціальний правовий статус.

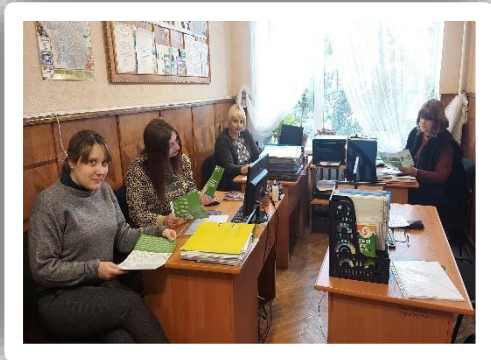
02 грудня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні центру соціальних служб Звенигородської міської ради на тему: «Права осіб з інвалідністю та їх захист».

Під час заходу юрист розповідала, що особи з інвалідністю, мають рівні права. Вони включають громадянські, культурні, економічні, політичні і соціальні права. Серед них наступні: -рівність перед законом без дискримінації; -право на життя, свободу і безпеку особи; -рівність перед законом і в правових можливостях; -свобода від тортур; -свобода від експлуатації, насильства і наруги; -право на фізичну і психічну недоторканість;-свобода пересування і громадянства; -право на життя в спільноті; -право на достатній життєвий рівень;

-право на участь в політичному і суспільному житті; -право на участь в культурному житті; -свобода висловлювання думок і переконань.

Для осіб з інвалідністю передбачається регулярне санаторно-курортне лікування, протезування, забезпечення спец автомобілями, безплатні або за пільговими цінами ліки, а також чимало пільг щодо побутового, торгового, медичного, транспортного обслуговування, працевлаштування.

Всі особи з інвалідністю мають право на свободу від дискримінації у здійсненні їх прав. Це включає право на свободу від дискримінації за ознакою інвалідності, а також по будь-яким іншим ознакам, таким, як раса, колір шкіри, мова, релігія, політичні або інші переконання, національне або соціальне походження, майнове становище або інше положення.

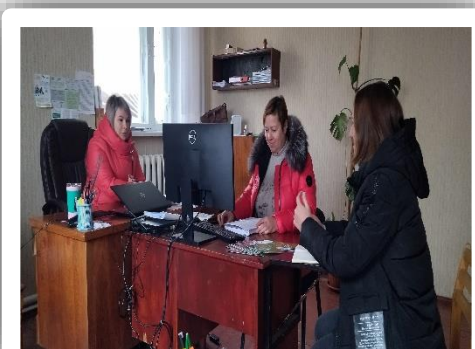
02 грудня 2022 року помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина провела круглий стіл з трудовим колективом Черкаського РС № 3 філії ДУ «Центр пробації» в Черкаській області на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

В більшості випадків неповнолітні вчиняють злочини через незнання законодавства та задля ствердження себе у певному колі знайомих. Враховуючи такі аспекти, та беручи до уваги момент, що суворе покарання не завжди є запорукою виправлення неповнолітнього було впроваджено Програму відновлення для неповнолітніх, яка являє собою сучасний підхід до реагування на протиправну поведінку та вчинення злочинів.

Для застосування Програми повинні бути такі умови:

1. наявність потерпілої сторони;
2. неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;
3. визнання неповнолітнім факту вчинення правопорушення;
4. наявність згоди неповнолітнього та потерпілого на участь у програмі.

Дана програма являється методом примирення неповнолітнього правопорушника з потерпілим, який дозволяє дітям, що допустили помилку продовжувати навчатися у навчальних закладах та не розлучатися з близькими. Але не варто вважати, що відновне правосуддя – це спосіб уникнути відповідальності, навпаки це інструмент для глибокого усвідомлення наслідків злочину та спроби виправити ситуацію.

Військова служба – це державна служба особливого характеру, що пов’язана із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

12 жовтня 2022 року завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського МЦ з надання БВПД Олег Кривошия провів круглий стіл з працівниками Центру надання адміністративних послуг Корсунь-Шевченківської міської ради на тему «Трудові гарантії та права військовослужбовців». Обговорили трудові правовідносини та зміни в законодавстві, що стосуються цієї категорії громадян. Зокрема завідувач сектору нагадав, що 19 липня 2022 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин» від 01.07.2022 р. № 2352-IX, який вніс ряд суттєвих змін до Кодексу законів про працю. Серед ключових змін є те, що його положення скасували збереження середнього заробітку мобілізованим. Дія Кодексу законів про працю України не поширюється на несення військовослужбовцями військової служби. Однак у випадку увільнення від іншої роботи для вступу на військову службу за ними зберігається попереднє місце роботи, посада. Якщо до військової служби особа була безробітною, то на період військової служби виплата допомоги по безробіттю припиняється. На всіх учасників територіальної оборони громад під час їхньої участі в заходах з підготовки добровольчих формувань територіальних громад, а також виконання ними завдань територіальної оборони поширюються гарантії соціального і правового захисту, передбачені ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Особливу увагу учасники заходу звернули на основні права та трудові гарантії військовослужбовців, такі як право на захист від незаконного звільнення або переміщення по службі; право на безоплатну перепідготовку і дострокове звільнення у визначених випадках, на матеріальну допомогу при звільненні, на одноразову грошову допомогу при звільненні в розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожен повний рік служби у визначених випадках тощо. Військовослужбовці мають такі додаткові трудові права:

- переважне право на залишення на роботі в разі скорочення на підприємстві
- право на щорічну відпустку повної тривалості до закінчення 6 місяців у перший рік роботи на підприємстві – у тому числі для осіб з інвалідністю внаслідок війни
- можливість використовувати чергову щорічну відпустку у зручний час – для осіб з інвалідністю, дружин (чоловіків) військовослужбовців, ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, а також осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»
- 14 календарних днів на рік додаткової відпустки, зі збереженням заробітної плати – для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, статус яких визначений Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також грошова компенсація за невикористані дні такої відпустки
- додаткові гарантії щодо працевлаштування осіб до 35 років, які влаштовуються на роботу вперше.

Обговорили час виходу на роботу після взяття на облік у територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки після його звільнення з військової служби. Якщо права військовослужбовців порушені, то учасники бойових дій та особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, тобто на допомогу в складанні процесуальних документів (позовних заяв) та представництво їхніх інтересів у суді, звернувшись до системи безоплатної правової допомоги.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

В рамках виконання Програми «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» **08 листопада 2022 року** помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина здійснила виїзний прийом громадян села Вербівка Телепинського старостинського округу Кам'янської територіальної громади Черкаського району Черкаської області. Під час виїзду проведено інформаційно-роз'яснювальний захід, щодо земельних правовідносин на тему «Припинення та поновлення договору оренди земельної ділянки», а також надано консультації жителям громади з актуальних питань земельного права зокрема, щодо спадкування земельної ділянки, приватизації земельної ділянки, присвоєння кадастрового номера земельній ділянці, процедури продажу земельного паю та інше. Під час заходу поширені інформаційні матеріали системи безоплатної правової допомоги із земельних питань.

Всі ми хочемо жити в успішній країні. А країну визначають люди. В свою чергу, волонтери — звичайні люди, які живуть з нами поруч, однак до всього ще і витрачають свій час, талант чи ресурси у втілення соціально корисних справ. Така діяльність є надзвичайно важливою і для системи безоплатної правової допомоги, оскільки це черговий крок до вирішення більшої кількості правових проблем громадян.

В умовах воєнного стану волонтерська діяльність набуває особливого значення. Десятки тисяч людей в Україні стали волонтерами та роблять те, що потрібно саме зараз — сортують гуманітарку, допомагають тим, хто залишився без житла, їжі та ліків. Не залишаються осторонь від подій у державі і волонтери системи безоплатної правової допомоги.

05 грудня 2022 року в приміщенні Корсунь-Шевченківського педагогічного коледжу імені Т. Г. Шевченка за круглим столом зібралися представники даного навчального закладу, Благодійного Фонду «Я маю право», Гірської міської військово-цивільної адміністрації Северодонецького району Луганської області та завідувач сектору «Корсунь-Шевченківського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олег Кривошия, який розповів представникам органів державної влади, навчального закладу та благодійної організації про можливості, які дає участь у Всеукраїнському проекті «Волонтер БПД».

Проект «Волонтер БПД» був запущений за рік до війни. Його метою було залучити людей до співпраці з центрами надання БВПД: допомагати у правопросвітницькій роботі, налагоджувати взаємодію центрів з надання БВПД з партнерськими організаціями,

розміщувати інформацію, здійснювати перенаправлення, комунікувати з об'єднаними територіальними громадами, органами місцевого самоврядування тощо.

Зараз ці волонтери разом з фахівцями регіональних, місцевих центрів з надання БВПД в усіх куточках України також працюють, щоб наблизити нашу перемогу.

«До війни з системою БПД по всій Україні співпрацювали понад три сотні волонтерів. Війна внесла свої корективи у волонтерський рух системи БПД. Дехто став допомагати Збройним Силам України, дехто — вимушеним переселенцям, дехто пішов у територіальну оборону. Ми дуже вдячні людям, які у цей складний час залишаються разом з системою БПД», — говорить завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олег Кривошия.

На сьогоднішній день, вже виконано чимало завдань, серед яких участь у правопросвітницьких заходах та написання правових консультацій, що були опубліковані та озвучені у засобах масової інформації, зокрема на хвилі місцевої радіостанції.

Плануючи подальшу діяльність, зокрема долучення нових волонтерів до проекту, представники партнерських організацій виявили бажання популяризувати волонтерський рух системи БПД, поширюючи інформацію про можливості, які він надає. Зокрема, учасники заходу вважають проект доволі перспективним саме для участі у ньому молоді. Аргументуючи це тим, що волонтерська діяльність допоможе дізнатися про правові потреби свого оточення та надасть правові інструменти для вирішення цих потреб.

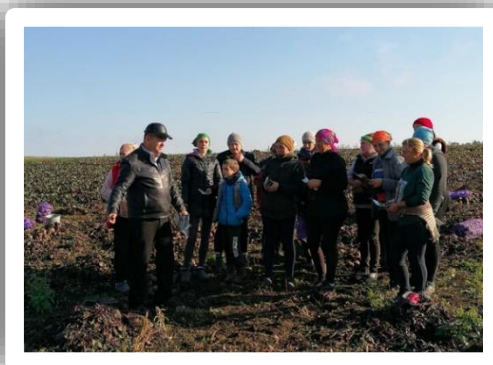
За період дії воєнного стану законодавство, яке регулює земельні відносини, змінювалося неодноразово. Деякі введені на початку дії воєнного стану обмеження уже послабили, а для певних зумовлених або видозмінених війною правовідносин - передбачено нове регулювання.

12 жовтня 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василь Ямковий провів лекцію для працівників ТОВ «Діалог» та жителів села Ріпки на тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Під час заходу юрист розповів, що з урахуванням потреби воєнного часу у спрощенні передачі землі в користування для проведення посівної кампанії, 7 квітня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-IX від 24 березня 2022 року.

Наголосив, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» передбачив на час дії воєнного стану такі правила: -автоматично продовжуються на один рік договори користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення усіх форм власності, строк яких завершився під час воєнного стану, без волевиявлення сторін;
- землевласники та землекористувачі звільняються від відповідальності за невикористання земельних ділянок за їх цільовим призначенням;

- земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва («ТСВ»);
- забороняється безоплатна приватизація земельних ділянок;
- не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності;
- постійні користувачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть передавати їх в оренду для ТСВ строком до одного року;
- орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності без згоди землевласника можуть передавати свої права оренди, суборенди іншим особам на строк до одного року за договорами в електронній формі;
- для ведення ТСВ земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, а також ті, що залишились у колективній власності, нерозподілені та невитребувані земельні ділянки та земельні частки (паї) («СГ Ділянки») передаються в оренду на строк до одного року на таких умовах:
  - а) розмір орендної плати не перевищує 8% нормативної грошової оцінки земельної ділянки;
  - б) договір укладається в електронній формі та засвідчується кваліфікованими електронними підписами сторін;
  - в) формування земельної ділянки для її передачі в оренду здійснюється без внесення відомостей до ДЗК та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації з інвентаризації;
  - г) право оренди не підлягає державній реєстрації;
  - д) договір не може бути поновлений, укладений на новий строк і припиняється зі спливом строку, на який його укладено (навіть у тому випадку, якщо воєнний стан було припинено раніше);
  - е) орендар земельної ділянки не має переважного права орендаря на поновлення договору або купівлю СГ Ділянки, прав на компенсацію власних витрат на поліпшення земельної ділянки, передачу СГ Ділянки в суборенду, встановлення сервітуту, будівництво на СГ Ділянці, зміну її цільового призначення тощо.

10 листопада 2022 року помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина провела семінар з відвідувачами бюро на тему: «Призначення житлової субсидії в умовах воєнного стану».

Житлова субсидія є безповоротною адресною державною соціальною допомогою вразливим споживачам житлово-комунальних послуг - мешканцям домогосподарств, що проживають в житлових приміщеннях (будинках) і не можуть самотужки платити за житлово-комунальні послуги, оплачувати витрати на управління багатоквартирним будинком, витрати на комунальні послуги, витрати на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива в такому будинку.

За призначенням житлової субсидії громадяни можуть у будь-який час звернутися до ЦНАПу, уповноваженої посадової особи виконавчого органу територіальної громади, органу соціального захисту населення або через портал Дія із 1 жовтня.

У жовтні розпочався опалювальний період, який став особливим, адже проходить в умовах війни. Цього рік призначення субсидій і пільг відбуватиметься через ІТ-систему Пенсійного фонду. Такий алгоритм призначення – вимушений крок. За інформацією Мінсоцполітики, майже 200 тисяч одержувачів субсидій проживають на територіях, де неможливо виконати свої повноваження належним чином. Окрім того, оригіналом поданих документів є паперова форма, що небезпечно під час бойових дій чи окупації. Щоб усунути зрозумілі ризики, Мінсоцполітики таку послугу робить централізованою. Використання такого принципу роботи та ІТ-систем Пенсійного фонду дозволить прийняти та опрацювати документи громадян на отримання житлових субсидій і пільг в будь-якій точці України.

З нагоди відзначення 10 грудня – Всеукраїнського дня безоплатної правової допомоги, який присвячений Дню прав людини, що відзначається щорічно 10 грудня у зв'язку з проголошенням у 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини, **07 грудня 2022 року** в приміщенні пункту незламності Кам'янської міської ради головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів правопросвітницький захід на тему: «Безоплатна правова допомога в Україні». Під час зустрічі присутніх ознайомлено про систему безоплатної правової допомоги, правові послуги, які включають безоплатна первинна та вторинна правова допомога, категорії громадян, які можуть скористатися безоплатною правовою допомогою для складання процесуальних документів та представництва інтересів, порядок отримання безоплатної вторинної правової допомоги. По закінченню заходу присутні отримали інформаційні матеріали системи БПД із зазначенням контактного телефону та адреси розміщення бюро правової допомоги.

13 жовтня 2022 року у приміщенні Городищенської районної філії Черкаського обласного центру зайнятості, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Миколою Барабашем проведено лекцію з фахівцями Городищенської районної філії ЧОЦЗ на тему: "Трудові гарантії та пільги для військовослужбовців".

Під час лекції обговорено, що відповідно до ст. 12 ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами.

Забезпечення соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей покладається на органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Чинним законодавством передбачено норми, які регулюють трудові права працівників, що проходять військову службу за контрактом, строкову військову службу, за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Статтею 119 Кодексу законів про працю України визначено, що на час виконання державних або громадських обов'язків, якщо за чинним законодавством України ці обов'язки можуть здійснюватися у робочий час, працівникам гарантується збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку.

Працівникам, які залучаються до виконання обов'язків, передбачених законами України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про альтернативну (невійськову) службу» та «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», надаються гарантії та пільги відповідно до цих законів.

Статтею 10 Закону України «Про відпустки» визначено, що щорічні відпустки повної тривалості до настання шестимісячного терміну безперервної роботи у перший рік роботи на даному підприємстві за бажанням працівника надаються особам, звільненим після проходження строкової військової служби, військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, військової служби за призовом осіб офіцерського складу або альтернативної (невійськової) служби, якщо після звільнення із служби вони були прийняті на роботу протягом трьох місяців, не враховуючи часу переїзду до місця проживання.

Статтею 16-2 Закону України «Про відпустки» встановлено, що учасникам бойових дій, інвалідам війни, статус яких визначений Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», надається додаткова відпустка із збереженням заробітної плати тривалістю 14 календарних днів на рік.

Крім того, відповідно до чинного законодавства України до військовослужбовців застосовуються такі пільги:

виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації; особам, звільненим з військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, надається переважне право на залишення на роботі при вивільненні працівників у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, а також додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню та наданні першого робочого місця;

призначення дострокової пенсії за віком після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років для чоловіків і не менше 20 років для жінок;

час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період зараховується до їх вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Зазначено, що вказані трудові гарантії також зберігаються за працівниками, які під час проходження військової служби отримали поранення (інші ушкодження здоров'я) та знаходяться на лікуванні у медичних закладах, а також потрапили у полон або визнані безвісно відсутніми, на строк до дня, наступного за днем їх взяття на військовий облік у районних (міських) військових комісаріатах після їх звільнення з військової служби у разі закінчення ними лікування у закладах охорони здоров'я незалежно від строку лікування, повернення з полону, появи їх після визнання безвісно відсутніми або до дня визнання судом їх померлими;

Тому, для того, щоб скористатися вищенаведеними пільгами, необхідно надати до відділу кадрів копію посвідчення учасника бойових дій.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

10 листопада 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Олена Олійник провела захід в Звенигородській міській раді, міста Звенигородка, Звенигородського району Черкаської області організувала засідання круглого столу в земельному відділі на тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Під час заходу юрист розповіла, що договори оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту, строк яких закінчився після введення воєнного стану, щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної та приватної власності вважаються поновленими на один рік без волевиявлення сторін відповідних договорів і без внесення відомостей про поновлення договору до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

- Під час воєнного стану забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі та розроблення такої документації.

- Під час дії воєнного стану не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності.

- Землекористувачі, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності на праві постійного користування, емфітевзису, можуть передавати такі земельні ділянки в оренду строком до одного року для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

- Орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності можуть передавати на строк до одного року належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки за цільовим призначенням. Така передача здійснюється без згоди власника земельної ділянки на підставі письмового договору про передачу права землекористування між землекористувачем та особою, якій передається право користування земельною ділянкою, що укладається в електронній формі. Про передачу права оренди, суборенди особа, яка його передала, письмово повідомляє орендодавця протягом п'яти днів з дня державної реєстрації договору про передачу права землекористування.

- До розробників документації із землеустрою, виконавців топографо-геодезичних і картографічних робіт загальнодержавного призначення на відповідних територіях не застосовуються вимоги щодо обов'язкового страхування відповідальності перед замовниками та третіми особами за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок необережності, недогляду і професійних помилок.

- Терміни сплати землекористувачем (крім землекористувачів земель державної, комунальної власності) орендної, суборендної плати за земельні ділянки, плати за встановлення земельного сервітуту, суперфіцію, які настали під час дії воєнного стану, переносяться на строк до шести місяців з дня припинення або скасування воєнного стану.

Життя є найбільш непередбачуваною матерією з усіх, що відомі людству. Часом виникають обставини, які змушують людину приймати вкрай непрості рішення або ж шукати вихід зі складних ситуації. Саме право є ключем до вирішення багатьох задач.

Водночас бувають випадки, коли особа потребує кваліфікованої правничої допомоги. Остання особливо актуальна для тих, хто опинився у складних життєвих обставинах в цей неспокійний час. У такому випадку, в нагоді може стати безоплатна правова допомога, інститут якої активно розвивається в Україні.

З нагоди відзначення в Україні Міжнародного дня волонтера та Всеукраїнського дня БВПД, **07 грудня 2022 року** головним юристом сектору «Шполянське бюро БПД» Віктором Антипенком, було проведено зустріч із учнями 9-А класу Ліцею № 1 Шполянської ОТГ.

Молодь – це наше майбутнє, це майбутнє нашої країни. Сьогоднішній діловий та професійний світ потребує в першу чергу професійно мобільних людей, які можуть грамотно та самостійно приймати рішення, нести відповідальність за їх впровадження в життя.

Метою зустрічі стало ознайомлення молодих людей із системою БВПД. Також, присутні обговорили типові життєві юридичні ситуації, у яких може опинитися молода людина, та шлях виходу з неї.

14 жовтня 2022 року в приміщенні сектору поліцейської діяльності № 2 Звенигородського районного відділу поліції НПУ в Черкаській області, завідувачем сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василем Ямковим проведено лекцію на тему: «щодо змісту ст. 40 КкУ відповідно до якої вчинення дії або бездіяльності, що заподіюють шкоду правоохоронюваним інтересам, під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками, не визнається злочином, та інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків, і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована» за участю спеціалістів КЗ «Городищенського центру надання соціальних послуг» Городищенської міської ради.

Під час заходу відзначено, що відповідно до ч.1 ст. 40 Кк України не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

Згідно з ч.2 цієї ж статті питання про кримінальну відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо ця особа зазнала фізичного примусу, внаслідок якого вона зберігала можливість керувати своїми діями, а також психічного примусу, вирішується відповідно до положень ст.39 КК України.

Фізичний примус - це застосування до особи фізичного насильства з метою примусити її вчинити певні протиправні дії або не вчиняти певні дій, які особа повинна була б вчинити (бездіяльність) всупереч її волі.

Є два види фізичного примусу:

- такий, що позбавляє особу, до якої застосовується, фізичної можливості вчинити на власний розсуд (наприклад, зв'язування, позбавлення волі, заподіяння тілесних ушкоджень, що призвели до втрати свідомості тощо);
- спрямований на те, щоб психологічно зламати особу та змусити її вчинити протиправне діяння (наприклад, мордування, катування тощо).

У разі застосування фізичного примусу, який повністю виключає можливість особи діяти на власний розсуд, кримінальна відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам повністю виключається на підставі частини першої статті 40 КК України.

Психічний примус - вплив на психіку особи з метою змусити її всупереч власній волі вчинити або утриматись від вчинення певних протиправних дій. Відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у випадках застосування психічного примусу вирішується за правилами крайньої необхідності (стаття 39 КК України), а психічний примус у даному разі є обставиною, що виражає небезпеку.

Відзначено, що при виключенні кримінальної протиправності діяння на підставі статті 40 КК України підлягають оцінці характер та ступінь фізичного примусу, індивідуальні фізичні можливості особи, психічний стан, зокрема, у момент застосування фізичного чи психічного примусу.

Підлягає кримінальній відповідальності особа, яка, перебуваючи під впливом фізичного чи психічного примусу, зберігала можливість керувати своїми діями, при цьому не перебуваючи в стані крайньої необхідності.

11 листопада 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні Звенигородського районного сектору №1 філії ДУ «Центр пробації» на тему: «Тлумачення статті 40 Кримінального кодексу України».

Під час заходу юрист розповідала, що фізичний примус - це застосування до особи фізичного насильства з метою примусити її вчинити певні протиправні дії або не вчиняти певні дій, які особа повинна була б вчинити (бездіяльність) всупереч її волі.

Наприклад, особа внаслідок тортур розголосила відомості, що містять державну таємницю. Оскільки вона вчинила це всупереч власній волі, її не може бути притягнуто до кримінальної відповідальності.

Фізичним примусом визнається такий вплив на тілесну недоторканність та свободу особи, коли вона позбавляється можливості діяти за своїм розсудом, примушується до вчинення суспільно небезпечного діяння, яке завдає шкоди правоохоронюваним інтересам або створює небезпеку заподіяння такої шкоди, шляхом застосування до неї фізичного впливу.

Підставою фізичного примусу є протиправна поведінка суб'єкта, який застосовує певне насильство. Фізичний примус може полягати у заподіянні тілесних ушкоджень, завданні ударів, нанесенні побоїв іншій особі, застосуванні до неї інших насильницьких дій, що завдають фізичного болю або призводять до втрати можливості керувати своїми вчинками (катування, зв'язування, обмеження можливості дихати, введення наркотичних препаратів, незаконне позбавлення волі тощо).

Ознакою підстави фізичного примусу є обстановка, яка свідчить про вимушеність поведінки особи, щодо якої застосовується насильство, наявність такого стану, коли внаслідок застосування насильства особа не здатна керувати своїми вчинками, тому вимушена підкоритися вимогам того, хто застосовує насильство, у зв'язку з цим виключається можливість самостійної, вольової поведінки такої особи. Тому заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам під впливом фізичного примусу носить вимушений характер.

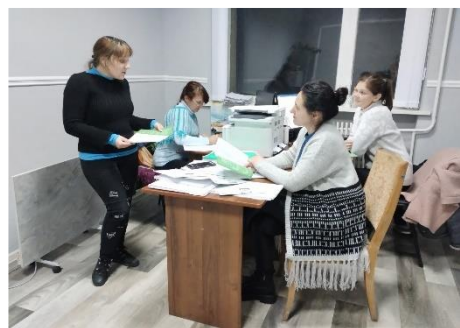
Другою ознакою підстави фізичного примусу визнається наявність та дійсність непереборного примусу, спрямованого на обмеження фізичних функцій особи, щодо якої застосовується фізичне насильство, коли вона взагалі не здатна керувати своїми вчинками, вимушена підкоритися тому, хто застосовує насильство, оскільки обмежена вимогою певної поведінки.

Метою застосування фізичного насильства може визнаватися намагання позбавити особу можливості діяти за своїм розсудом, вимагання певної поведінки, примушування до вчинення певного суспільно небезпечного діяння (діянь). При виключенні кримінальної відповідальності на підставі ч. 1 ст. 40 КК України необхідно встановлювати характер та ступінь фізичного примусу, індивідуальні фізичні можливості особи, психічний стан, у якому вона опинилася внаслідок застосування такого примусу.

Також, юрист пояснила, що психічним примусом визнається:

1) погроза застосування до особи чи її близьких фізичного насильства (погроза позбавити життя, заподіяти тілесні ушкодження, викрасти особу чи позбавити її волі, вплив на особу за допомогою гіпнозу) .

2) погроза заподіяння шкоди іншим правоохоронюваним інтересам (погроза знищити або пошкодити майно, розголосити відомості, що ганьблять особу або її близьких). Застосування до особи психічного примусу не позбавляє її можливості керувати своїми діями, а тому психічний примус не завжди визнається обставиною, що виключає злочинність діяння.

08 грудня 2022 року головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів виховну годину для учнів Кам'янської загальноосвітньої спеціалізованої школи I-III ступенів № 2 з поглибленим вивченням окремих предметів з нагоди відзначення Міжнародного дня волонтера. Під час зустрічі юрист

ознайомив учнів із Законом України «Про волонтерську діяльність», волонтерська діяльність це добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. У систему безоплатної правової допомоги волонтер залучається з метою підвищення обізнаності населення про безоплатну правову допомогу, а також для забезпечення доступу до БПД та безоплатної вторинної правової допомоги. Волонтер, який залучається у сфері надання безоплатної правової допомоги має право отримувати консультації, щодо своєї діяльності; вносити пропозиції, щодо форм та методів волонтерської діяльності; брати участь у навчальних курсах, семінарах для підвищення якості волонтерської діяльності, отримувати інформаційні матеріали системи БПД та ін. Також волонтер має і певні обов'язки серед яких: не допускати дій та вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера та системи БПД; неухильно дотримуватися Конституції України та Законодавства України; дотримуватися етичних норм поведінки та інше. По закінченню виховної години учні отримали інформаційні матеріали системи БПД.

Будь - яка криза змінює наше життя. Зараз в нашій державі йде війна і ми вже розуміємо, яким чином та в яких ситуаціях необхідно оборонятися, щоб захистити найдорожче. Кожен долучається до відповідальності за безпеку рідної країни. Особливо в такий складний період часу можуть трапитися випадки, коли особа, може заподіяти шкоду правоохоронюваним інтересам, під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого вона не могла керувати своїми діями. Стаття 40 Кримінального Кодексу України встановлює, що такі дії або бездіяльність особи не є злочином.

14 листопада 2022 року в приміщенні сектору поліцейської діяльності №1 відділу поліції №1 Черкаського районного управління поліції ГУНП в Черкаській області за участі працівників поліції головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Оксана Курчатова провела робочу зустріч на тему «Стаття 40 Кримінального Кодексу України». Представник безоплатної правової допомоги уточнила поняття та наголосила на ознаки фізичного та психічного примусу. Окремо зазначила, що шкода, про яку йде мова в статті 40 КК України це не лише майнова шкода, шкода для життя, здоров'я людей, довкілля чи інша шкода, прояви якої є очевидні, але також і немайна шкода чи небезпека заподіяння шкоди будь-якому об'єкту, що охороняється кримінальним законом. Учасники заходу обговорили приклади даних діянь та бездіяльності особи в такій ситуації та довели до відома присутніх інформацію про систему безоплатної правової допомоги в Україні.

Ще донедавна юридичні консультації та захист для усіх громадян України були платною послугою, за яку доводилося сплачувати власним коштом. Багато українців, зокрема з числа вразливих верств населення, просто не мали можливості оплачувати послуги адвоката, що позначалося на неможливості фахового представництва в суді. Така ситуація створювала нерівні умови та не сприяла довірі громадян до державних установ взагалі і, зокрема, вірі у «справедливість» системи правосуддя, які є важливими для розвитку ефективних механізмів реалізації демократії.

08 грудня 2022 року у приміщенні Городищенської районної філії Черкаського обласного центру зайнятості з нагоди відзначення 5 грудня Міжнародного дня волонтера, а також з нагоди відзначення 10 грудня Всеукраїнського дня безоплатної правової допомоги головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Миколою Барабашем проведено лекцію на тему «Безоплатна правова допомога в Україні» з фахівцями Городищенської районної філії ЧОЦЗ.

Присутніх поінформовано, що розвиток системи БПД в Україні розпочато 2 червня 2011 року, коли Верховною Радою України прийнято Закон України «Про безоплатну правову допомогу», що стало стартом розвитку системи БПД.

6 червня 2012 року Урядом утворено Координаційний центр з надання правової допомоги – першу установу системи БПД.

З 1 січня 2013 року розпочали працювати регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, на які покладено функцію надання БВПД підозрюваним та обвинуваченим у кримінальному провадженні, затриманим, заарештованим та засудженим.

З 1 липня 2015 року 100 місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги розпочали роботу у всіх регіонах України і завершується інституційний розвиток системи БПД створенням понад 400 бюро правової допомоги у районних центрах та малих містах з 1 вересня 2016 року.

Безоплатна правова допомога – правова допомога, яка гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу», існує первинна правова допомога та вторинна правова допомога.

Безоплатна первинна правова допомога (БППД) включає в себе такі види правових послуг: надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, інших документів правового характеру (крім процесуальних); надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Право на БППД мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Безоплатна вторинна правова допомога (БВПД) включає такі види правових послуг: захист; здійснення представництва інтересів осіб в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру.

Право на БВПД мають категорії осіб, які визначені Законом України «Про безоплатну правову допомогу» та іншими законами України.

Також обговорено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друківані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

Обговорено, що таке безоплатна правова допомога, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

Відповідно до ст. 12 ЗУ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовці користуються усіма правами і свободами людини та громадянина, гарантіями цих прав і свобод, закріпленими в Конституції України та законах України, з урахуванням особливостей, встановлених цим та іншими законами.

Забезпечення соціального і правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей покладається на органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Чинним законодавством передбачено норми, які регулюють трудові права працівників, що проходять військову службу за контрактом, строкову військову службу, за призовом під час мобілізації, на особливий період.

14 жовтня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні Звенигородського РТЦК та СП для військовослужбовців на тему: «Трудові гарантії та пільги для військовослужбовців».

Під час заходу юрист розповіла, що військова служба - це державна служба особливого характеру, що пов'язана із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Якщо до військової служби особа була безробітною, то на період військової служби виплата допомоги по безробіттю припиняється.

Військовослужбовці мають такі додаткові трудові права:

- переважне право на залишення на роботі в разі скорочення на підприємстві;
- право на щорічну відпустку повної тривалості до закінчення 6 місяців у перший рік роботи на підприємстві - у тому числі для осіб з інвалідністю внаслідок війни;
- можливість використовувати чергову щорічну відпустку в зручний час - для осіб з інвалідністю, дружин (чоловіків) військовослужбовців, ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, а також осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- 14 календарних днів на рік додаткової відпустки, зі збереженням заробітної плати - для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, статус яких визначений Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», а також грошова компенсація за невикористані дні такої відпустки;
- додаткові гарантії щодо працевлаштування осіб до 35 років, які влаштовуються на роботу вперше.

Також, юрист, пояснила що після звільнення з військової служби для збереження місця роботи та посади працівник повинен вийти на роботу в день, що настає після дня взяття на військовий облік у районному (міському) територіальному центрі комплектування та соціальної підтримки (військкоматі) після його звільнення з військової служби. У його військовому квитку зазначається дата про призов і звільнення з військової служби та взяття на військовий облік.

На превеликий жаль, справи про встановлення факту смерті на тимчасово окупованій території України для працівників системи правової допомоги не в новину. Велика кількість громадян, які перемістились з окупованих територій втратили в цій війні найцінніше – своїх рідних. Виникає питання про законне підтвердження факту смерті родичам в не простих обставинах. Необхідні документи для спрощеної процедури встановлення факту смерті на тимчасово окупованих територіях це оригінал свідоцтва про смерть, виданий окупаційною владою, а також медична довідка про смерть. За звичайної процедури ці документи подаються до суду разом із заявою про встановлення факту смерті на ТОТ, відповідно до статті 317 Цивільного процесуального кодексу України.

Проте що робити, якщо такі документи не було оформлено через відсутність будь-яких органів влади? Або документи було оформлено окупаційною владою, але через ведення воєнних дій та відсутність транспортного сполучення з окупованими територіями їх неможливо передати на підконтрольну територію України? Тому з метою підвищення рівня правової обізнаності та свідомості громадян **15 листопада 2022 року** завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної правової допомоги Олег Кривошия організував проведення правопросвітницького заходу - вуличного інформування для жителів та гостей міста Корсунь-Шевченківський, тема якого «Встановлення факту смерті на окупованій території». В ході вуличної акції громадяни дізналися, що заява про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України, може бути подана родичами померлого або їхніми представниками до суду на території України. справи про встановлення факту смерті особи на тимчасово окупованій території України розглядаються невідкладно з моменту надходження відповідної заяви до суду.

Докази, якими можна підтвердити факт смерті на тимчасово окупованій території можуть бути письмові та усні свідчення очевидців, фото з місця поховання, медичні документи про смерть видані окупаційною владою, витяг з єдиного реєстру досудових розслідувань, різного роду вкопіюванням з мережі інтернет та інше.

Від сплати судового збору звільняються заявники у справах про встановлення факту смерті на тимчасово окупованій території. Через окупацію значних територій та неможливість оформити або передати через лінію фронту документи про смерть, до судів почала надходити велика кількість звернень щодо встановлення факту смерті у спрощеному порядку за відсутності тих документів, що зазвичай вимагаються. При цьому не треба чекати 6 місяців з моменту зникнення особи, а рішення розглядається та вступає в силу невідкладно. Ці випадки стосуються як встановлення факту смерті військовослужбовців на полі бою, так і мирного населення.

В умовах воєнного стану волонтерська діяльність набуває особливого значення. Десятки тисяч людей в Україні стали волонтерами та роблять те, що потрібно саме зараз - сортують гуманітарку, допомагають тим, хто залишився без житла, їжі та ліків. Не залишаються осторонь від подій у державі і волонтери системи безоплатної правової допомоги.

08 грудня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід з нагоди відзначення 5 грудня Міжнародного дня волонтера з метою популяризації волонтерської діяльності та з нагоди відзначення 10 грудня Всеукраїнського дня БПД у приміщенні Звенигородській бібліотеці для дітей з участю учнів Звенигородського ліцею №3 та волонтера БПД Віталія Галіцина, трудового колективу на тему: «Безоплатна правова допомога в Україні».

Під час зустрічі відзначено, що проєкт «Волонтер БПД» був запущений за рік до війни - на початку 2021 року. Його метою було залучити людей до співпраці з центрами надання БВПД: допомагати у правопросвітницькій роботі, налагоджувати взаємодію центрів з надання БВПД з партнерськими організаціями, розміщувати інформацію, здійснювати перенаправлення, комунікувати з об'єднаними територіальними громадами, органами місцевого самоврядування тощо.

Також, юрист розповіла, що завдання волонтерів визначатимуться з урахуванням їхніх побажань, досвіду роботи, освіти, ділових якостей тощо. Зокрема, це може бути: допомога центру з надання БВПД у забезпеченні доступу людей до допомоги; проведення правопросвітницької роботи серед населення; організація надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги або щось подібне.

Волонтерами можуть стати будь-хто, хто виявить бажання надавати допомогу, та підтримуватиме місію, бачення та цінності системи БПД. Включно з молоддю віком від 14 до 18 років, але за згодою законних представників (батьків, опікунів тощо).

Для цього треба заповнити анкету на сайті Центру з надання правової допомоги, пройти дистанційний курс «Основи волонтерської діяльності», отримати електронний сертифікат і пройти співбесіду з представником центру БВПД.

10 грудня відзначається Всеукраїнський день безоплатної правової допомоги, приурочений до Дня прав людини. Саме в цей день Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році було прийнято Загальну декларацію прав людини.

Право на безоплатну правову допомогу - гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених чинним законодавством. Адже гідність та права людини являються головним пріоритетом системи безоплатної правової допомоги, який, у поєднанні з принципами відкритості, прозорості, взаємної довіри та командної роботи - запорука успішності розвитку правової держави.

Адже, право на БВПД мають соціально незахищені категорії громадян - малозабезпечені, люди з інвалідністю, учасники бойових дій, внутрішньо переміщені особи, постраждалі від домашнього насильства, діти та інші особи, які визначені законом «Про безоплатну правову допомогу».

Для того щоб захистити свої права, кожна людина на сьогодні може звернутися до системи безоплатної правової допомоги, яка є найважливішим елементом справедливої, гуманної та ефективною системи правосуддя, що спирається на принцип верховенства права.

12 грудня 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василь Ямковий провів семінар для працівників Лисянського сектору поліцейської діяльності № 3 Звенигородського відділу ГУ НПУ тему: «Документування воєнних злочинів».

Воєнні злочини – це свідоме, грубе, порушення законів та звичаїв війни, за який винуватці (учасники бойових дій та особи, які віддають їм накази) несуть кримінальну відповідальність, визначену рішенням міжнародних воєнних трибуналів.

Що визнається воєнними злочинами?

Загальний перелік воєнних злочинів закріплений у Статуті Міжнародного кримінального суду (Римський статут). Зокрема, це:

- умисне вбивство;
- тортури чи нелюдське поводження, включаючи біологічні експерименти;
- умисне завдання сильних страждань чи заподіяння важких тілесних ушкоджень чи шкоди здоров'ю;
- незаконне, безглузде та значне за обсягами знищення чи привласнення майна, що не викликано воєнною необхідністю;
- примушування військовополоненого чи іншої особи, яка користується міжнародним захистом, служити у збройних силах ворожої сторони;
- незаконне обмеження свободи;
- взяття заручників;
- умисний цілеспрямований напад на цивільне населення чи окремих цивільних осіб, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях;
- умисний напад на цивільні об'єкти, тобто об'єкти, які не є воєнними цілями;
- цілеспрямоване завдання ударів по персоналу, об'єктам, матеріалам, підрозділам чи транспортним засобам, задіяним у наданні гуманітарної допомоги чи місії по підтриманню миру відповідно до Статуту ООН;
- депортація або переміщення частини чи всього населення окупованої території як в межах відповідної території, так і за її межі;
- умисне завдання ударів по будівлях, що мають релігійне, освітнє, культурне, наукове чи благодійне призначення, історичним пам'яткам, госпіталях та місцях зосередження хворих та поранених, за умови, що вони не є воєнними цілями;
- примушування громадян протилежної сторони до участі у воєнних діях проти їх власної держави, навіть, якщо вони знаходились на службі воюючої сторони до початку війни;
- пограбування міста чи населеного пункту навіть, якщо він захоплений штурмом;
- застосування задушливих, отруйних чи інших газів та будь-яких аналогічних рідин, матеріалів чи засобів;
- посягання на людську гідність, в тому числі ставлення, що ображає чи принижує людську гідність;
- згвалтування, наvertання в сексуальне рабство, примушування до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація та будь-які інші види сексуального насильства;
- умисне вчинення дій, які піддають цивільне населення голоду, як способу ведення війни шляхом позбавлення його предметів, необхідних для виживання, включаючи умисне створення завад для допомоги та ін.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

14 жовтня 2022 року помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина провела круглий стіл з волонтерами Кам'янського волонтерського штабу допомоги ЗСУ на тему: «Трудові гарантії та пільги військовослужбовців».

Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає в професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України (за винятком випадків, визначених законом), іноземців та осіб без громадянства, пов'язаній із обороною України, її незалежності та територіальної цілісності. Час проходження військової служби зараховується громадянам України до їх страхового стажу, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби.

Дія Кодексу законів про працю України (КЗпП) не поширюється на несення військовослужбовцями військової служби. Однак у випадку увільнення від іншої роботи для вступу на військову службу за ними зберігається попереднє місце роботи, посада і середній заробіток, а також відпускні. Та якщо до військової служби особа була безробітною, то на період військової служби виплата допомоги по безробіттю припиняється.

Військовослужбовці мають такі основні права та трудові гарантії, пов'язані з проходженням ними військової служби:

- на захист від незаконного звільнення або переміщення по службі;
- на безоплатну перепідготовку і дострокове звільнення у визначених випадках, на матеріальну допомогу при звільненні, на одноразову грошову допомогу при звільненні в розмірі 50% місячного грошового забезпечення за кожен повний рік служби у визначених випадках;

- на службовий час нормальної тривалості (крім військових навчань, походів, бойових стрільб, бойового чергування, несення служби в добовому наряді тощо);

- на час відпочинку;

- на відпустки з оплатою вартості проїзду до місця відпустки і назад у визначеному порядку. Під час воєнного стану військовослужбовцям можуть надаватися відпустки за сімейними обставинами та з інших поважних причин зі збереженням грошового забезпечення тривалістю не більш як 10 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду в межах України до місця проведення відпустки та назад, але не більше двох діб в один кінець. При цьому надання військовослужбовцям у періоди мобілізації та воєнного стану інших видів відпусток, крім відпусток військовослужбовцям-жінкам у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а в разі якщо дитина потребує домашнього догляду, – тривалістю, визначеною в медичному висновку, але не більш як до досягнення нею шестирічного віку, а також відпусток у зв'язку з хворобою або для лікування після тяжкого поранення за висновком (постановою) військово-лікарської комісії, припиняється;

- на оплату праці, зокрема на грошове забезпечення та його індексацію;

- на речове забезпечення або грошову компенсацію за неотримане речове майно, продовольче забезпечення, підйомні допомоги, добові;

- на охорону праці (у тому числі охорону здоров'я та медичну допомогу, безоплатну для учасників бойових дій психологічну, медико-психологічну реабілітацію, грошову допомогу на оздоровлення, одноразову грошову допомогу в разі інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності (в разі смерті військовослужбовця одноразова грошова допомога отримується членами сім'ї);

- на навчання та підвищення кваліфікації;

- на пільги щодо проїзду,

- на подальше пільгове пенсійне забезпечення.

Військовослужбовці мають такі додаткові трудові права:

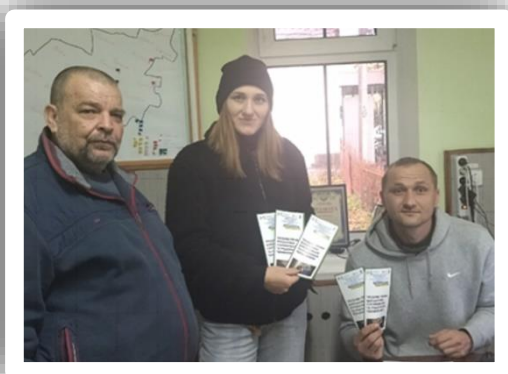
- переважне право на залишення на роботі в разі скорочення на підприємстві (стаття 42 КЗпП);

- право на щорічну відпустку повної тривалості до закінчення 6 місяців у перший рік роботи на підприємстві – у тому числі для осіб з інвалідністю внаслідок війни (частина сьома статті 10 Закону «Про відпустки» (далі – Закон);

- можливість використовувати чергову щорічну відпустку у зручний час – для осіб з інвалідністю, дружин (чоловіків) військовослужбовців, ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, а також осіб, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (частина дванадцята статті 10 Закону);

- 14 календарних днів на рік додаткової відпустки, зі збереженням заробітної плати – для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, статус яких визначений Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (стаття 162 Закону), а також грошова компенсація за невикористані дні такої відпустки;

- додаткові гарантії щодо працевлаштування осіб до 35 років, які влаштовуються на роботу вперше (стаття 196 КЗпП, пункт 4 частини першої статті 14 Закону України «Про зайнятість населення»).

У зв'язку з війною та тимчасовою окупацією багатьох населених пунктів України люди нерідко стикаються з проблемами при реєстрації смерті людей, які померли на таких територіях. Адже певні довідки, видані окупаційною «владою», не мають законної сили. Рідні не можуть зареєструвати факт смерті померлої людини у відділах ДРАЦСу. Тож, якщо документи про смерть людини відсутні, то державна реєстрація її смерті проводиться на підставі рішення суду про встановлення факту смерті.

16 листопада 2022 року головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Ларисою Папушняк проведено правопросвітницький захід, у формі бесіди, з працівниками та відвідувачами трудового архіву Шполянської ОТГ та тему «Встановлення факту смерті на окупованій території та в зоні бойових дій». Обговорено покроковий алгоритм дій, а саме хто може звернутись до суду, як підготувати заяву та які необхідно долучити документи, чи потрібно сплачувати судовий збір та як довго суд буде розглядати справу, коли рішення суду набуває законної сили і відділ ДРАЦС видають свідоцтво про смерть.

Під час заходу також роз'яснено про порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, роздані друківані матеріали системи БПД з контактною інформацією Єдиного контакт-центру системи БПД.

Кожного дня військові російської федерації вчиняють воєнні злочини на території України. Аби жодне порушення прав людини не лишилось непокараним, сьогодні проводиться кропітка робота по фіксуванню цих фактів. Юристи системи безоплатної правової допомоги, а також адвокати, які співпрацюють з системою БПД, долучаються до документування воєнних злочинів.

З окупованих населених пунктів чи територій, де відбуваються бойові дії приїжджають переселенці. Місцева влада та волонтери допомагають людям облаштуватися в пунктах тимчасового перебування та вирішити першочергові питання – отримати продукти харчування, одяг, засоби гігієни тощо. З-поміж інших важливих потреб – допомога у вирішенні правових питань. Для цього юристи системи безоплатної правової допомоги організовують консультаційні пункти, проводять правопросвітницькі заходи, розміщують інформаційні матеріали в місцях, де тимчасово мешкають переселенці.

Так, **14 грудня 2022 року** головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги провела вуличне інформування для мешканців Корсунь-Шевченківської територіальної громади на тему «Документування воєнних злочинів».

Фахівці системи БПД використовують різноманітні майданчики для інформування внутрішньо переміщених осіб про необхідність фіксації воєнних злочинів. Під час правопросвітницьких заходів розповідаємо, що повідомити про воєнні злочини можна онлайн через відповідні платформи Міністерства юстиції України (<https://humanrights.gov.ua>) або Офісу Генерального прокурора (warcrimes.gov.ua).

Документування воєнних злочинів справа відповідальна, адже від того наскільки правильно вони зібрані, залежить, чи будуть ці докази долучені до справи. Найчастіше люди, яким працівники системи БПД допомагають зафіксувати воєнні злочини, повідомляли про злочини проти майна (заволодіння, пошкодження, тощо) та особи (розстріл цивільних, зґвалтування та ін.). Крім того, опитувані стали свідками обстрілів, вторгнення та переміщення ворожої військової техніки, руйнування та пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури внаслідок обстрілів та ракетних ударів.

Фахівці системи безоплатної правової допомоги налагоджують співпрацю із представниками територіальних громад. Інформують психологів та соціальних педагогів про важливість фіксації воєнних злочинів, свідками яких чи потерпілими є діти.

Це лише початок важливої та кропіткої роботи. Адже кожен, хто вчинив воєнний злочин на території України, має бути покараний, а постраждалі мають отримати відшкодування. Робота на правовому фронті триває. Під час правопросвітницьких заходів та інформаційних кампаній юристи розповідають про важливість збору та фіксації відомостей від осіб, які були очевидцями або самі постраждали від воєнних злочинів на території України.

19 жовтня 2022 року провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олена Сокол провела вуличне інформування для жителів та гостей міста Сміла на тему: «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану».

Відзначено, що запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача. Строк розгляду запиту розпорядником інформації – п'ять робочих днів з дня отримання запиту.

А розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту згідно із ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» у таких випадках:

- розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;
- інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом;
- особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені ст. 21 цього Закону фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;
- не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою ст.19 цього Закону.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

17 листопада 2022 року головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів правопросвітницький захід для трудового колективу Кам'янського відділу ДРАЦС Черкаської області ЦМУ МЮ м. Київ на тему: «Встановлення факту смерті на окупованій території та в зоні бойових дій». Під час зустрічі головний юрист зазначив, що відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» державна реєстрація смерті проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану на підставі документа про смерть встановленої форми виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою, за відсутності якого, реєстрація смерті на тимчасово окупованій території відбувається на підставі рішення суду про встановлення факту смерті особи. Цивільний процесуальний кодекс України, передбачає процедури які спрощують встановлення юридичного факту народження або смерті на тимчасово окупованих територіях, а також на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, оскільки на цих територіях не функціонують відповідні органи, які можуть зафіксувати факт смерті. Юристом роз'яснено, що задля встановлення факту смерті родичі, їхні представники або заінтересовані особи, якщо встановлення факту смерті особи впливає на їхні права, можуть звернутися до будь-якого суду та подати будь-які документи та свідчення, фото з місця поховання, медичні документи про смерть видані окупаційною владою, які можуть підтвердити факт смерті. Такі заяви розглядаються невідкладно, з моменту надходження відповідної заяви до суду, а ухвалене судом рішення підлягає негайному виконанню. Рішення суду після ухвалення надсилаються до ДРАЦС, де заявники зможуть отримати відповідні свідоцтва.

15 грудня 2022 року головний юрист сектору «Звенигородське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Сергій Косенко організував проведення круглого столу спільно з працівниками Звенигородського міськрайонного сектору ДУ «Центр пробації» на тему: «Документування воєнних злочинів».

Воєнні злочини – це свідоме, грубе, порушення законів та звичаїв війни, за який винуватці (учасники бойових дій та особи, які віддають їм накази) несуть кримінальну відповідальність, визначену рішенням міжнародних воєнних трибуналів.

Документування воєнних злочинів справа відповідальна, адже від того наскільки правильно вони зібрані, залежить, чи будуть ці докази долучені до справи. Найчастіше люди, яким працівники системи БПД допомагають зафіксувати воєнні злочини, повідомляли про злочини проти майна (заволодіння, пошкодження, тощо) та особи (розстріл цивільних, зґвалтування та ін.). Крім того, опитувані стали свідками обстрілів, вторгнення та переміщення ворожої військової техніки, руйнування та пошкодження об'єктів цивільної інфраструктури внаслідок обстрілів та ракетних ударів.

20 жовтня 2022 року в приміщенні Центральної бібліотеки для дітей, провідний фахівець із зв'язків з громадськістю та пресою відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олена Сокол розповіла про «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану».

Під час заходу Олена розповіла, що право на доступ до інформації в умовах воєнного стану може підлягати обмеженням, насамперед для захисту інтересів національної безпеки та територіальної цілісності держави. До прикладу, є пряма заборона щодо поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, оскільки за такі дії Законом України від 24 березня 2022 року № 2160-ІХ встановлено кримінальну відповідальність.

Запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.

Обмеження має відбуватися відповідно до положень ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», тобто за сукупності таких вимог:

- лише в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя;
- розголошення інформації може заподіяти істотної шкоди цим інтересам;
- шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Які основні випадки, в яких виникає необхідність встановлення меж земельних ділянок в натурі? Який порядок укладання договору із землевпорядною організацією? Які види робіт потрібно провести при цій процедурі, їх вартість та строки? На підставі якої документації здійснюється встановлення меж земельних ділянок?

Ці питання стали темою виїзного консультування, яке провів завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Кривошия Олег з державними реєстраторами Центру надання адміністративних послуг Селищенської сільської ради та відвідувачами, яке відбулося **17 листопада 2022 року**. Встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) здійснюється з метою визначення в натурі метричних даних земельної ділянки, у тому числі місцезнаходження поворотних точок меж земельної ділянки та їх закріплення межовими знаками, ця процедура здійснюється на основі технічної документації із землеустрою, якою визначається місцеположення поворотних точок меж земельної ділянки в натурі. З відвідувачами сільської ради завідувач сектору розглянув основні випадки, в яких виникає необхідність встановлення меж земельної ділянки: пошкодження чи втрата раніше встановлених знаків розмежування, проведення будівельних робіт на ділянці землі, вирішення межових спорів, придбання земельної ділянки новим власником тощо. Особливе в місце в спілкуванні зайняло питання вирішення земельних спорів.

Також жителів об'єднаної територіальної громади цікавили інші правові питання земельних правовідносин, зокрема накладення меж земельних ділянок, порядок отримання кадастрових номерів, реєстрація права власності на земельну ділянку (пай) в Державному реєстрі речового права на нерухоме майно тощо.

Відвідувачів сільської ради поінформували про можливість скористатися послугами бюро, звернувшись особисто або зателефонувавши на безкоштовний номер системи безоплатної правової допомоги.

19 грудня 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василь Ямковий провів семінар тему: «Особливості регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».

Під час заходу юрист розповів, що з урахуванням потреби воєнного часу у спрощенні передачі землі в користування для проведення посівної кампанії, 7 квітня 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» № 2145-ІХ від 24 березня 2022 року.

Наголосив, що Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» передбачив на час дії воєнного стану такі правила:

- автоматично продовжуються на один рік договори користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення усіх форм власності, строк яких завершився під час воєнного стану, без волевиявлення сторін;

- землевласники та землекористувачі звільняються від відповідальності за невикористання земельних ділянок за їх цільовим призначенням;

- земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть надаватися у користування лише для ведення товарного сільськогосподарського виробництва («ТСВ»);

- забороняється безоплатна приватизація земельних ділянок;

- не проводяться земельні торги щодо прав оренди, емфітевзису, суперфіцію щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності;

- постійні користувачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності можуть передавати їх в оренду для ТСВ строком до одного року;

- орендарі, суборендарі земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності без згоди землевласника можуть передавати свої права оренди, суборенди іншим особам на строк до одного року за договорами в електронній формі;

- для ведення ТСВ земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, а також ті, що залишилися у колективній власності, нерозподілені та невитребувані земельні ділянки та земельні частки (паї) («СГ Ділянки») передаються в оренду на строк до одного року.

25 жовтня 2022 року в приміщення Черкаського районного відділу № 3 філії ДУ «Центр пробації» у Черкаській області головний юрист відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Дякун Юлія на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх осіб».

Під час заходу Юлія повідомила основні положення Програми відновлення для неповнолітніх, її ефективність в сучасних умовах, засади застосування :

- наявність потерпілої сторони — фізичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди;

- вчинення неповнолітнім вперше кримінального проступку або нетяжкого злочину;

- визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення;

- згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі відновлення.

Особливу увагу громадян привернули до механізму реалізації Програми відновлення для неповнолітніх, який відбувається так: прокурор інформує сторони кримінального провадження про можливість участі у Програмі відновлення та за згодою сторін направляє інформацію до регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, для надання можливості сторонам кримінального провадження дійти згоди, регіональний центр надання БВПД призначає спеціально навченого посередника з числа адвокатів, які включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, а також організовує проведення зустрічей між сторонами та посередником; посередники проводять зустрічі зі сторонами для обговорення ситуації, що склалася, та врегулювання конфлікту, роз'яснюють сторонам наслідки участі у Програмі, надають їм можливість дійти згоди щодо умов угоди про застосування Програми.

У разі досягнення згоди в процедурі медіації між сторонами кримінального провадження укладається відповідна угода про застосування Програми. З урахуванням виду та розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, сторони констатують, що на час укладання угоди неповнолітній зобов'язується вжити заходів щодо повного відшкодування завданої шкоди та брати участь у рекомендованих органом пробації, іншими установами та організаціями заходах ресоціалізації.

Домашнє насильство – діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчиняла домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

22 листопада 2022 року заступник начальника відділу надання безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталія Мамонова провела лекцію для відвідувачів центру надання адміністративних послуг виконавчого комітету Смілянської міської ради на тему: «Алгоритм дій постраждалої особи від домашнього насильства».

Якщо починається сварка, яка може закінчитися фізичним насильством, спробуйте перейти у приміщення, яке можна легко покинути. Намагайтеся триматися ближче до виходу. Уникайте суперечок у кімнатах, де є гострі та різучі предмети. Знайдіть місце, куди зможете піти у разі небезпеки. Важливо, щоб це було місце, де зможуть Вас захистити і у якому кривдник одразу не знайде Вас. Домовтеся зі своїми сусідами, щоб вони викликали поліцію у випадку, коли почують крик з Вашого помешкання. Зробіть та заховайте у надійному місці запасні ключі від дому/квартири або машини так, щоб у разі небезпеки Ви могли швидко вийти та дістатися до безпечного місця.

Заховайте в безпечному місці необхідну суму грошей, список з номерами телефонів, паспорт, документи дитини, інші важливі документи, також деякий одяг та необхідні ліки. Заздалегідь дізнайтеся телефони місцевих служб, які зможуть надати Вам необхідну підтримку. Не мовчіть! Розкажіть про свою проблему людям, яким довіряєте найбільше та обов'язково зверніться за допомогою до спеціалістів.

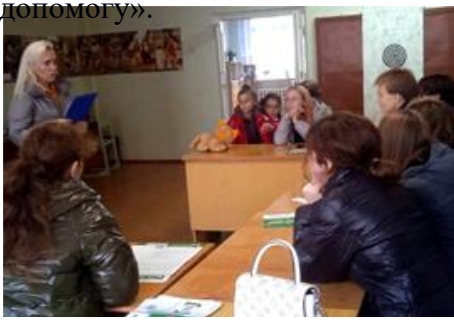

«Свої права я добре знаю». Саме над цією темою в приміщенні будинку дитячої та юнацької творчості **25 жовтня 2022 року** євроклубівці Молодіжного активу «Драйв» працювали разом з заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Мамоною.

Конституція України гарантує всім рівні права, діти повинні поважати одне одного, пам'ятати, що кожен заслуговує доброго ставлення і кожен має право на повагу до його гідності, має право на свободу та особисту недоторканість. Поряд з цим, з присутніми обговорено, які саме права дітей закріплені в Конвенції про права дитини, прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року, а також про їхні обов'язки.

Пізнавальні відео, тести, енерджайзери, вправи з ситуаціями про порушення прав людини – це та багато інших активностей які протягом години пропрацювали разом з дітьми.

Наприкінці зустрічі фахівець Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги роз'яснила порядок за яким діти зможуть самостійно звертатися за безкоштовною правовою допомогою згідно Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

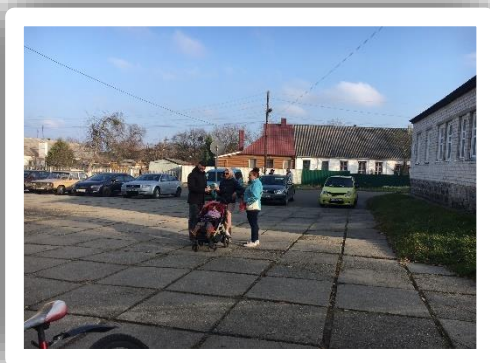

Правова допомога сьогодні доступна для всіх тих, хто цього потребує. Особливо для людей, які перебувають в складних життєвих обставинах. Насильство в сім'ї - це не проблема сім'ї, а це проблема всього суспільства. Система безоплатної правової допомоги сьогодні покликана допомагати в правовому полі і підтримувати людину. Тому з метою підвищення рівня правової обізнаності та свідомості громадян **22 листопада 2022 року** завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної правової допомоги Олег Кривошия організував проведення правопросвітницького заходу - вуличного інформування для жителів та гостей міста Корсунь-Шевченківський, тема якого «Алгоритм дій постраждалої особи від домашнього насильства». В ході вуличної акції громадяни дізналися про норми та застосування законодавства України, яким передбачено спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, зокрема: терміновий заборонний припис стосовно кривдника; обмежувальний припис. Зважаючи на актуальність проблеми домашнього насильства в Україні, вкрай важливо, щоб люди вміли розпізнавати домашнє насильство, знали, яких форм воно буває, та чітко розуміли алгоритм дій – що робити, куди звернутися за допомогою.

7 січня 2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яким внесено зміни до Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Зокрема, право на всі види безоплатної вторинної правової допомоги отримали особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі (гендерно зумовленого).

В Україні за домашнє насильство введена кримінальна відповідальність. Так, кривдникам загрожують громадські роботи, арешт до 6 місяців, обмеження волі до 5 років або позбавлення волі до 2 років. Громадяни також отримували відповіді на актуальні для них запитання, що стосувалися різних сфер права та порядку доступу до безоплатної вторинної правової допомоги та дізналися про можливість отримувати безоплатні консультації правового характеру за визначеним графіком в приміщенні Корсунь-Шевченківського бюро правової допомоги.

Якщо ви потребуєте консультації, боїтесь звертатись до поліції з даного питання чи з інших причин, то можете зателефонувати на номери гарячих ліній Національної "гарячої лінії" з питань протидії насильству та захисту прав дитини, Національної гарячої лінії з питань запобігання домашнього насильства, торгівлею людьми та гендерної дискримінації, де вам нададуть роз'яснення та консультування.

21 грудня 2022 року в рамках програми «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» юристи Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги разом з адміністраторами Центру надання адміністративних послуг Корсунь-Шевченківської міської ради провели круглий присвячений темі «Реєстрації права власності на земельну ділянку». Відповідно до статті 125 Земельного кодексу України право власності, зокрема, на земельну ділянку виникає з моменту державної реєстрації цього права. Наразі зареєструвати право власності на землю можна як через суб'єктів державної реєстрації прав, місцеві центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи), так і через нотаріусів, які наділені повноваженнями державних реєстраторів прав на нерухоме майно та можуть здійснювати державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень без вчинення нотаріальної дії щодо такого майна.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06 березня 2022 року № 209 "Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану" державна реєстрація проводиться виключно державними реєстраторами речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, включеними до затвердженого Міністерством юстиції переліку державних реєстраторів та посадових осіб, яким в умовах воєнного стану надається доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Перелік може передбачати обмеження проведення включеними до нього державними реєстраторами, посадовими особами реєстраційних дій (рішень про державну реєстрацію прав).

Наказом Міністерства юстиції України від 01.04.2022 № 1307/5 затверджено Перелік адміністративно-територіальних одиниць, в межах яких припиняється доступ користувачів до

єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України, в умовах воєнного стану.

Державні реєстратори мають право приймати рішення про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, якщо відповідні обмеження (умови) не передбачено переліком.

Державна реєстрація проводиться невідкладно після отримання у повному обсязі належних документів для державної реєстрації. Документи для державної реєстрації, які подані не у повному обсязі або не відповідають законодавству, не розглядаються та повертаються заявникові без оформлення відповідного рішення з одночасним усним повідомленням заявнику про повний перелік документів, що повинні бути подані, та вимоги законодавства, що повинні бути дотримані. Якщо документи для державної реєстрації надіслано електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку, таке повідомлення заявнику здійснюється електронною поштою або за допомогою інших засобів зв'язку.

Державна реєстрація проводиться незалежно від місцезнаходження нерухомого майна, якщо відповідні обмеження (умови) не передбачено переліком.

Сплата адміністративного збору може підтверджуватися електронною копією (у тому числі скрін-копією) відповідного платіжного документа.

Під час круглого столу учасники заходу також уточнили деякі проблемні питання, зокрема, які виникають при реєстрації права власності чи оренди на земельну ділянку в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, а також поінформували присутніх про можливість скористатися послугами Корсунь-Шевченківського бюро правової допомоги, звернувшись особисто або зателефонувавши на безкоштовний номер системи безоплатної правової допомоги.

У Законі «Про доступ до публічної інформації» в Україні проголошено та діє презумпція відкритості інформації. Тобто публічна інформація є відкритою, проте у випадках, визначених законом, доступ до неї не надається, якщо вона віднесена до інформації з обмеженим доступом.

19 жовтня 2022 року у приміщенні відділу «Центр надання адміністративних послуг» виконавчого комітету Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію на тему: «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану».

Під час обговорення працівників відділу проінформовано, що Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не передбачає прямої можливості встановлювати будь-які заборони чи обмеження щодо розгляду запитів чи оприлюднення публічної інформації (виняток щодо обов'язковості оприлюднення проєктів рішень органів місцевого самоврядування). Проте, в умовах воєнного стану деякі конституційні права і свободи громадян можуть обмежуватися, зокрема й право на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації в будь-який спосіб.

Обмеження має відбуватися відповідно до положень ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», тобто за сукупності таких вимог:

- лише в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для

запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя;

- розголошення інформації може заподіяти істотної шкоди цим інтересам;
- шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Відзначено, що запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача. Строк розгляду запиту розпорядником інформації – п'ять робочих днів з дня отримання запиту.

А розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту згідно із ст. 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації» у таких випадках:

- розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;
- інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом;
- особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені ст. 21 цього Закону фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;
- не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою ст.19 цього Закону.

Проблема домашнього насильства є однією з найгостріших у нашому суспільстві.

Зважаючи на актуальність цієї проблеми, вкрай важливо, щоб люди вміли розпізнавати домашнє насильство, знали, яких форм воно буває, та чітко розуміли алгоритм дій – що робити, куди звернутися за допомогою.

22 листопада 2022 року головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Ларисою Папушняк проведено правопросвітницький захід, у формі бесіди, з працівниками та підобліковими пробації Звенигородського районного сектору №5 філії ДУ «Центр пробації» в Черкаській області на тему «Алгоритм дій постраждалої особи від домашнього насильства». Обговорено покроковий алгоритм дій постраждалої особи, а також право на всі види безоплатної вторинної правової допомоги для осіб, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Під час заходу роздані друквані матеріали системи БПД з контактною інформацією Єдиного контакт-центру системи БПД.

В разі виникнення питань правового характеру можна звертатись до Шполянського бюро правової допомоги за адресою: м. Шпола, вул. Соборна, 36 Б або до Єдиного контакт-центру системи БПД за консультаціями – 0 800 213 103 (цілодобово, безкоштовно в межах України).

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

21 грудня 2022 року у приміщенні «Служби у справах дітей» виконавчого комітету Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію на тему: «Дозвіл на виїзд дітей за кордон».

Під час обговорення відзначено, що за українським законодавством, фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України (ч.3 ст. 313 Цивільного кодексу України).

Зазначено, що діти, котрі не досягли шістнадцяти років мають право на виїзд за межі України лише за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом. На сьогодні порядок виїзду фізичних осіб за межі України регулюється Правилами перетинання державного кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57.

Варто знати, діти, які не досягли 16-річного віку, перетинають кордон в супроводі: одного з батьків — на підставі свідоцтва про народження дитини (без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків); інших родичів (це можуть бути баба, дід, повнолітні брат чи сестра, мачуха або вітчим) — на підставі свідоцтва про народження дитини та документа, який підтверджує наявність родинних зв'язків (без нотаріально посвідченої згоди); інших осіб, які не є родичами дитини, — на підставі письмової заяви одного з батьків, завіреної органом опіки та піклування, та за наявності свідоцтва про народження дитини (за відсутності паспорта громадянина України) або документа, що містять відомості про особу, на підставі яких Державна прикордонна служба України дозволить перетин державного кордону.

Важливим аспектом є рішення щодо надання дозволу на виїзд за межі України особі чоловічої статі, що супроводжує дитину, яка не досягла 16-річного віку, приймається з урахуванням того, чи звільнена ця особа від військової служби та мобілізації. При цьому, під час перетину кордону мають бути з собою всі підтверджуючі документи.

Після прибуття дитини до держави остаточного перебування, особи, що супроводжують дітей, зобов'язані протягом семи робочих днів звернутися до закордонної дипломатичної установи України в державі перебування для постановки їх на тимчасовий консульський облік.

Правила перетину кордону можуть змінюватися, тому, у разі сумнівів та для отримання актуальної інформації, можна звернутися на гарячу лінію Прикордонної служби України.

Гаряча лінія Державної прикордонної служби України:

- 1598 для дзвінків з території України (лінія безкоштовна);
- +38(044)527-63-63 для дзвінків із-за кордону (згідно з тарифами відповідного оператора зв'язку)

Отримати консультацію щодо актуальності законодавства можна в приймальнях мережі УГСПЛ.

Також під час заходу було роз'яснено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Відповідно до частини другої статті 64 Конституції України в умовах воєнного стану можуть бути обмежені деякі конституційні права і свободи громадян, зокрема право на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації в будь-який спосіб.

19 жовтня 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні ДНЗ «Звенигородський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів» для здобувачів освіти на тему: «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану».

Під час заходу юрист розповіла, що право на доступ до інформації в умовах воєнного стану може підлягати обмеженням, насамперед для захисту інтересів національної безпеки та територіальної цілісності держави. До прикладу, є пряма заборона щодо поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, оскільки за такі дії Законом України від 24 березня 2022 року № 2160-ІХ встановлено кримінальну відповідальність.

Запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.

Запит на інформацію має містити:

- 1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;
- 2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;
- 3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі (частина 5 ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Строк розгляду запиту розпорядником інформації – п'ять робочих днів з дня отримання запиту.

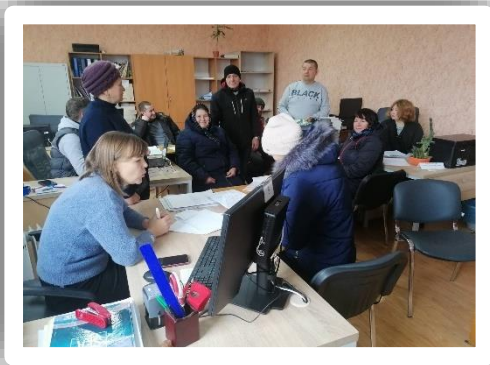

23 листопада 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу надання безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної

вторинної правової допомоги Василь Ямковий провела лекцію для відвідувачів центру надання адміністративних послуг Лисянської ОТГ на тему: «Алгоритм дій постраждалої особи від домашнього насильства».

Під час заходу юрист розповідала, що розповсюджені такі форми домашнього насильства як фізичне та психологічне насильство. Фізичне насильство ця форма насильства включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті. Психологічне насильство- форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, переслідування, залякування, якщо такі дії викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» мають право на безоплатну вторинну правову допомогу особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі. В Україні за домашнє насильство введена кримінальна відповідальність. Кривдникам загрожують громадські роботи, арешт до 6 місяців, обмеження волі до 5 років або позбавлення волі до 2 років.(ст.126 КК України).

22 грудня 2022 року головним юристом Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Сергієм Косенко проведено захід в приміщенні Звенигородського відділення поліції ГУНП в Черкаській області, щодо змісту статті 40 Кримінального кодексу України відповідно до якої не є злочином дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду право охоронюваним інтересам під впливом фізичного або психологічного примусу, та інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій РФ є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована.

Під час заходу юрист розповів, що Розділ VIII Кримінального кодексу України (далі – КК України) визначає обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння. Однією з таких обставин є вчинення кримінально протиправного діяння під впливом фізичного або психічного примусу, що визначено статтею 40 КК України.

Відповідно до частини першої статті 40 КК України не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

Наприклад, особа внаслідок тортур розголосила відомості, що містять державну таємницю. Оскільки вона вчинила це всупереч власній волі, її не може бути притягнуто до кримінальної відповідальності.

Фізичний примус - це застосування до особи фізичного насильства з метою примусити її вчинити певні протиправні дії або не вчинити певні дій, які особа повинна була б вчинити (бездіяльність) всупереч її волі.

Є два види фізичного примусу:

- такий, що позбавляє особу, до якої застосовується, фізичної можливості вчинити на власний розсуд (наприклад, зв'язування, позбавлення волі, заподіяння тілесних ушкоджень, що призвели до втрати свідомості тощо);

- спрямований на те, щоб психологічно зламати особу та змусити її вчинити протиправне діяння (наприклад, мордування, катування тощо).

У разі застосування фізичного примусу, який повністю виключає можливість особи діяти на власний розсуд, кримінальна відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам повністю виключається на підставі частини першої статті 40 КК України.

У разі, якщо особа зберігала можливість керувати своїми діями, як визначено частиною другою статті 40 КК України, особа не підлягає такій відповідальності за тих самих умов, що і при крайній необхідності.

Психічний примус - вплив на психіку особи з метою змусити її всупереч власній волі вчинити або утриматись від вчинення певних протиправних дій.

Наприклад:

- погроза вчинення стосовно особи фізичного насильства;
- застосування або погроза застосування насильства щодо рідних, близьких, інших осіб;
- знищення або погроза знищення майна, що належить особі, його рідним або близьким;
- погроза розголошення відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці.

Відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у випадках застосування психічного примусу вирішується за правилами крайньої необхідності (стаття 39 КК України), а психічний примус у даному разі є обставиною, що виражає небезпеку.

Наприклад, не є кримінально протиправним діянням надання доступу до каси касиром, якому погрожує вбивством озброєний грабіжник. Однак, за вчинення крадіжки у зв'язку зі скрутним матеріальним становищем сім'ї, наприклад, відсутністю харчів, доведеться понести кримінальну відповідальність.

Що стосується інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій РФ є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована, юрист розповів наступне:

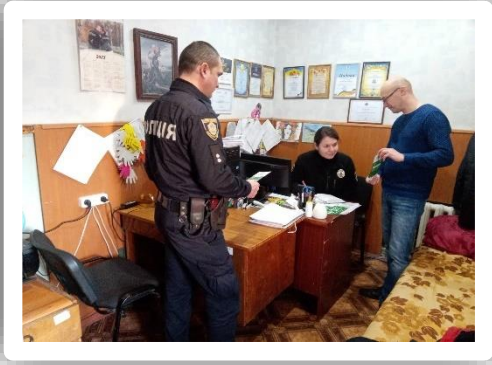
Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання правового режиму на тимчасово окупованій території України» від 21.04.2022 № 2217-IX, яким було внесено зміни до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 № 1207-VII (далі – Закон) та вдосконалено значне коло питань пов'язаних із правовим регулюванням відносин, які склались після відкритої збройної агресії російської федерації.

Слід зазначити, що згідно зі статтею 9 Закону будь-які органи, їх посадові та службові особи на тимчасово окупованій території та їх діяльність вважаються незаконними, якщо ці органи або особи створені, обрані чи призначені у порядку, не передбаченому законом.

Будь-який акт (рішення, документ), виданий органами та/або особами, передбаченими частиною другою цієї статті, є недійсним і не створює правових наслідків, крім документів, що підтверджують факт народження, смерті, реєстрації (розірвання) шлюбу особи на тимчасово окупованій території, які додаються до заяви про державну реєстрацію відповідного акту цивільного стану.

На тимчасово окупованій території будь-який правочин щодо нерухомого майна, у тому числі щодо земельних ділянок, вчинений з порушенням вимог цього Закону, інших законів України, вважається недійсним з моменту вчинення і не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

Також під час заходу розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

20 жовтня 2022 року завідувачем сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василем Яковим організовано засідання круглого столу з працівниками поліції та керівниками відділів Лисянської ОТГ на тему: «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану».

Обговорили питання: У яких випадках можливе обмеження доступу до інформації?

Обмеження має відбуватися відповідно до положень ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації», тобто за сукупності таких вимог:

- лише в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя;

- розголошення інформації може заподіяти істотної шкоди цим інтересам;

- шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Що робити, якщо людина через інвалідність чи обмежені фізичні можливості не має змоги подати письмовий запит?

У такому випадку його має оформити відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації, обов'язково зазначивши в запиті своє ім'я, контактний телефон, та надати копію запиту особі, яка його подала.

Чи потрібно платити за отримання відповіді на запит публічної інформації?

Інформація надається безкоштовно, але у випадку, якщо підготовка відповіді передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як 10 сторінок, потрібно відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк (ст. 21 зазначеного Закону).

Як зрозуміти, чи можна відмовити у запиті?

1 КРОК – розпоряднику інформації необхідно з'ясувати до якої категорії інформації з обмеженим доступом належить той чи інший документ (інформація з обмеженим доступом може бути конфіденційною, таємною або службовою).

2 КРОК – встановивши інтерес, який підлягатиме захисту, надалі розпорядник повинен пояснити в чому полягатиме істотна шкода цим інтересам.

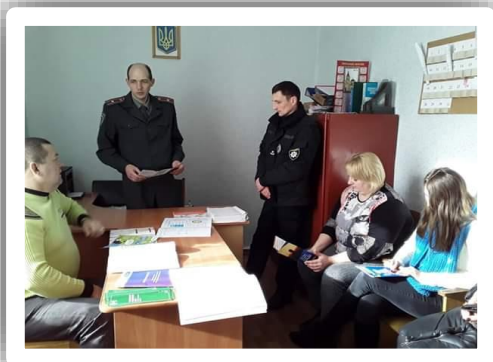
3 КРОК – розпорядник зобов'язаний з'ясувати, яким чином істотна шкода вказаним вище інтересам буде переважати суспільний інтерес у доступі до тієї чи іншої інформації.

Була відмова і як діяти в цьому випадку ?

Якщо ваш запит проігнорували або відмовили в наданні відповіді на нього, рекомендуємо звертатися до Уповноваженого Верховної ради України з прав людини. Скарги можна надсилати на електронну адресу hotline@ombudsman.gov.ua або через онлайн-форму, розміщену за посиланням <https://ombudsman.gov.ua/cabinet>

Від розпорядника завжди потрібно отримувати роз'яснення причин відмови. Розпорядник інформації не позбавляється, навіть в умовах воєнного стану, обов'язку обґрунтування правомірності обмеження в доступі до публічної інформації. Водночас, такий

висновок має бути мотивованим та відображати реальний причинно-наслідковий зв'язок, між розголошенням інформації та істотною шкодою, яка може бути завданою.

Встановлення меж земельної ділянки є ефективним способом при вирішенні земельних спорів між землевласниками або землекористувачами сусідніх ділянок. Найчастіше громадяни звертаються за юридичною допомогою саме з питанням щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі.

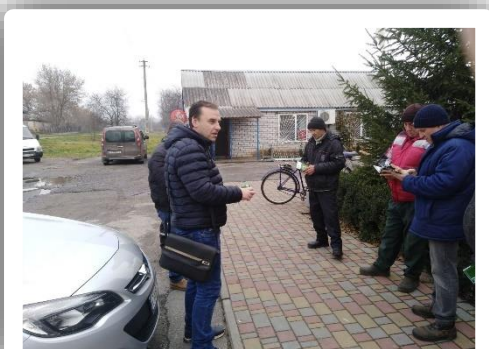
23 листопада 2022 року відповідно до графіку проведення правопросвітницьких заходів, в рамках виконання Програми «Прискорення приватних інвестицій у сільське господарство» головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Віктором Антипенком проведено правопросвітницький захід у Васильківському старостинському окрузі, темою якого було «Встановлення меж земельної ділянки».

Як передати в оренду земельну ділянку, яка не має кадастрового номера? Який мінімальний строк оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення? Чи можна в умовах воєнного стану приватизувати земельну ділянку? Чи користуються пільгами по сплаті земельного податку пенсіонери за віком? Ці та інші запитання обговорили присутні мешканці с. Васильків.

Також учасники зустрічі, яких було одинадцять осіб, обговорили підстави надання безоплатної правової допомоги, порядок доступу до безоплатної вторинної правової допомоги для пільгових категорій населення.

Зокрема, присутніх на зустрічі цікавили питання критеріїв, які дають особі право на отримання безоплатної вторинної правової допомоги, а також можливість отримати безоплатну юридичну консультацію у телефонному режимі.

По закінченню зустрічі працював мобільний пункт консультування під час якого до працівника бюро правової допомоги звернулось сім осіб, які мали змогу задати актуальні для них питання та отримати кваліфіковані та обґрунтовані відповіді на них.

З початку повномасштабного вторгнення рф більше семи мільйонів українців були вимушені покинути свої домівки та виїхати за кордон у пошуках безпеки. До бюро правової допомоги почастішали питання — які документи збирати та чи потрібна згода іншого з батьків? «Правила виїзду дітей за кордон в умовах воєнного стану» стали темою круглого

столу, який **22 грудня 2022 року** провів завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Олег Кривошия з працівниками Корсунь-Шевченківського районного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Черкаській області.

За українським законодавством, фізична особа, яка досягла шістнадцяти років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України (ч. 3 ст. 313 Цивільного кодексу України).

Діти, котрі не досягли шістнадцяти років мають право на виїзд за межі України лише за згодою батьків (усиновлювачів), піклувальників та в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом. На сьогодні порядок виїзду фізичних осіб за межі України регулюється Правилами перетинання державного кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 1995 року № 57.

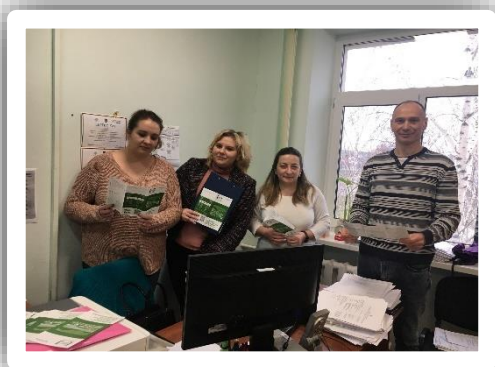
Серед іншого, у Правилах зазначено, що діти, які не досягли 16-річного віку, перетинають кордон в супроводі:

- одного з батьків — на підставі свідоцтва про народження дитини (без нотаріально посвідченої згоди другого з батьків);

- інших родичів (це можуть бути баба, дід, повнолітні брат чи сестра, мачуха або вітчим) — на підставі свідоцтва про народження дитини та документа, який підтверджує наявність родинних зв'язків (без нотаріально посвідченої згоди);

- інших осіб, які не є родичами дитини, — на підставі письмової заяви одного з батьків, завіреної органом опіки та піклування, та за наявності свідоцтва про народження дитини (за відсутності паспорта громадянина України) або документа, що містять відомості про особу, на підставі яких Державна прикордонна служба України дозволить перетин державного кордону.

Під час круглого столу учасники заходу також уточнили деякі проблемні питання що стосуються виїзду дітей з супроводжуючими особами, а також поінформували присутніх про можливість скористатися послугами Корсунь-Шевченківського бюро правової допомоги, звернувшись особисто або зателефонувавши на безкоштовний номер системи безоплатної правової допомоги.

20 жовтня 2022 року у приміщенні Городищенського районного відділу державної виконавчої служби Центрального міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Київ), головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію фахівцям Городищенського районного відділу ДВС на тему: «щодо змісту ст. 40 КкУ відповідно до якої вчинення дії або бездіяльності, що заподіюють шкоду правоохоронюваним інтересам, під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками, не визнається злочином, та інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків, і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована».

Під час проведеного заходу обговорено, що відповідно до ч.1 ст. 40 КК України не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

Згідно з ч.2 цієї ж статті питання про кримінальну відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо ця особа зазнала фізичного примусу, внаслідок якого вона зберігала можливість керувати своїми діями, а також психічного примусу, вирішується відповідно до положень ст.39 КК України.

Фізичний примус - це застосування до особи фізичного насильства з метою примусити її вчинити певні протиправні дії або не вчиняти певні дій, які особа повинна була б вчинити (бездіяльність) всупереч її волі.

Є два види фізичного примусу:

- такий, що позбавляє особу, до якої застосовується, фізичної можливості вчинити на власний розсуд (наприклад, зв'язування, позбавлення волі, заподіяння тілесних ушкоджень, що призвели до втрати свідомості тощо);
- спрямований на те, щоб психологічно зламати особу та змусити її вчинити протиправне діяння (наприклад, мордування, катування тощо).

У разі застосування фізичного примусу, який повністю виключає можливість особи діяти на власний розсуд, кримінальна відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам повністю виключається на підставі частини першої статті 40 КК України.

Психічний примус - вплив на психіку особи з метою змусити її всупереч власній волі вчинити або утриматись від вчинення певних протиправних дій. Відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у випадках застосування психічного примусу вирішується за правилами крайньої необхідності (стаття 39 КК України), а психічний примус у даному разі є обставиною, що виражає небезпеку.

Відзначено, що при виключенні кримінальної протиправності діяння на підставі статті 40 КК України підлягають оцінці характер та ступінь фізичного примусу, індивідуальні фізичні можливості особи, психічний стан, зокрема, у момент застосування фізичного чи психічного примусу.

Підлягає кримінальній відповідальності особа, яка, перебуваючи під впливом фізичного чи психічного примусу, зберігала можливість керувати своїми діями, при цьому не перебуваючи в стані крайньої необхідності.

Також під час заходу роз'яснено, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

24 листопада 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василь Ямковий провів лекцію для підоблікових Лисянського

районного сектору філії ДУ «Центр Пробації» в Черкаській області, щодо змісту статті 40 Кримінального кодексу України, відповідно до якої не є злочином дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками, та інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків, і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована.

22 грудня 2022 року головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів виховну годину для учнів Кам'янської загальноосвітньої спеціалізованої школи I-III ступенів № 2 з поглибленим вивченням окремих предметів на тему: «Дозвіл на виїзд дітей за кордон». Під час виховної години юрист роз'яснив для учнів, що відповідно до Цивільного кодексу України право дитини, яка досягла шістнадцяти років, на вільний самостійний виїзд за межі країни. Дитині віком до шістнадцяти років потрібно отримати згоду батьків, піклувальників та лише в їхньому супроводі або в супроводі осіб, які уповноважені ними, крім випадків, передбачених законом, можна виїхати за кордон. В умовах дії воєнного стану на території України діти, які не досягли 16-річного віку, можуть перетнути кордон у супроводі дідуся, бабусі, повнолітніх сестри або брата, вітчима або мачухи за умови наявності документа, який підтверджує родинні зв'язки. Також діти можуть в'їжджати за кордон з одним із батьків без нотаріальної згоди другого. Ситуації, коли один з батьків дитини проти її виїзду за кордон, необхідно оформити письмове звернення до Адміністрації Держприкордонслужби та додати нотаріально завірений бланк про незгоду виїзду одним із батьків. При наявності обґрунтованих підстав, що виїзд дитини за кордон може їй зашкодити, уповноважені судові органи можуть надавати Держприкордонслужбі доручення про заборону виїзду певних осіб. По закінченню виховної години учні отримали інформаційні матеріали системи БПД.

Деякі державні органи у зв'язку з введенням воєнного стану призупинили надання відповідей на звернення та запити громадян на публічну інформацію, що не стосуються воєнного стану, військової діяльності, надання медичної допомоги, евакуації населення тощо.

Чи правомірними є такі дії розпорядників публічної інформації?

Відповідно до положень частини третьої статті 34, частини другої статті 64 Конституції України, статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» право на доступ до інформації в умовах воєнного стану може підлягати обмеженням, перш за все, для захисту інтересів національної безпеки та територіальної цілісності держави.

Зверніть увагу! Право громадян на звернення до суб'єктів владних повноважень та отримання відповіді, гарантоване статтею 40 Конституції України не може бути обмеженим навіть в умовах воєнного стану.

Своєчасність розгляду звернень, запитів на публічну інформацію залежить від об'єкта, якому надіслані звернення або запит, режиму його роботи та наявності технічних можливостей опрацювати кореспонденцію (засобів комунікації, інтернету), наближення установи до місць проведення бойових дій, характеру запитуваної інформації та нагальної потреби у ній тощо.

З метою покращення знань мешканців Шполянської ОТГ про їх право на доступ до публічної інформації та умови отримання цієї інформації під час війни, **20 жовтня 2022 року** головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Віктором Антипенком у м. Шпола проведено із мешканцями та гостями міста зустрічі та вуличне інформування, де обговорювалися питання своєчасності розгляду звернень громадян та особливості доступу до публічної інформації в умовах воєнного стану.

Під час зустрічей обговорювалися питання своєчасності розгляду звернень громадян, у тому числі і доступ до публічної інформації. Дехто із співрозмовників вперше дізнався про роботу системи БВПД у м. Шпола та вже запланував свій візит до нас.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

Відповідно до статті 1 Закону України «Про запобігання та протидія домашньому насильству» визначено, що домашнє насильство - діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчиняла домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.

24 листопада 2022 року головний юрист Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Олена Олійник провела захід в приміщенні Звенигородського районного сектору №1 філії ДУ «Центр пробації» на тему: «Алгоритм дій постраждалої особи від домашнього насильства» та «Алгоритм дій у разі виявлення ознак чи фактів, що можуть вказувати на вчинення домашнього насильства».

Під час заходу юрист розповідала, що розповсюджені такі форми домашнього насильства як фізичне та психологічне насильство. Фізичне насильство ця форма насильства включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги

особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті. Психологічне насильство- форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, переслідування, залякування, якщо такі дії викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» мають право на безоплатну вторинну правову допомогу особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі. В Україні за домашнє насильство введена кримінальна відповідальність. Кривдникам загрожують громадські роботи, арешт до 6 місяців, обмеження волі до 5 років або позбавлення волі до 2 років.(ст.126 КК України).

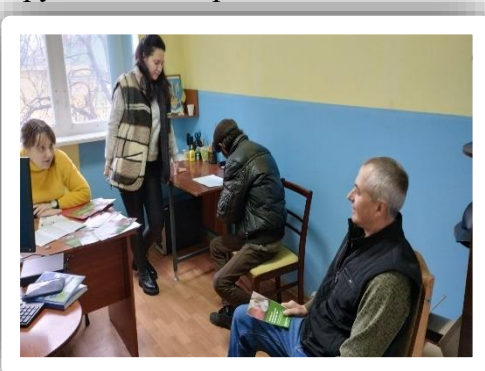
Також, юрист пояснила, що для звернення за безоплатною вторинною правовою допомогою, з метою захищення від домашнього насильства необхідні такі документи:

- паспорт або інший документ, що посвідчує особу, реєстраційний номер облікової картки платника податків, такої особи та/або її представника, опікуна, піклувальника;
- витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань, у якому міститься інформація про вчинення злочину, пов'язаного з домашнім насильством;
- талон-повідомлення про вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, виданий органами Національної поліції України;
- протокол про вчинення адміністративного правопорушення пов'язаного з домашнім насильством, насильством за ознакою статі.

Після підтвердження категорії -особи, які постраждали від домашнього насильства або насильства за ознакою статі відповідно до ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» постраждалій особі призначається безоплатно представник який складає заяву до суду про видачу обмежувального припису стосовно кривдника. Обмежувальний припис стосовно кривдника - це захід тимчасового обмеження прав кривдника або покладення на нього обов'язків, спрямований на забезпечення безпеки постраждалої особи і полягає в:

- забороні перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою (крім випадків, коли кривдником є особа віком до 18 років);
- усуненні перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;
- обмеженні спілкування з постраждалою дитиною;-забороні наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалою особою;
- забороні особисто і через третіх осіб розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;
- заборона вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.

Рішення про видачу обмежувального припису приймається судом за місцем проживання (перебування) особи, яка постраждала від домашнього насильства, а якщо особа перебуває в закладі підтримки постраждалих осіб - за місцезнаходженням такого закладу. Справа про видачу обмежувального припису розглядається не пізніше 72 годин після надходження заяви до суду. Обмежувальний припис підлягає негайному виконанню і видається на строк від 1 до 6 місяців та може бути додатково продовжений ще на строк не більше 6 місяців. За подання таких заяв до суду - судовий збір не сплачується. Також під час заходу розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

26 грудня 2022 року завідувач сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василь Ямковий провів лекцію для працівників Лисянського сектору поліцейської діяльності № 2 Звенигородського РВП ГУНП в Черкаській області на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

Під час заходу присутні обговорили основні положення Програми відновлення для неповнолітніх, її ефективність в сучасних умовах, засади застосування :

- наявність потерпілої сторони — фізичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди;

- вчинення неповнолітнім вперше кримінального проступку або нетяжкого злочину;

- визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення;

- згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі відновлення.

Особливу увагу громадян привернули до механізму реалізації Програми відновлення для неповнолітніх, який відбувається так: прокурор інформує сторони кримінального провадження про можливість участі у Програмі відновлення та за згодою сторін направляє інформацію до регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, для надання можливості сторонам кримінального провадження дійти згоди, регіональний центр надання БВПД призначає спеціально навченого посередника з числа адвокатів, які включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, а також організовує проведення зустрічей між сторонами та посередником; посередники проводять зустрічі зі сторонами для обговорення ситуації, що склалася, та врегулювання конфлікту, роз'яснюють сторонам наслідки участі у Програмі, надають їм можливість дійти згоди щодо умов угоди про застосування Програми.

У разі досягнення згоди в процедурі медіації між сторонами кримінального провадження укладається відповідна угода про застосування Програми. З урахуванням виду та розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, сторони констатують, що на час укладання угоди неповнолітній зобов'язується вжити заходів щодо повного відшкодування завданої шкоди та брати участь у рекомендованих органом пробації, іншими установами та організаціями заходах ресоціалізації.

Такі заходи тривають від одного до чотирьох місяців. Участь у програмі відновлення враховуються під час прийняття судом рішення про наявність підстав для звільнення від кримінальної відповідальності.

Програма відновлення для неповнолітніх ґрунтується на відновному підході у кримінальних провадженнях щодо злочинів невеликої та середньої тяжкості, вчинених неповнолітніми, і передбачає організацію комунікації між такими неповнолітніми й потерпілими від вчинених ними правопорушень особами з метою виправлення заподіяної шкоди, максимально раннього виведення неповнолітніх з кримінального процесу з обов'язковим вжиттям заходів для їх ресоціалізації та запобігання повторним злочинам.

20 жовтня 2022 року завідувач сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського МЦ з надання БВПД Олег Кривошия провів круглий стіл з працівниками трудового архіву Корсунь-Шевченківської міської ради на тему «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану». Учасники круглого столу говорили про правомірність обмежень, на яких підставах розпорядник може відмовити в наданні інформації, чи змінилися терміни розгляду запитів про надання інформації, чи змінилися терміни розгляду запитів про надання інформації, чи може розпорядник відтермінувати розгляд запиту, куди можна скаржитися на неправомірну відмову в наданні відповіді на запит.

Відповідно до положень частини другої статті 64 Конституції в умовах воєнного стану можуть бути обмежені деякі конституційні права і свободи громадян, зокрема право на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації в будь-який спосіб.

Право на доступ до інформації в умовах воєнного стану може підлягати обмеженням, насамперед для захисту інтересів національної безпеки та територіальної цілісності держави. До прикладу, є пряма заборона щодо поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, оскільки за такі дії Законом від 24 березня 2022 року № 2160-IX встановлено кримінальну відповідальність.

Розпорядник може відмовити в наданні інформації лише на підставах, визначених чинним законодавством. Так, статтю 22 Закону «Про доступ до публічної інформації» визначено перелік підстав для відмови в задоволенні запиту на інформацію, а також передбачено, що у відмові в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено, зокрема, і мотивовану підставу відмови. Строки розгляду запитів залишилися без змін. Однак неможливість вчасного опрацювання запитів і надання відповідей на них в умовах воєнного стану обумовлюється тим, що державні органи, органи місцевого самоврядування відповідно до положень статті 8 Закону «Про правовий режим воєнного стану» здійснюють насамперед заходи, необхідні для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. При цьому у разі технічної можливості належного забезпечення роботи / дистанційної роботи розпорядник інформації має повідомити запитувача про зміну строків розгляду. Можливість застосування відстрочки у задоволенні запиту залежить від розпорядника, якому надіслано запит, режиму його роботи та наявності технічних можливостей опрацювати кореспонденцію (засобів комунікації, інтернету), наближення установи до місць проведення бойових дій, характеру запитуваної інформації тощо.

24 листопада 2022 року працівник сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина Сергіївна провела круглий стіл з працівниками Публічної бібліотеки Кам'янської ТГ та начальником Черкаського РС № 3 філії ДУ «Центр пробації» в Черкаській області на тему: «Алгоритм дій у разі виявлення ознак чи фактів, що можуть вказувати на вчинення домашнього насильства».

В нашому суспільстві частішають випадки вчинення домашнього насильства, про які мало хто повідомляє на початкових етапах. Існує стереотип, що про факт домашнього насильства повинна повідомляти сама жертва, але це далеко не так. Повідомити про ознаки, які вказують на вчинення домашнього насильства може будь-хто. Наприклад: Ви чуєте, що сусіди за стіною лаються, але ситуація виглядає чимось більшим, ніж сімейний конфлікт. Ви чуєте звуки ударів, крики про допомогу або просто бачите сусідку з синцями та слідами від побоїв.

Що робити у таких випадках:

ВИКЛИЧТЕ ПОЛІЦІЮ. У подібних випадках експерти радять звертатись у поліцію та описати усю ситуацію (телефонувати 102 або на гарячу лінію з протидії домашньому насильству 0 800 500 335 / 116 123).

Навіть, якщо патруль не приїде на виклик, все одно ваше звернення зафіксують – це може допомогти постраждалій особі, коли вона вирішить звернутися до правоохоронців.

ЗДІЙСНІТЬ ВІЗИТ ДО СУСІДІВ. Якщо потрібно переконатися, що у ваших сусідів усе добре, радять зайти до них під будь-яким приводом (звичайно, якщо це безпечно!).

Якщо розумієте, що потенційна постраждала особа може бути не одна, почніть розмову здалеку: спитайте, чи працює в них інтернет, чи не підтоплюють їх сусіди згори або ж попросіть про допомогу з чимось.

ЗАПРОПОНУЙТЕ ДОПОМОГУ. Можете обережно запитати про стан людини та запропонувати свою допомогу, якщо відповідь викликає сумніви.

Пам'ятайте, що особи, які зазнали насильства, можуть довго відмовлятися від допомоги. Вважається, що потерпілий/-ла від домашнього аб'юзу можуть намагатися вирватися із цих стосунків близько **СЕМИ РАЗІВ (!!!)**, аж доки не наважиться остаточно.

Не варто додатково тиснути на постраждалу чи звинувачувати її: краще продемонструвати свою підтримку, дати зрозуміти, що насилля не є нормою та запропонувати план дій. І бути готовим/-ою до того, що допомогу не приймуть одразу ж, та все ж ваша турбота стане важливим етапом на цьому шляху звільнення від аб'юзу.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

Інколи один необачний вчинок – крадіжка, хуліганство тощо – може зіпсувати дитині все життя, довівши її до в'язниці. Але є альтернативний шлях – примирення неповнолітнього правопорушника з потерпілим, відновлення соціальних зв'язків із суспільством. Це і є відновне правосуддя.

27 грудня 2022 року в приміщенні комунального закладу «Городищенського центру надання соціальних послуг» Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію на тему «Відновне правосуддя для неповнолітніх» за участю спеціалістів КЗ «Городищенського центру надання соціальних послуг» Городищенської міської ради.

Під час заходу відзначено, що правова освіта здатна попередити окремі життєві трагедії, що виникають через незнання законів. Особливо це важливо для неповнолітніх. Але

якщо ж дитина таки переступила межу закону, зараз у неї з'явився шанс виправити цю помилку. Цей шанс надає відновне правосуддя для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

Неповнолітні нерідко вдаються до правопорушень під негативним впливом найближчого оточення. І це мікросередовище вимагає від дитини довести свою приналежність до нього, вчинивши якийсь негарний вчинок. Інколи цей необачний вчинок може зіпсувати дитині все життя. А відновне правосуддя – це сучасний підхід до реагування на протиправну поведінку та вчинення злочинів. Головним тут є врахування балансу інтересів громади, потерпілої особи та правопорушника. Адже далеко не завжди суворе покарання є запорукою виправлення людини.

Відзначено, що програма відновного правосуддя застосовується за чотирьох умов:

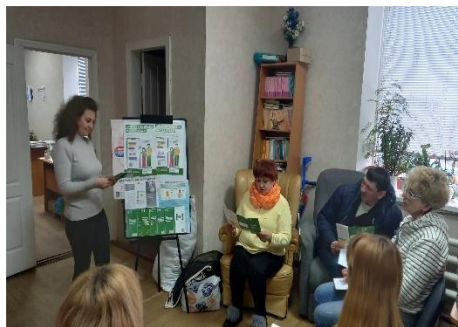
1. наявність потерпілої сторони (фізичної або юридичної особи);
2. якщо неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;
3. визнання неповнолітнім факту вчинення злочину;
4. і неповнолітній, і потерпілий дали згоду на участь у програмі.

Програма відновлення для неповнолітніх надає можливість дітям, які допустилися помилки у житті, не розлучатися зі своїми батьками, рідними та близькими. Не потрапляти під негативний вплив осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Продовжувати навчання у школах та інших навчальних закладах.

З усіма неповнолітніми, які беруть участь у програмі з відновного правосуддя, працюють професійні психологи. Фахівці складають психологічні портрети цих дітей. Після цього призначаються заходи, направлені на ресоціалізацію неповнолітніх.

А, якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, успішно пройде етап ресоціалізації, то має шанс бути звільненим від кримінальної відповідальності.

Обговорено, що таке безоплатна правова допомога, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

20 жовтня 2022 року головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів семінар для трудового колективу Кам'янського відділу ДРАЦС Черкаської області ЦМУ МЮ м. Київ на тему: «Доступ до публічної інформації в умовах воєнного стану». Під час зустрічі присутніх проінформовано, що відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації», запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту. Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі на вибір запитувача. Письмовий запит подається в довільній формі. Згідно вищезазначеного закону, розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту. У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій,

катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту. Клопотання про термінове опрацювання запиту має бути обґрунтованим. У разі якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження. Юристом бюро акцентовано увагу на тому, що відповідно до Конституції України в умовах воєнного стану можуть бути обмежені деякі конституційні права і свободи громадян, зокрема право на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації в будь-який спосіб.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

Проблеми осіб з інвалідністю належать до міжнародних проблем, а міжнародним співтовариством вироблено загальні норми та принципи формування політики держав щодо осіб з інвалідністю. Вирішальним чинником у міжнародному регулюванні проблем осіб з інвалідністю є визначення того, що питання інвалідності належить до сфери прав людини, однак, незважаючи на те, що було прийнято значну кількість міжнародних актів, люди з обмеженими можливостями в усьому світі продовжують зазнавати дискримінації, а їх права порушуються.

28 листопада 2022 року у приміщенні Центру надання адміністративних послуг відділу Городищенської міської ради головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено захід на тему «Права осіб з інвалідністю та їх захист».

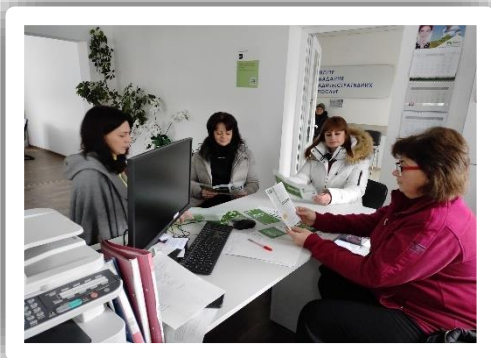
Під час заходу присутніх проінформовано, що Законом «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» встановлено, що особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав на рівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист. Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю, яка передбачає основні міжнародні стандарти забезпечення та захисту прав і свобод цих людей. Мета Конвенції полягає у заохоченні, захисті та забезпеченні повного і рівного користування людьми з інвалідністю усіма правами людини та основоположними свободами, поліпшення умов їх життєдіяльності, зміцненні поваги до них.

Відзначено, що особи з інвалідністю, мають рівні права. Вони включають громадянські, культурні, економічні, політичні і соціальні права. Серед них наступні: рівність перед законом без дискримінації; право на життя, свободу і безпеку особи; рівність перед законом і в правових можливостях; свобода від тортур; свобода від експлуатації, насильства і наруги; право на фізичну і психічну недоторканість; свобода пересування і громадянства; право на життя в спільноті; право на достатній життєвий рівень; право на участь в політичному і суспільному житті; право на участь в культурному житті; свобода висловлювання думок і переконань.

Також, юрист пояснила, що захист прав осіб з інвалідністю здійснюється нашою державою прийняттям законодавчих, адміністративних та інших заходів, направлених на

заохочення прав людей з інвалідністю, для ліквідації дискримінації. Захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом.

В кінці заходу було роз'яснено, про систему безоплатної правової допомоги, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги для осіб з інвалідністю та літніх людей, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

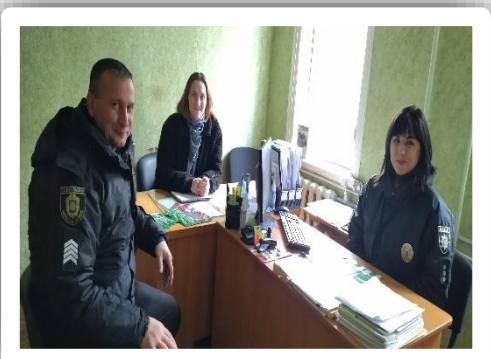
28 грудня 2022 року помічник юриста сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Токарь Ірина провела круглий стіл з працівниками сектору ювенальної превенції відділу превенції Черкаського РУП ГУНП в Черкаській області на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

В більшості випадків неповнолітні вчиняють злочини через незнання законодавства та задля ствердження себе у певному колі знайомих. Враховуючи такі аспекти, та беручи до уваги момент, що суворе покарання не завжди є запорукою виправлення неповнолітнього було впроваджено Програму відновлення для неповнолітніх, яка являє собою сучасний підхід до реагування на протиправну поведінку та вчинення злочинів.

Для застосування Програми повинні бути такі умови:

1. наявність потерпілої сторони;
2. неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;
3. визнання неповнолітнім факту вчинення правопорушення;
4. наявність згоди неповнолітнього та потерпілого на участь у програмі.

Дана програма являється методом примирення неповнолітнього правопорушника з потерпілим, який дозволяє дітям, що допустили помилку продовжувати навчатися у навчальних закладах та не розлучатися з близькими. Але не варто вважати, що відновне правосуддя – це спосіб уникнути відповідальності, навпаки це інструмент для глибокого усвідомлення наслідків злочину та спроби виправити ситуацію.

Передача земельної ділянки в оренду це чудовий спосіб отримувати пасивний прибуток від володіння землею. Власник земельної ділянки не витрачає коштів та засобів на її утримання та отримує прибуток від орендаря. Зазвичай договір оренди укладається на тривалий строк тож зрозуміло, що з часом обставини змінюються і договір оренди потрібно розірвати. На це можуть бути різні причини, серед яких бажання самостійного обробітку землі, невідповідність орендної плати або її не виплата, чи бажання передати земельну ділянку в оренду іншому орендареві. Тож, як розірвати договір оренди землі?

25 жовтня 2022 року головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Папушняк Ларисою проведено консультування у відділі Держгеокадастру у Шполянському районі для жителів Шполянської ОТГ на тему: «Розірвання договору оренди землі». Відвідувачі відділу Держгеокадастру мали можливість отримати відповіді на питання щодо способів розірвання та підстав, які можуть слугувати для розірвання договору оренди землі, а також інших земельних питань. Також на зустрічі були розповсюджені друковані матеріали системи БПД.

Один необачний вчинок – крадіжка, хуліганство тощо – може зіпсувати дитині все життя, довівши її до в'язниці. Але є альтернативний шлях – примирення неповнолітнього правопорушника з потерпілим, відновлення соціальних зв'язків із суспільством. Це і є відновне правосуддя.

29 листопада 2022 року в приміщенні відділу освіти Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію на тему «Відновне правосуддя для неповнолітніх» за участю спеціалістів відділу освіти Городищенської міської ради.

Під час заходу відзначено, що правова освіта здатна попередити окремі життєві трагедії, що виникають через незнання законів. Особливо це важливо для неповнолітніх. Але якщо ж дитина таки переступила межу закону, зараз у неї з'явився шанс виправити цю помилку. Цей шанс надає відновне правосуддя для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

Неповнолітні нерідко вдаються до правопорушень під негативним впливом найближчого оточення. І це мікросередовище вимагає від дитини довести свою приналежність до нього, вчинивши якийсь негарний вчинок. Інколи цей необачний вчинок може зіпсувати дитині все життя. А відновне правосуддя – це сучасний підхід до реагування на протиправну поведінку та вчинення злочинів. Головним тут є врахування балансу інтересів громади, потерпілої особи та правопорушника. Адже далеко не завжди суворе покарання є запорукою виправлення людини.

Відзначено, що програма відновне правосуддя застосовується за чотирьох умов:

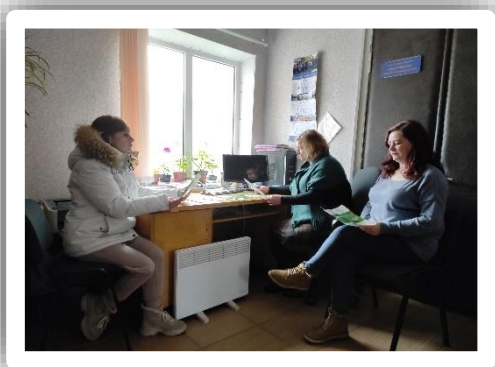
1. наявність потерпілої сторони (фізичної або юридичної особи);
2. якщо неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;
3. визнання неповнолітнім факту вчинення злочину;
4. і неповнолітній, і потерпілий дали згоду на участь у програмі.

Програма відновлення для неповнолітніх надає можливість дітям, які допустилися помилки у житті, не розлучатися зі своїми батьками, рідними та близькими. Не потрапляти під негативний вплив осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Продовжувати навчання у школах та інших навчальних закладах.

З усіма неповнолітніми, які беруть участь у програмі з відновного правосуддя, працюють професійні психологи. Фахівці складають психологічні портрети цих дітей. Після цього призначаються заходи, направлені на ресоціалізацію неповнолітніх.

А, якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, успішно пройде етап ресоціалізації, то має шанс бути звільненим від кримінальної відповідальності.

Обговорено, що таке безоплатна правова допомога, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

28 грудня 2022 року головний юрист «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу Смілянського місцевого центру з надання безоплатної правової допомоги Оксана Курчатова провела вуличне інформування для жителів та гостей Корсунь-Шевченківської територіальної громади на тему «Відновне правосуддя для неповнолітніх». Під час заходу громадянам повідомили про можливість участі неповнолітніх в Програмі відновлення для неповнолітніх, її ефективність в сучасних умовах, засади застосування :

- наявність потерпілої сторони — фізичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди;

- вчинення неповнолітнім вперше кримінального проступку або нетяжкого злочину;

- визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення;

- згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі відновлення.

Особливу увагу звернули увагу на механізм реалізації Програми відновлення для неповнолітніх, який відбувається так: прокурор інформує сторони кримінального провадження про можливість участі у Програмі відновлення та за згодою сторін направляє інформацію до регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, для надання можливості сторонам кримінального провадження дійти згоди, регіональний центр надання БВПД призначає спеціально навченого посередника з числа адвокатів, які включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, а також організовує проведення зустрічей між сторонами та посередником; посередники проводять зустрічі зі сторонами для обговорення ситуації, що склалася, та врегулювання конфлікту, роз'яснюють сторонам наслідки участі у Програмі, надають їм можливість дійти згоди щодо умов угоди про застосування Програми.

У разі досягнення згоди в процедурі медіації між сторонами кримінального провадження укладається відповідна угода про застосування Програми. З урахуванням виду та розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, сторони констатують, що на час укладання угоди неповнолітній зобов'язується вжити заходів щодо повного відшкодування завданої

шкоди та брати участь у рекомендованих органом пробації, іншими установами та організаціями заходах ресоціалізації.

Тривалість участі неповнолітнього у програмі відновлення залежить від ситуації та заходів для ресоціалізації, які психолог рекомендує для неповнолітнього. Це можуть бути індивідуальні заняття і тренінги з психологом, спрямовані на формування у неповнолітнього відповідних навичок — подолання стресу, підвищення самооцінки, розширення світогляду, спортивні секції, індивідуальна робота з психологом. Такі заходи тривають від одного до чотирьох місяців. Участь у програмі відновлення враховуються під час прийняття судом рішення про наявність підстав для звільнення від кримінальної відповідальності.

Програма відновлення для неповнолітніх ґрунтується на відновному підході у кримінальних провадженнях щодо злочинів невеликої та середньої тяжкості, вчинених неповнолітніми, і передбачає організацію комунікації між такими неповнолітніми й потерпілими від вчинених ними правопорушень особами з метою виправлення заподіяної шкоди, максимально раннього виведення неповнолітніх з кримінального процесу з обов'язковим вжиттям заходів для їх ресоціалізації та запобігання повторним злочинам.

26 жовтня 2022 року в приміщенні відділу освіти Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію на тему «Відновне правосуддя для неповнолітніх» за участю спеціалістів відділу освіти Городищенської міської ради.

Під час заходу відзначено, що правова освіта здатна попередити окремі життєві трагедії, що виникають через незнання законів. Особливо це важливо для неповнолітніх. Але якщо ж дитина таки переступила межу закону, зараз у неї з'явився шанс виправити цю помилку. Цей шанс надає відновне правосуддя для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

Неповнолітні нерідко вдаються до правопорушень під негативним впливом найближчого оточення. І це мікросередовище вимагає від дитини довести свою приналежність до нього, вчинивши якийсь негарний вчинок. Інколи цей необачний вчинок може зіпсувати дитині все життя. А відновне правосуддя – це сучасний підхід до реагування на протиправну поведінку та вчинення злочинів. Головним тут є врахування балансу інтересів громади, потерпілої особи та правопорушника. Адже далеко не завжди суворе покарання є запорукою виправлення людини.

Відзначено, що програма відновне правосуддя застосовується за чотирьох умов:

1. наявність потерпілої сторони (фізичної або юридичної особи);
2. якщо неповнолітній вперше вчинив кримінальний проступок або нетяжкий злочин;
3. визнання неповнолітнім факту вчинення злочину;
4. і неповнолітній, і потерпілий дали згоду на участь у програмі.

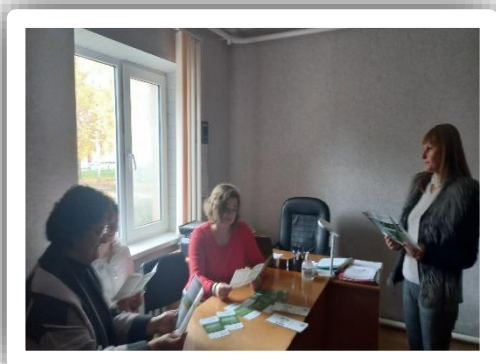
Програма відновлення для неповнолітніх надає можливість дітям, які допустилися помилки у житті, не розлучатися зі своїми батьками, рідними та близькими. Не потрапляти під

негативний вплив осіб, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі. Продовжувати навчання у школах та інших навчальних закладах.

З усіма неповнолітніми, які беруть участь у програмі з відновного правосуддя, працюють професійні психологи. Фахівці складають психологічні портрети цих дітей. Після цього призначаються заходи, направлені на ресоціалізацію неповнолітніх.

А, якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, успішно пройде етап ресоціалізації, то має шанс бути звільненим від кримінальної відповідальності.

Обговорено, що таке безоплатна правова допомога, порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, та розповсюджені друковані матеріали системи безоплатної правової допомоги з контактною інформацією.

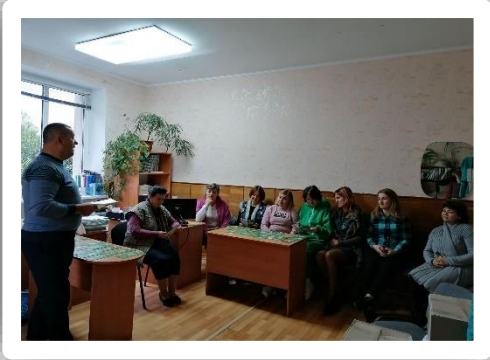

29 листопада 2022 року в приміщенні Центру надання соціальних послуг Лисянської ОТГ, завідувачем сектору «Лисянське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Василем Ямковим проведено лекцію на тему: «Права осіб з інвалідністю та їх захист»;

Під час заходу присутніх проінформовано, що Законом «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» встановлено, що особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав на рівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист. Генеральна Асамблея ООН прийняла Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю, яка передбачає основні міжнародні стандарти забезпечення та захисту прав і свобод цих людей. Мета Конвенції полягає у заохоченні, захисті та забезпеченні повного і рівного користування людьми з інвалідністю усіма правами людини та основоположними свободами, поліпшення умов їх життєдіяльності, зміцненні поваги до них.

Відзначено, що особи з інвалідністю, мають рівні права. Вони включають громадянські, культурні, економічні, політичні і соціальні права. Серед них наступні: рівність перед законом без дискримінації; право на життя, свободу і безпеку особи; рівність перед законом і в правових можливостях; свобода від тортур; свобода від експлуатації, насильства і наруги; право на фізичну і психічну недоторканість; свобода пересування і громадянства; право на життя в спільноті; право на достатній життєвий рівень; право на участь в політичному і суспільному житті; право на участь в культурному житті; свобода висловлювання думок і переконань.

Також, юрист пояснив, що захист прав осіб з інвалідністю здійснюється нашою державою прийняттям законодавчих, адміністративних та інших заходів, направлених на заохочення прав людей з інвалідністю, для ліквідації дискримінації. Захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю забезпечується в судовому або іншому порядку, встановленому законом.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Будь - яка криза змінює наше життя. Зараз в нашій державі йде війна і ми вже розуміємо, яким чином та в яких ситуаціях необхідно оборонятися, щоб захистити найдорожче. Кожен долучається до відповідальності за безпеку рідної країни. Особливо в такий складний період часу можуть трапитися випадки, коли особа, може заподіяти шкоду правоохоронюваним інтересам, під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого вона не могла керувати своїми діями. Стаття 40 Кримінального Кодексу України встановлює, що такі дії або бездіяльність особи не є злочином.

28 грудня 2022 року в приміщенні сектору поліцейської діяльності №1 відділу поліції №1 Черкаського районного управління поліції ГУНП в Черкаській області за участі працівників поліції головний юрист сектору «Корсунь-Шевченківське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Оксана Курчатова провела круглий стіл на тему «Стаття 40 Кримінального Кодексу України». Представник безоплатної правової допомоги уточнила поняття та наголосила на ознаки фізичного та психічного примусу. Окремо зазначила, що шкода, про яку йде мова в статті 40 КК України це не лише майнова шкода, шкода для життя, здоров'я людей, довкілля чи інша шкода, прояви якої є очевидні, але також і немайнова шкода чи небезпека заподіяння шкоди будь-якому об'єкту, що охороняється кримінальним законом. Учасники заходу обговорили приклади даних діянь та бездіяльності особи в такій ситуації та довели до відома присутніх інформацію про систему безоплатної правової допомоги в Україні.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

27 жовтня 2022 року головним юристом сектору «Шполянське бюро правової допомоги» Ларисою Папушняк було проведено правопросвітницький захід з вчителями молодших класів Надточайської гімназії Шполянської міської ради ОТГ на тему «Відновне правосуддя для неповнолітніх». Присутніх було проінформовано про діючий проект «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину», його мету, умови та етапи застосування. Зазначено, що проект реалізується на базі системи безоплатної правової допомоги.

Під час заходу роз'яснено про порядок отримання первинної та вторинної безоплатної правової допомоги, роздані друковані матеріали системи БПД з контактною інформацією Єдиного контакт-центру системи БПД.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

30 листопада 2022 року у приміщенні Городищенської дитячої школи мистецтв ім. С.С. Гулака-Артемівського Городищенської міської ради, головним юристом сектору «Городищенського бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Наталією Крикун проведено лекцію працівникам на тему: «щодо змісту ст. 40 КкУ відповідно до якої не є злочином дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками, не визнається злочином, та інформації про те, що нормативно-правові акти окупаційних сил та окупаційних адміністрацій Російської Федерації є нікчемними, не створюють жодних правових наслідків, і нікчемність цих актів не підлягає оскарженню та не може бути скасована».

Під час проведеного заходу обговорено, що відповідно до ч.1 ст. 40 КК України не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам, вчинена під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками.

Згідно з ч.2 цієї ж статті питання про кримінальну відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо ця особа зазнала фізичного примусу, внаслідок якого вона зберігала можливість керувати своїми діями, а також психічного примусу, вирішується відповідно до положень ст.39 КК України.

Фізичний примус - це застосування до особи фізичного насильства з метою примусити її вчинити певні протиправні дії або не вчинити певні дій, які особа повинна була б вчинити (бездіяльність) всупереч її волі.

Є два види фізичного примусу:

- такий, що позбавляє особу, до якої застосовується, фізичної можливості вчинити на власний розсуд (наприклад, зв'язування, позбавлення волі, заподіяння тілесних ушкоджень, що призвели до втрати свідомості тощо);
- спрямований на те, щоб психологічно зламати особу та змусити її вчинити протиправне діяння (наприклад, мордування, катування тощо).

У разі застосування фізичного примусу, який повністю виключає можливість особи діяти на власний розсуд, кримінальна відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам повністю виключається на підставі частини першої статті 40 КК України.

Психічний примус - вплив на психіку особи з метою змусити її всупереч власній волі вчинити або утриматись від вчинення певних протиправних дій. Відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам у випадках застосування психічного примусу вирішується за правилами крайньої необхідності (стаття 39 КК України), а психічний примус у даному разі є обставиною, що виражає небезпеку.

Відзначено, що при виключенні кримінальної протиправності діяння на підставі статті 40 КК України підлягають оцінці характер та ступінь фізичного примусу, індивідуальні фізичні можливості особи, психічний стан, зокрема, у момент застосування фізичного чи психічного примусу.

Підлягає кримінальній відповідальності особа, яка, перебуваючи під впливом фізичного чи психічного примусу, зберігала можливість керувати своїми діями, при цьому не перебуваючи в стані крайньої необхідності.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

29 грудня 2022 року головним юристом Звенигородського бюро правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання БВПД Сергієм Косенко було проведено захід в приміщенні Звенигородського районного сектору №1 філії ДУ «Центр пробації» для засуджених з іспитовим терміном відбування покарання на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

Під час заходу юрист розповів, що дані правопорушення пов'язані з негативними явищами у дитячому середовищі, такими як: бездоглядність, безпритульність, бродяжництво, наркотична, алкогольна та ігрова залежність, так і визнання особи в певному суспільному середовищі (компанії).

В період Незалежності України активно поширюються ідеї відновного правосуддя як засобу соціального примирення, розрахованого на будь-які вікові категорії, а особливо на неповнолітніх правопорушників.

Саме тому на базі системи надання безоплатної правової допомоги було запущено по території України пілотний проект «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні злочину».

Проект реалізується на базі системи надання безоплатної правової допомоги.

Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення, може бути застосована за чотирьох умов:

1. наявність потерпілої сторони – фізичної особи, який кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди;

2. якщо неповнолітній вперше вчинив кримінальний промислюнок або нетяжкий злочин;

3. визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення;

4. наявність згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі.

Якщо неповнолітній відшкодує шкоду і примириться з потерпілим, успішно пройде етап ресоціалізації, має шанс бути звільненим від кримінальної відповідальності.

Програма реалізується шляхом залучення регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги посередника (адвоката, включеного до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, який пройшов навчання з реалізації цієї Програми) для проведення медіації та укладення угоди про застосування Програми відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення.

З метою підвищення рівня правової обізнаності населення, **27 жовтня 2022 року** головний юрист сектору «Кам'янське бюро правової допомоги» відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Зайцев Дмитро провів вуличне інформування на тему: «Відновне правосуддя для неповнолітніх».

Під час інформування пересічних громадян проінформовано, що відповідно до порядку реалізації пілотного проекту «Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення», пілотний проект ґрунтується на відновних підходах у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки та нетяжкі злочини, вчинені неповнолітніми, і включає в себе скоординовану організацію ефективної комунікації між неповнолітніми і потерпілими від вчинених ними кримінальних правопорушень з метою забезпечення відшкодування заподіяної шкоди, максимально раннього виведення неповнолітніх правопорушників із кримінального процесу з обов'язковим ужиттям узгоджених заходів для їх ресоціалізації та запобігання повторним кримінальним правопорушенням. Програма відновлення для неповнолітніх, які є підозрюваними у вчиненні кримінального правопорушення, може бути застосована у разі: наявності потерпілої сторони - фізичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди; вчинення неповнолітнім вперше кримінального проступку або нетяжкого злочину; визнання неповнолітнім факту вчинення кримінального правопорушення; згоди неповнолітнього і потерпілого на участь у Програмі.

[1.2.] Створення ефективної системи управління правовими знаннями та розвиток людського потенціалу правничої спільноти та партнерських мереж БПД

На початку кожного місяця заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги складається та надсилається хроніка успішних справ адвокатів по захисту прав суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу.

Слід зазначити, що в період з **01.10.2022** по **31.12.2022** року відділом надання безоплатної правової допомоги було опрацьовано понад **5** актів по цивільним та адміністративним справам, за дорученнями, які були видані у 2017-2022 р.р. та частково здійснені виплати адвокатам за відзвітовану роботу.

16 листопада 2022 року відбулася спільна робоча нарада із фахівцями центру та адвокатами які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом закріпленими за Смілянським МЦ з надання БВПД територіальними одиницями.

На нараді було проведено обговорення переліку питань що стосувалися злагожденості роботи місцевого центру з адвокатами які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом, порядку видачі Смілянським місцевим центром доручень у цивільних та адміністративних справах та порядку прийняття актів за результатами виконаної роботи.

12 грудня 2022 року в приміщенні Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, заступником начальника відділу безоплатної правової допомоги Мамоною Н.М., було організовано робочу зустріч з адвокатом Володимиром Кобринським. Метою проведення робочої зустрічі, обговорення проблемних питань пов'язаних із вчасним звітуванням адвокатом за для отримання винагороди за виконану роботу.

Заступник начальника відділу безоплатної правової допомоги Смілянського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги було вжито заходів для вчасного звітування адвокатами шляхом особистих виїздів до адвокатів та допомогою у складанні актів надання безоплатної вторинної правової допомоги за для вчасного отримання винагороди за виконану ними роботою.

З адвокатами, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, заступник начальника відділу безоплатної правової допомоги, наголошувала на необхідності надання якісної правової допомоги клієнтам.

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

[1.3.] Децентралізація системи БПД

За **IV квартал 2022 року** Смілянським місцевим центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги було систематично проведено “Skype” наради з працівниками бюро правової допомоги. На нарадах були обговорені основні питання організації роботи Смілянського МЦ з надання БВПД, а також проводилися навчання успішних справ та судових практик в вирішенні тих чи інших спорів. З метою якісного виконання завдань, покладених на бюро правової допомоги Центром протягом звітного періоду проведено ряд заходів щодо моніторингу діяльності відповідних відділів. В ході моніторингів працівники бюро правової допомоги отримали рекомендації щодо удосконалення напрямків роботи. Також Центром створено мережу дистанційних пунктів доступу до безоплатної правової допомоги на базі партнерів, які забезпечили належні умови для прийому громадян працівниками Центру.

За період з **01.10.2022** по **31.12.2022** року місцевим центром з надання БВПД та бюро правової допомоги, що є його відокремленими структурними підрозділами, було

zareestrovano **_1344_** zvernenn' klientiv, **_1344_** osobam bylo nadano pravovu konsul'tatsiu, **_64_** iz nix napisali pismovu zayvu pro nadannya BVPD

№ з/п	Найменування відділу МЦ	Кількість зареєстрованих звернень	Кількість наданих правових консультацій	Кількість отриманих письмових звернень про надання БВПД
1	Відділ безоплатної правової допомоги	12	12	0
2	Смілянське бюро	215	215	26
3	Кам'янське Бюро	169	169	3
4	Городищенське Бюро	136	136	8
5	Шполянське Бюро	95	95	8
6	Звенигородське Бюро	256	256	15
7	Корсунь-Шевченківське Бюро	198	198	4
8	Лисянське Бюро	263	263	0
	Разом по МЦ	1344	1344	64

В результаті розгляду письмових заяв про надання БВПД, було прийнято **_63_** рішень про надання БВПД та надано **_14_** доручень адвокатам та **_49_** наказів штатним працівниками (представництво клієнта в суді або оформлення процесуальних документів). По **_1_** письмовому зверненню було надано відмову у наданні БВПД.

В звітному кварталі клієнти зверталися частіше з наступних питань: іншого цивільного права **_211_ (16%)**, з питань виконання судових рішень **_40_ (3%)**, земельного **_238_ (18%)**, сімейного **_235_ (17%)**, соціального забезпечення **_80_ (6%)**, з інших питань **_63_ (5%)**, спадкового **_160_ (12%)**, адміністративного **_129_ (9%)**, договірної **_16_ (1%)**, житлового **_104_ (8%)**, трудового **_68_ (5%)**.

Щодо клієнтів, яким було надано БВПД, то за **IV квартал 2022 року** найбільше позитивних рішень було прийнято по малозабезпеченим особам (середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму) **_34_ (54%)**, (ветеранам війни **_3_ (5%)** , інвалідам **_5_ (8%)**, внутрішньо переміщеним особам **_21_ (33%)**).

Крім цього, місцевим центром в тому числі бюро правової допомоги за **IV квартал 2022 рік** було:

- здійснено **_22_** виїздів мобільних пунктів та забезпечено діяльність **_22_** дистанційних пунктів доступу до безоплатної правової допомоги;
- загальна кількість осіб, яка звернулася за отриманням консультації та роз'яснень під час виїздів мобільних та діяльності дистанційних консультаційних пунктів склала **_340_**

осіб, в тому числі **223** осіб звернулися за отриманням правових консультацій та роз'яснень до мобільних консультаційних пунктів та **117** осіб до дистанційних пунктів доступу до БПД;

- надано методичну допомогу **15** органам місцевого самоврядування та установам - провайдерам БПД (громадським організаціям, волонтерським рухам, юридичним особам приватного права), з якими налагоджено співпрацю щодо надання безоплатної правової допомоги;

- проведено **134** правопросвітницьких заходів;
- розміщено у ЗМІ **162** інформаційних матеріалів з питань надання БПД;
- надано **0** клієнтам доступ до електронних сервісів Мін'юсту.

№ з/п	Найменування МЦ та Бюро	Кількість здійснених виїздів мобільних пунктів/осіб, що отримали правову допомогу	Кількість діючих дистанційних пунктів/осіб, що отримали правову допомогу	Кількість ОМС та установ - провайдерів БПД, яким надано методичну допомогу	Кількість проведених правопросвітницьких заходів	Кількість клієнтів, яким надано доступ до електронних сервісів МЮ	Кількість інформаційних матеріалів, розміщених у ЗМІ
1	Разом по МЦ, в тому числі:	22/223	22/117	15	134	0	162
2	Кам'янське Бюро	3/29	2/8	2	21	0	17
3	Городищенське Бюро	2/20	3/13	2	20	0	16
4	Шполянське Бюро	1/11	1/10	0	16	0	3
5	Звенигородське Бюро	2/20	3/20	6	18	0	13
6	Корсунь-Шевченківське Бюро	2/16	3/16	0	20	0	3
7	Лисянське Бюро	1/11	4/25	3	17	0	1